TỔNG CỤC THỐNG KÊ

QUỸ DÂN SỐ LIÊN HỢP QUỐC

ĐIỀU TRA DÂN SỐ VÀ NHÀ Ở GIỮA KỲ 2014

DI CƯ VÀ ĐÔ THỊ HÓA Ở VIỆT NAM

NHÀ XUẤT BẢN THÔNG TẤN
HÀ NỘI, 2016

©UN Viet Nam/ Aidan Dockery

TỔNG CỤC THỐNG KÊ QUỸ DÂN SỐ LIÊN HỢP QUỐC

ĐIỀU TRA DÂN SỐ VÀ NHÀ Ở GIỮA KỲ 2014

DI CƯ VÀ ĐÔ THỊ HÓA

NHÀ XUẤT BẢN THÔNG TẤN
HÀ NỘI, 2016

LỜI NÓI ĐẦU

Điều tra dân số và nhà ở giữa kỳ thời điểm 1/4/2014 được thực hiện theo Quyết định số 1253/QĐ-TCTK ngày 22/11/2013 của Tổng cục trưởng Tổng cục Thống kê. Được thực hiện lần đầu tiên tại thời điểm giữa hai kỳ Tổng điều tra dân số và nhà ở 2009 và 2019, đây là cuộc điều tra mẫu quy mô lớn trên phạm vi cả nước nhằm mục đích thu thập một cách cơ bản, có hệ thống các thông tin về dân số và nhà ở, làm cơ sở cho việc nghiên cứu, đánh giá và hoạch định các chính sách, chương trình, mục tiêu và kế hoạch phát triển kinh tế - xã hội của đất nước nói chung cũng như lĩnh vực dân số và nhà ở nói riêng.

Bên cạnh báo cáo "Điều tra dân số và nhà ở giữa kỳ thời điểm 1/4/2014: Các kết quả chủ yếu" được công bố vào tháng 10 năm 2015, một số chủ đề quan trọng như sinh và chết, di cư và đô thị hóa, cấu trúc tuổi - giới tính của dân số, tỷ số giới tính khi sinh tiếp tục được khai thác phân tích sâu nhằm cung cấp những thông tin quan trọng về thực trạng và những khuyến nghị về chính sách phù hợp cho các cơ quan Đảng, Quốc hội và Chính phủ, các nhà lập chính sách và người dùng tin.

Chuyên khảo **"Di cư và đô thị hóa"** đã được xây dựng, sử dụng số liệu Điều tra dân số và nhà ở giữa kỳ thời điểm 1/4/2014 nhằm cung cấp thông tin cập nhật tới độc giả về chủ đề di cư và đô thị hóa ở Việt Nam.

Kết quả phân tích cho thấy xu hướng di cư trong 5 năm gần đây đã giảm so với hơn hai thập kỷ trước đây. Tuy nhiên, các kết quả phân tích cũng tiếp tục khẳng định các bằng chứng từ các nghiên cứu trước đây là có sự đóng góp mạnh mẽ của di cư vào khu vực thành thị, đặc biệt là các thành phố lớn. Di cư có đóng góp tích cực cho bản thân người di cư và sự phát triển của nơi đến, nhưng di cư cũng góp phần làm gia tăng khoảng cách kinh tế - xã hội giữa nơi đi và nơi đến, giữa thành thị và nông thôn và giữa các vùng kinh tế - xã hội. Cùng với quá trình công nghiệp hóa và đô thị hóa, dân cư ở các khu vực thành thị đang tăng trưởng mạnh mẽ. Dân cư thành thị có nhiều lợi thế hơn so với dân cư nông thôn trong quá trình phát triển. Chuyên khảo cũng đưa ra những gợi ý cho các chính sách phát triển ở Việt Nam, cần chú trọng hơn đến vấn đề di cư và đô thị hóa hiện nay để bảo đảm di cư và đô thị hóa sẽ đóng góp tốt nhất cho sự tăng trưởng và phát triển kinh tế - xã hội ở Việt Nam.

Chuyên khảo được hoàn thành với sự trợ giúp kỹ thuật và tài chính của Quỹ Dân số Liên hợp quốc (UNFPA), trong khuôn khổ hỗ trợ của UNFPA cho cuộc

Điều tra dân số và nhà ở giữa kỳ lần đầu đầu tiên tại Việt Nam. Tổng cục Thống kê xin trân trọng cảm ơn các chuyên gia trong nước và quốc tế, và cán bộ của Văn phòng UNFPA tại Việt Nam về những đóng góp quý báu trong quá trình tiến hành cuộc điều tra cũng như biên soạn và hoàn thiện chuyên khảo này.

Tổng cục Thống kê hân hạnh giới thiệu với độc giả trong và ngoài nước ấn phẩm chuyên sâu về chủ đề Di cư và đô thị hóa đang thu hút sự quan tâm của các nhà quản lý, các nhà lập chính sách, các nhà nghiên cứu và cả xã hội. Chúng tôi rất mong nhận được ý kiến đóng góp của độc giả để rút kinh nghiệm cho việc xuất bản các ấn phẩm tiếp theo ngày một tốt hơn.

TỔNG CỤC THỐNG KÊ

MỤC LỤC

LỜI NÓI ĐẦU iii
MỤC LỤC v
DANH MỤC CÁC BIỂU PHÂN TÍCH vii
DANH SÁCH CÁC TỪ VIẾT TẮT x
TÓM TẮT 1
GIỚI THIỆU 4
CHƯƠNG 1: QUY MÔ VÀ XU HƯỚNG DI CƯ 8
1.1. Một số khái niệm cơ bản và định nghĩa 8
a. Khái niệm, định nghĩa về di cư 8
b. Các loại hình di cư 9
1.2. Thực trạng của di cư 10
a. Xu hướng di cư 5 năm theo thời gian 10
b. Các luồng di cư giữa khu vực nông thôn và thành thị 13
c. Sự khác biệt di cư 5 năm theo vùng 14
d. Sự khác biệt về di cư 5 năm theo tỉnh 18
CHƯƠNG 2: CÁC ĐẶC TRƯNG NHÂN KHẨU HỌC VÀ ĐIỀU KIỆN KINH TẾ - XÃ HỘI CỦA NGƯỜI DI CƯ 21
2.1. Tuổi của người di cư 21
2.2. Cơ cấu giới tính của người di cư 23
2.3. Tình trạng đi học của người di cư 25
2.4. Trình độ chuyên môn kỹ thuật của người di cư 28
2.5. Lý do di chuyển của người di cư 28
2.6. Tình trạng kinh tế - xã hội của người di cư 29
2.7. Loại nhà ở của người di cư 31
2.8. Quyền sở hữu nhà ở của người di cư 33

2.9. Điều kiện sinh hoạt của người di cư 35
CHƯƠNG 3: ĐÔ THỊ HÓA VÀ TÁC ĐỘNG CỦA DI CƯ ĐẾN ĐÔ THỊ HÓA 39
3.1. Các khái niệm cơ bản, định nghĩa và phân loại đô thị. 39
a. Khái niệm đô thị và đô thị hóa 39
b. Phân loại đô thị 39
3.2. Thực trạng, xu hướng và những khác biệt của đô thị hóa trong hai thập kỷ qua. 41
a. Phân bố đô thị theo qui mô 41
b. Xu hướng đô thị hóa 42
3.3. Đô thị hóa và sự khác biệt giữa các vùng kinh tế xã hội 44
3.4. Đô thị hóa và sự khác biệt giữa các tỉnh 45
3.5. Sự khác biệt về đặc trưng nhân khẩu học và xã hội ở các đô thị 48
a. Sự khác biệt về đặc điểm nhân khẩu học 48
b. Sự khác biệt về đặc điểm kinh tế - xã hội 54
3.6. Mối liên hệ giữa di cư và đô thị hóa. 57
KẾT LUẬN VÀ KHUYẾN NGHỊ 59
PHỤ LỤC 64
TÀI LIỆU THAM KHẢO 85

DANH MỤC CÁC BIỂU PHÂN TÍCH

Biểu 1.1: Dân số 5 tuổi trở lên chia theo loại hình di cư, 1989-2014 11
Biểu 1.2: Số người di cư và tỷ lệ người di cư trong 5 năm chia theo luồng di cư và loại hình di cư, 1999-2014 14
Biểu 1.3: Số lượng và cơ cấu các luồng di cư nông thôn – thành thị trong 5 năm phân theo vùng, 2009-2014..... 17
Biểu 2.1: Tuổi trung bình và tuổi trung vị của người di cư chia theo loại hình di cư và giới tính, 1999 - 2014..... 22
Biểu 2.2: Cơ cấu giới tính của người di cư và không di cư, 1999-2014..... 23
Biểu 2.3: Cơ cấu giới tính dân số di cư phân theo vùng, 2014..... 24
Biểu 2.4: Cơ cấu giới tính chia theo loại hình di cư và luồng di cư, 2014 24
Biểu 2.5: Tỷ lệ dân số từ 6-10 tuổi chia theo tình trạng đi học, loại hình di cư và giới tính, năm 2009 và 2014..... 26
Biểu 2.6: Tỷ lệ dân số từ 11-18 tuổi theo tình trạng đi học loại hình di cư và giới tính, 1999-2014..... 27
Biểu 2.7: Tỷ lệ dân số từ 15-54 tuổi chia theo loại hình di cư và trình độ chuyên môn kỹ thuật, 2014..... 28
Biểu 2.8: Tỷ lệ người di cư và không di cư sống trong các hộ gia đình có điều kiện sống khác nhau, 2009 và 2014..... 31
Biểu 2.9: Diện tích ở bình quân của người di cư theo loại hình di cư..... 35
Biểu 3.1: Dân số đô thị phân theo qui mô dân số đô thị, 1999-2014..... 41
Biểu 3.2: Tỷ lệ dân số thành thị và tốc độ đô thị hóa bình quân từng giai đoạn phân theo vùng, thời kì 1999-2014..... 44
Biểu 3.3: Tỷ lệ dân số thành thị chia theo tỉnh năm 1989, 1999 và 2009..... 45
Biểu 3.4: Tỷ số phụ thuộc phân theo loại đô thị và nông thôn 49
Biểu 3.5: Tỷ số giới tính theo nhóm tuổi, loại đô thị và nông thôn, năm 2014 .. 50
Biểu 3.6: Tỷ lệ dân số chưa từng kết hôn phân theo tuổi và loại đô thị và nông thôn, năm 2009 và 2014 51
Biểu 3.7: Tỷ lệ dân số ly hôn, ly thân chia theo loại đô thị và nông thôn, năm 2014..... 53
Biểu 3.8: Tỷ lệ dân số 15 tuổi trở lên phân theo trình độ CMKT và nơi cư trú 55
Biểu 3.9: Số người di cư và tỷ lệ di cư trên dân số thành thị chia theo luồng di cư, năm 2009 và 2014 58
Biểu 3.10: Tỷ lệ người di cư theo loại đô thị nhập cư và loại đô thị xuất cư, 2009..... 58

DANH MỤC CÁC HÌNH

Hình 1.1: Nơi thường trú tại thời điểm 5 năm trước thời điểm điều tra và loại hình di cư 10

Hình 1.2: Tỷ lệ người di cư trên dân số theo loại hình di cư, 1989-2014 12

Hình 1.3: Dân số nhập cư và xuất cư của loại hình di cư giữa các tỉnh phân theo vùng đi và vùng đến, 2014 15

Hình 1.4: Tỷ suất di cư phân theo vùng kinh tế - xã hội, 2014 16

Hình 1.5: Tỷ suất di cư thuần giai đoạn 2009 - 2014 20

Hình 2.1: Tháp dân số theo loại hình di cư và không di cư, 2014 21

Hình 2.2: Tỷ lệ người di cư chia theo lý do chuyển đến hộ và vùng kinh tế xã hội, 2014 29

Hình 2.3: Tỷ lệ dân số di cư sống trong hộ có điều kiện sống khác nhau theo vùng kinh tế - xã hội, 2014 30

Hình 2.4: Tỷ lệ dân số di cư chia theo loại nhà ở và vùng nhập cư, 2014 32

Hình 2.5: Tỷ lệ người di cư chia theo loại hình di cư và loại nhà ở, 2014 33

Hình 2.6: Tỷ lệ người di cư chia theo luồng di cư và loại nhà ở, 2014 33

Hình 2.7: Tỷ lệ người di cư chia theo quyền sở hữu ngôi nhà tại nơi nhập cư, 2014 34

Hình 2.8: Tỷ lệ người di cư chia theo loại hình di cư và quyền sở hữu ngôi nhà tại nơi nhập cư, 2014 35

Hình 2.9: Tỷ lệ người di cư chia theo loại hình di cư và tình trạng nguồn nước sử dụng, 2014 36

Hình 2.10: Tỷ lệ người di cư sử dụng nguồn nước hợp vệ sinh chia theo loại hình di cư năm 1999, 2009 và 2014 37

Hình 2.11: Tỷ lệ người di cư chia theo tình trạng sử dụng hố xí và loại hình di cư, năm 2014 37

Hình 2.12: Tỷ lệ dân số di cư sử dụng hố xí hợp vệ sinh chia theo loại hình di cư, năm 1999, 2009 và 2014 38

Hình 3.1: Tỷ lệ dân số thành thị Việt Nam, 1989-2014 42

Hình 3.2: Tỷ lệ dân số đô thị của một số nước trong khu vực Đông Nam Á 43

Hình 3.3: Dự báo tỷ lệ dân số thành thị giai đoạn 2014-2049 43

Hình 3.4: Tháp dân số Việt Nam theo các loại đô thị và nông thôn 48

Hình 3.5: Tỷ lệ dân số ly hôn, ly thân theo thành thị/nông thôn, năm 1999, 2009 và 2014 54

Hình 3.6: Tỷ lệ dân số đô thị sống trong hộ có điều kiện sống khác nhau theo loại đô thị, năm 2014 57

DANH SÁCH CÁC TỪ VIẾT TẮT

CMKT	Chuyên môn kĩ thuật
ĐT DSGK 2014	Điều tra dân số và nhà ở giữa kỳ 2014
NT-NT	Nông thôn - nông thôn
NT-TT	Nông thôn - thành thị
TCTK	Tổng cục Thống kê
TĐTDS	Tổng điều tra dân số
TT-NT	Thành thị - Nông thôn
TT-TT	Thành thị - Thành thị
UNFPA	Quỹ dân số Liên hợp quốc

TÓM TẮT

Trong số hơn 83 triệu dân từ 5 tuổi trở lên tại thời điểm 1/4/2014, trong vòng 5 năm trước thời điểm điều tra có 1,7% tương ứng với 1,4 triệu người di cư trong huyện; 2,0% tương ứng 1,6 triệu người di cư giữa các huyện; 3,1% tương ứng 2,6 triệu người di cư giữa các tỉnh, và có một tỷ lệ rất nhỏ chiếm 0,1% tương ứng 65,7 nghìn người nhập cư quốc tế.

Số người di cư giữa các huyện tăng nhẹ từ 1,07 triệu người trong 5 năm trước 1/4/1989 lên 1,14 triệu người trong 5 năm trước 1/4/1999, sau đó tăng lên tới 1,70 triệu người trong 5 năm trước 1/4/2009 và lại giảm xuống 1,6 triệu người trong 5 năm trước 1/4/2014. Số người di cư giữa các tỉnh có xu hướng tương tự. Số người di cư giữa các tỉnh tăng từ 1,3 triệu người trong 5 năm trước 1/4/1989 lên 2 triệu người trong 5 năm trước 1/4/1999 và lên tới 3,4 triệu người trong 5 năm trước 1/4/2009, trong 5 năm trước 1/4/2014 con số này lại giảm xuống chỉ còn 2,6 triệu người.

Trong giai đoạn từ 1999 - 2009 có sự tăng mạnh ở luồng di cư từ nông thôn đến thành thị (từ 27,1% trong 5 năm trước 1/4/1999 lên 31,4% trong 5 năm trước 1/4/2009). Tuy nhiên, đến giai đoạn di cư 2009-2014 tỷ trọng luồng di cư này lại giảm xuống 29%, thay vào đó là sự tăng lên của dòng di cư từ thành thị đến thành thị, di cư từ thành thị đến nông thôn. Điều này là do sự tác động của cuộc khủng hoảng kinh tế năm 2008, dẫn đến một bộ phận không tìm kiếm được việc làm ở khu vực thành thị sẽ về quê, một bộ phận khác chuyển đến những khu vực thành thị khác phát triển hơn để tìm kiếm cơ hội việc làm.

Có 4 tỉnh có tỷ trọng luồng di cư thành thị - nông thôn cao nhất là Vĩnh Phúc, Thừa Thiên - Huế, Bình Dương và Cần Thơ. Điều đặc biệt phải nói đến ở đây là đối với Bình Dương, một tỉnh có tốc độ đô thị hóa khá nhanh nhưng luồng di cư chủ yếu lại là từ thành thị vào nông thôn (chiếm 72,8%). Điều này là do các khu công nghiệp mới hình thành và tập trung chủ yếu ở những vùng nông thôn, chính vì vậy đã thu hút phần lớn lao động di cư từ khu vực thành thị ở những tỉnh khác đến.

Theo kết quả Tổng điều tra dân số năm 2009, tuổi trung vị của người không di cư năm 2009 là 30 tuổi, có nghĩa là một nửa dân số không di cư có độ tuổi từ 30 trở xuống, còn tuổi trung vị của người di cư ít hơn khoảng 5 năm, hay nói cách khác có một nửa số người di cư có độ tuổi từ 25 trở xuống. Kết quả phân tích số liệu Điều tra dân số và nhà ở giữa kỳ năm 2014 cung cấp thêm những bằng chứng

khẳng định các phát hiện trước đây cho thấy người di cư thường là những người trẻ tuổi.

Hầu hết số người di cư hoặc không di cư trong độ tuổi từ 6-10 đều đang đi học (94% đến 98%). Không có sự khác biệt đáng kể về tình trạng chưa từng đi học, đang đi học và đã thôi học giữa nhóm người di cư và nhóm người không di cư, giữa nam và nữ cũng như gia các loại hình di cư. Tỷ lệ dân số 11-18 tuổi di cư chưa từng đi học có xu hướng giảm dần ở cả 3 loại hình di cư.

Nhóm người di cư giữa các huyện có tỷ lệ đã từng được đào tạo chuyên môn kỹ thuật cao hơn so với nhóm người di cư trong huyện. Tuy nhiên, nhóm người di cư giữa các tỉnh lại có tỷ lệ được đào tạo chuyên môn kỹ thuật thấp hơn so với cả hai nhóm người di cư trong cùng huyện và giữa các huyện. Điều này là do một bộ phận dân số chỉ học hết trung học phổ thông, họ tìm những khu công nghiệp và làm những công việc không yêu cầu phải có trình độ chuyên môn kỹ thuật.

Tỷ lệ người thuộc nhóm hộ có điều kiện sống cao trong nhóm người di cư cao hơn đáng kể so với tỷ lệ này trong nhóm người không di cư (di cư trong huyện là 39,4%, di cư giữa các huyện là 44,5% và không di cư là 25,5%). Trong khi đó, tỷ lệ người di cư thuộc hộ có điều kiện sống dưới trung bình và thấp là nhỏ hơn đáng kể so với các tỷ lệ người không di cư của nhóm này.

Hầu hết người nhập cư ở nhà bán kiên cố tại nơi đến. Toàn quốc, Tây Nguyên, Đông Nam Bộ và Đồng bằng sông Cửu Long có tỷ lệ nhà bán kiên cố là cao nhất (tương ứng là 78,1%, 89,1% và 74,6%). Nhà kiên cố chiếm tỷ lệ cao nhất ở Đồng bằng sông Hồng (70,6%), Bắc Trung Bộ và Duyên hải miền Trung (62,9%), Trung du và miền núi phía Bắc (46,7%). Đông Nam Bộ và Đồng bằng sông Cửu Long có tỷ lệ thấp nhất (tương ứng là 9,9% và 5,9%).

Tỷ lệ% người di cư với diện tích ở bình quân dưới 4 m^2 đến dưới 10 m^2 (mức thấp nhất) cao hơn so với nhóm không di cư, đặc biệt ở loại hình di cư giữa các tỉnh. Trong khi đó, tỷ lệ người không di cư sống trong các căn nhà với diện tích bình quân trên 10m^2 (mức cao nhất) lại cao hơn người di cư. Điều này là do sự tập trung của người di cư tại một số nơi kinh tế phát triển mạnh, đặc biệt là gần các khu công nghiệp, nhu cầu nhà ở của người di cư cao, trong khi đó nguồn nhà ở không đáp ứng được nhu cầu hoặc chi phí mua, thuê ở nơi nhập cư quá cao, người di cư phải chấp ở những chỗ có diện tích nhỏ hoặc sống đông đúc.

Không có sự khác biệt nhiều giữa người di cư và người không di cư về sử dụng nguồn nước hợp vệ sinh cũng như phải sử dụng nguồn nước không hợp vệ sinh. Điều này là hợp lý, bởi hiện nay, chương trình nước sạch đã được Nhà nước ta quan tâm và phát triển đến tất cả các vùng miền.

Mức độ đô thị hóa ở nước ta còn thấp một là do chính sách hạn chế di cư tự do và sự chuyển đổi các đặc điểm nhân khẩu học. Di cư nông thôn – thành thị được coi là một trong những yếu tố quan trọng làm tăng tỷ lệ đô thị hóa thì ở Việt Nam, dòng di cư này vẫn còn yếu ớt. Có nhiều rào cản về chính sách đối với dòng di cư này, nhất là chính sách hộ khẩu. Luật Cư trú (2006), Luật Thủ đô năm 2010 và các quy định của các địa phương gây khó khăn cho người nhập cư.

Trung du và miền núi phía Bắc là vùng có mức đô thị hóa thấp nhất năm 2014 (16,6%), tiếp đến là Tây Nguyên (28,6%), tuy nhiên tốc độ đô thị hóa của hai vùng này lại cao nhất cả nước. Tác động của yếu tố di cư đến khu vực tại những vùng này là rất yếu ớt, vì vậy dân số thành thị ở vùng này tăng chủ yếu do thay đổi hành chính.

Tỷ số phụ thuộc là một chỉ tiêu cho biết gánh nặng của dân số trong độ tuổi lao động. Đô thị đặc biệt có tỷ số phụ thuộc chung thấp hơn rõ ràng so với các đô thị khác. Năm 2014, tỷ số phụ thuộc chung ở đô thị đặc biệt là 37,2%, các đô thị khác dao động ở mức từ 40,6% đến 42,3%. Điều này do ảnh hưởng bởi lao động di cư vào hai thành phố thuộc loại đô thị đặc biệt này là Hà Nội và Thành phố Hồ Chí Minh.

Về tỷ số giới tính theo nhóm tuổi, nhóm tuổi trẻ em từ 0-4 có tỷ số giới tính cao nhất ở tất cả các loại đô thị cũng như ở nông thôn, điều này là do ảnh hưởng của sự mất cân bằng giới tính khi sinh, một vấn đề đang được nhiều người quan tâm.

GIỚI THIỆU

1. Giới thiệu về cuộc điều tra

Điều tra dân số và nhà ở giữa kỳ năm 2014 (ĐT DSGK 2014) là cuộc Điều tra dân số giữa kỳ lần đầu tiên ở Việt Nam. Đây là một cuộc điều tra chọn mẫu quy mô lớn nhằm 3 mục đích chính là: thu thập số liệu về dân số và nhà ở trên phạm vi cả nước làm cơ sở để đánh giá các chương trình quốc gia về dân số và nhà ở, qua đó đánh giá tình hình thực hiện Kế hoạch phát triển kinh tế - xã hội thời kỳ 2011 - 2015; xây dựng chính sách, lập kế hoạch dân số và nhà ở phục vụ lập Kế hoạch phát triển kinh tế - xã hội thời kỳ 2016 - 2020; giám sát thực hiện các Mục tiêu Phát triển Thiên niên kỷ của Liên hợp quốc mà Chính phủ Việt Nam đã cam kết;

ĐT DSGK 2014 cung cấp số liệu về quy mô dân số đến cấp huyện 5 năm sau Tổng điều tra dân số và nhà ở năm 2009 (sau đây viết tắt là TĐTDS 2009); làm cơ sở rà soát, hiệu chỉnh số liệu dân số hàng năm giai đoạn 2010 - 2014; bổ sung kho dữ liệu dân số và nhà ở của Tổng cục Thống kê nhằm phục vụ công tác nghiên cứu, phân tích và dự báo quá trình phát triển dân số và nhà ở giữa hai kỳ tổng điều tra trên phạm vi cả nước và từng địa phương phục vụ yêu cầu so sánh quốc tế; và cung cấp dàn mẫu cho các cuộc điều tra thống kê đối với hộ dân cư.

Giữa cuộc ĐT DSGK 2014 và các cuộc Tổng điều tra gần đây có khá nhiều thông tin giống nhau về dân số và nhà ở và vì thế có thể sử dụng vào mục đích so sánh và phân tích xu hướng.

Điều khác với các cuộc Tổng điều tra dân số (TĐTDS), cuộc ĐT DSGK 2014 là cuộc điều tra chọn mẫu bao gồm 5% số hộ dân cư cả nước được chọn từ 20% địa bàn điều tra của cả nước. Với mẫu 5% này, 3,4% số hộ cả nước (tương đương khoảng 760,200 hộ dân cư) được thu thập thông tin bằng phiếu ngắn (thu thập các thông tin tuổi, giới tính, di cư trong vòng 1 năm, lịch sử sinh của phụ nữ và các thông tin về người chết của hộ) và 1,6% số hộ cả nước tương đương 361,650 hộ dân cư) sẽ được thu thập thông tin bằng phiếu dài (bao gồm toàn bộ những thông tin của phiếu gắn và thêm một số thông tin về di cư, trình độ học vấn, sinh, chết trong 5 năm sau TĐTDS 2009).

Các nội dung thu thập ở phiếu ngắn được suy rộng dựa trên mẫu 5% sẽ là cơ sở để tính toán các chỉ tiêu về qui mô, cơ cấu dân số đến cấp huyện. Các nội dung thu thập thêm ở phiếu dài được suy rộng dựa trên mẫu 1,6% để tính toán các chỉ tiêu đại diện đến cấp tỉnh.

Với bộ số liệu từ các cuộc Tổng điều tra trước đây và số liệu của cuộc ĐT DSGK 2014 lần này, TCTK tiến hành với phân tích sâu về di cư và đô thị hóa, nhằm đáp ứng nhu cầu thông tin và số liệu về di cư và đô thị hóa cho việc xây dựng chính sách, đặc biệt trong bối cảnh di cư và đô thị hóa đang diễn ra nhanh chóng ở Việt Nam và được nhìn nhận như là vấn đề của phát triển. Chuyên khảo này cố gắng cung cấp một bức tranh chung về di cư và đô thị hóa ở Việt Nam trong hơn hai thập kỷ qua cũng như xem xét mối liên kết giữa di cư, đô thị hóa và phát triển.

2. Mục tiêu nghiên cứu

Chuyên khảo này nhằm mô tả thực trạng và xu hướng của di cư và đô thị hóa tại Việt Nam và sử dụng số liệu chủ yếu từ cuộc ĐT DSGK năm 2014 và số liệu của các cuộc TĐTDS các năm 1989 và 1999 và 2009 để so sánh.

Các mục tiêu cụ thể của chuyên khảo này là:

- Mô tả thực trạng di cư tại Việt Nam;
- Mô tả những khác biệt của tình hình di cư trong nước theo vùng, tỉnh/ thành phố, loại hình di cư, dòng di cư giữa thành thị và nông thôn và giới tính của người di cư;
- Mô tả xu hướng của di cư trong nước trong hơn 2 thập kỉ qua (kể từ 1989);
- Mô tả thực trạng đô thị hóa ở Việt Nam;
- Mô tả những khác biệt của đô thị hóa theo các yếu tố chính như theo vùng và theo tỉnh;
- Mô tả xu hướng biến đổi của đô thị hóa trong hơn hai thập kỉ qua và xu hướng đô thị hóa trong tương lai;
- Đưa ra kết luận về những đặc điểm chính của di cư trong nước và đô thị hóa ở Việt Nam trong năm qua;
- Đưa ra các gợi ý chính sách.

3. Phương pháp

Chuyên khảo này sử dụng số liệu mẫu 1,6% (sử dụng cho phiếu dài) và mẫu của ba cuộc TĐTDS gần đây nhất (cỡ mẫu lần lượt là 15%, 3% và 5% của các cuộc TĐTDS năm 2009, 1999 và 1989) cho phân tích. Những mẫu này mang tính đại diện không chỉ ở cấp quốc gia mà còn ở cấp tỉnh.

Phương pháp phân tích mô tả hay phân tích đơn biến được sử dụng để đưa

ra thực trạng về di cư và đô thị hóa. Phương pháp dự báo tỷ lệ dân số thành thị dựa vào sự khác biệt thành thị nông thôn cũng được áp dụng nhằm xem xét xu hướng đô thị hóa trong tương lai. Phân tích hai biến được dùng để tìm hiểu những khác biệt của di cư và đô thị hóa theo các đặc trưng về khu vực, nhân khẩu học và kinh tế - xã hội chính bao gồm: vùng nơi cư trú, tỉnh/thành phố nơi cư trú, tuổi, điều kiện sống của hộ gia đình, trình độ đào tạo, trình độ học vấn và điều kiện nhà ở, giới tính của người trả lời được xem là một vấn đề xuyên suốt trong phân tích. Phân tích xu hướng biến đổi cũng được sử dụng để thấy được xu hướng biến đổi của di cư, tăng trưởng đô thị và đô thị hóa trong hơn hai thập kỷ vừa qua và phân tích sự khác biệt giữa người di cư và người không di cư

4. Một số hạn chế của báo cáo

Do số liệu phân tích của chuyên khảo này chủ yếu dựa vào kết quả của cuộc ĐT DSGK 2014, mặc dù có sự kế thừa và vẫn giữa một số chỉ tiêu chính để đảm bảo tính so sánh với cuộc Tổng điều tra trước. Tuy nhiên, một số chỉ tiêu về việc làm, một chỉ tiêu quan trọng để đánh giá tình trạng việc làm của người di cư không được thu thập trong cuộc điều tra lần này. Đây cũng là một hạn chế của chuyên khảo lần này do không phân tích, so sánh được tình trạng hoạt động kinh tế cũng như những vấn đề xung quanh lao động di cư.

ĐT DSGK 2014 chỉ thu thập những thông tin về nơi thực tế thường trú cách đây 5 năm và đối chiếu với nơi thực tế thường trú hiện tại để xác định các trường hợp di cư trong vòng 5 năm kể từ 1/4/2009. Do đó, không cho phép phân tích sâu về các lý do di cư, các nhóm di cư theo mùa vụ, di cư tạm thời và các dòng hồi cư xảy ra trong vòng 5 năm trước thời điểm điều tra.

Ngoài ra, cũng như các cuộc TĐTDS, cuộc ĐT DSGK 2014 chỉ thu thập các trường hợp di cư của dân số từ 5 tuổi trở lên, nên trong báo cáo này không đề cập đến các trường hợp di cư theo cha/mẹ của dân số dưới 5 tuổi.

5. Cấu trúc của báo cáo

Chuyên khảo bao gồm 3 chương:

Chương 1: Thực trạng về quy mô và xu hướng di cư. Chương này trình bày các khái niệm chung và khái niệm cơ bản được sử dụng trong phân tích; Phân tích xu hướng di cư của nước ta trong hơn hai thập kỉ qua và những khác biệt về di cư theo vùng và theo tỉnh.

Chương 2: Phân tích đặc điểm và điều kiện kinh tế xã hội của người di cư. Chương này sẽ mô tả các đặc điểm của người di cư như: độ tuổi, trình độ học vấn,

trình độ chuyên môn kĩ thuật, và các đặc điểm về điều kiện sống như nhà ở, nguồn nước sử dụng, tình trạng kinh tế xã hội của người di cư trong cuộc ĐT DSGK 2014 lần này và có so sánh với năm 2009.

Chương 3: Đô thị hóa và tác động của di cư đến đô thị hóa. Chương này sẽ đưa ra bức tranh về tình hình đô thị hóa của nước ta trong hơn hai thập kỉ qua và có so sánh với quốc tế; phân tích sự khác biệt về đô thị hóa theo vùng, tỉnh. Bên cạnh đó, trong chương này chúng tôi cũng phân tích ảnh hưởng của di cư đến quá trình đô thị ở nước ta cũng như ở các vùng.

Ngoài 3 chương trên, chuyên khảo còn gồm phần kết luận và khuyến nghị.

CHƯƠNG 1: QUY MÔ VÀ XU HƯỚNG DI CƯ

1.1. Một số khái niệm cơ bản và định nghĩa

a. Khái niệm, định nghĩa về di cư

Di cư là yếu tố quan trọng, là động lực tích cực thúc đẩy sự phát triển kinh tế - xã hội, góp phần phân bổ lại dân cư, chuyển dịch cơ cấu kinh tế lao động, giải quyết việc làm, xoá đói giảm nghèo, là một bộ phận của chiến lược phát triển kinh tế - xã hội bền vững của Chính phủ các nước. Kinh tế phát triển, quá trình đô thị hoá, công nghiệp hoá, chuyển đổi cơ cấu nền kinh tế diễn ra nhanh chóng cùng với chính sách mở cửa, hội nhập dẫn đến việc di cư nội địa và di cư quốc tế tăng lên.

Tuy nhiên, dòng di cư nói chung, trong đó có lao động di cư cũng là nhóm người dễ bị tổn thương và bị lạm dụng và cũng chịu ảnh hưởng của các sự kiện trong đời sống kinh tế xã hội. Với bối cảnh toàn cầu hoá, Việt Nam ngày càng hội nhập sâu hơn với thế giới, việc tiếp cận thị trường thế giới tác động tới các ngành công nghiệp mới và tạo việc làm cho hàng triệu người, già và trẻ bước vào thị trường lao động mỗi năm. Sự tập trung các vùng kinh tế, sự khác biệt về điều kiện kinh tế giữa các vùng miền dẫn đến việc di cư của một bộ phận dân số là điều tất yếu.

Quá trình di cư luôn chịu tác động của yếu tố "nhân tố đẩy" và "nhân tố kéo" hay quá trình di cư xảy ra khi có sự khác biệt về đặc trưng giữa hai vùng: vùng đi và vùng đến. Nhân tố đẩy là những yếu tố, điều kiện tự nhiên, kinh tế, xã hội, chính trị, văn hóa ở nơi đi, ví dụ: do điều kiện sống khó khăn, thiếu việc làm, thiếu đất đai. Đây là "nhân tố đẩy". Cùng với nó các nhân tố hút ở nơi đến như những điều kiện, yếu tố thuận lợi về tự nhiên, kinh tế, xã hội, chính trị, văn hóa… và sự hấp dẫn về việc làm, cơ hội có thu nhập và mức sống cao ở nơi đến. Đây là "nhân tố kéo". Sự kết hợp giữa nhân tố đẩy và nhân tố kéo đã thúc đẩy quá trình di cư diễn ra.

Di cư vừa là nguyên nhân vừa là hệ quả của quá trình phát triển. Di cư đã và đang trở thành sự lựa chọn của người dân nhằm cải thiện kế sinh nhai và tạo cơ hội làm ăn cho mình, và nó trở thành một cấu thành không thể thiếu được của quá trình phát triển đặc trưng cho mối quan hệ qua lại giữa vùng miền và lãnh thổ.

Trong các cuộc điều tra dân số ở Việt Nam thì di cư được định nghĩa là sự di chuyển của con người một đơn vị hành chính này đến một đơn vị hành chính khác, đó là chuyển đến một xã khác, huyện khác, thành phố hoặc một tỉnh khác trong một khoảng thời gian nhất định.

b. Các loại hình di cư

Trong cuộc điều tra dân số và nhà ở giữa kỳ 2014 và những cuộc Tổng điều tra dân số do Tổng cục Thống kê thực hiện có các câu hỏi để cho phân biệt di cư theo các cấp hành chính và di cư giữa thành thị và nông thôn. Sự phân biệt rạch ròi của di cư như vậy sẽ rất có ý nghĩa, nó cho phép xác định được qui mô của các luồng di cư khác nhau là cơ sở cho việc hoạch định các kế hoạch, chính sách di cư cụ thể. Các số liệu về qui mô của các luồng di cư còn là cơ sở không thể thiếu đối với công tác dự báo dân số.

Để đảm bảo tính chất so sánh với các cuộc Tổng điều tra dân số trước đây, trong chuyên khảo này chúng tôi vẫn sử dụng các loại hình di cư theo năm 2009 như sau:

- Di cư quốc tế: trong cuộc điều tra này chỉ có thể ước lượng được số nhập cư quốc tế của dân số từ 5 tuổi trở lên.
- Di cư giữa các vùng: bao gồm những người 5 tuổi trở lên đang sống ở Việt Nam và cách đây 5 năm trước thời điểm điều tra sống ở vùng khác với vùng hiện đang cư trú.
- Di cư giữa các tỉnh: bao gồm những người 5 tuổi trở lên đang sống ở Việt Nam và cách đây 5 năm trước thời điểm điều tra sống ở tỉnh khác với tỉnh hiện đang cư trú.
- Di cư giữa các huyện: bao gồm những người 5 tuổi trở lên, cách đây 5 năm trước thời điểm điều tra sống trong cùng một tỉnh nhưng ở huyện khác với huyện hiện đang cư trú.
- Di cư trong huyện: bao gồm những người 5 tuổi trở lên, cách đây 5 năm trước thời điểm điều tra sống trong cùng một huyện nhưng ở xã/phường khác với xã/phường hiện đang cư trú.
- Không di cư bao gồm những người từ 5 tuổi trở lên và 5 năm trước thời điểm điều tra sống trong cùng xã với nơi thực tế thường trú hiện tại (không di cư giữa các xã).

Hình 1.1 tóm tắt định nghĩa các nhóm dân số di cư và không di cư. Dân số di cư vào một năm cụ thể được hiểu là dân số di cư đến (hay nhập cư) trong vòng 5 năm trước thời điểm đó.

Hình 1.1: Nơi thường trú tại thời điểm 5 năm trước thời điểm điều tra và loại hình di cư

<table>
<tr><td rowspan="2">Nước ngoài</td><td colspan="4">Việt Nam</td></tr>
<tr><td rowspan="2">Tỉnh khác</td><td colspan="3">Cùng tỉnh</td></tr>
<tr><td rowspan="3">⇩</td><td>Quận/huyện khác</td><td colspan="2">Cùng quận/huyện</td></tr>
<tr><td rowspan="2">⇩</td><td>Xã/phường khác</td><td>Cùng xã/phường</td></tr>
<tr><td rowspan="3">Nhập cư quốc tế</td><td rowspan="3">Di cư giữa các tỉnh</td><td rowspan="2">Di cư giữa các huyện</td><td>⇩</td><td>⇩</td></tr>
<tr><td>Di cư trong huyện</td><td>Không di cư giữa các xã/ Không di cư</td></tr>
<tr><td colspan="2">Không di cư giữa các huyện</td></tr>
<tr><td colspan="3">Không di cư giữa các tỉnh</td></tr>
<tr><td colspan="4">Không nhập cư quốc tế</td></tr>
</table>

Theo dòng di cư giữa nông thôn và thành thị, các dòng di cư sau được xác định dựa trên đặc điểm nông thôn hay thành thị của nơi thường trú tại thời điểm 5 năm trước thời điểm điều tra và nơi thường trú hiện tại:

- Di cư từ khu vực nông thôn đến nông thôn (NT-NT);
- Di cư từ khu vực nông thôn đến thành thị (NT-TT)
- Di cư từ khu vực thành thị đến nông thôn (TT-NT); và
- Di cư từ khu vực thành thị đến thành thị (TT-TT).

1.2. Thực trạng của di cư

a. Xu hướng di cư 5 năm theo thời gian

Số người di cư trong 5 năm theo cách xác định trong nghiên cứu này chiếm một tỷ lệ nhỏ trong tổng dân số. Tuy nhiên, số lượng người di cư không phải là nhỏ do tổng dân số nước ta tương đối lớn. Trong số hơn 83 triệu dân từ 5 tuổi trở lên tại thời điểm 1/4/ 2014, trong vòng 5 năm trước thời điểm điều tra có 1,7% tương ứng với 1,4 triệu người di cư trong huyện; 2,0% tương ứng 1,6 triệu người di cư giữa các huyện; 3,1% tương ứng 2,6 triệu người di cư giữa các tỉnh, và có một tỷ lệ rất nhỏ chiếm 0,1% tương ứng 65,7 nghìn người nhập cư quốc tế.

Trong cuộc điều tra này cũng như các cuộc điều tra dân số khác, do giới hạn về phạm vi, đối tượng điều tra nên di cư quốc tế không được thống kê đầy đủ. Số liệu điều tra chỉ thu thập được phần nhập cư quốc tế, và phần này cũng chiếm tỷ lệ rất nhỏ trong tổng số người di cư (0,07%). Chính vì vậy, trong chuyên khảo này chỉ tập trung phân tích các loại hình di cư trong nước.

Biểu 1.1: Dân số 5 tuổi trở lên chia theo loại hình di cư, 1989-2014

Loại hình di cư	1989		1999		2009		2014	
	Số lượng (người)	%	Số lượng (người)	%	Số lượng (người)	%	Số lượng (người)	%
Di cư trong huyện	-	-	1 342 568	1,9	1 618 160	2,1	1 430 235	1,7
Di cư giữa các huyện	1 067 298	2,0	1 137 843	1,7	1 708 896	2,2	1 644 257	2,0
Di cư giữa các tỉnh	1 349 291	2,5	2 001 408	2,9	3 397 904	4,3	2 594 297	3,1
Không di cư	51 797 097[1]	95,4	64 493 309	93,4	71 686 913	91,4	77 548 084	93,1
Nhập cư quốc tế	65 908	0,1	70 389	0,1	40 990	0,1	65 678	0,1
Dân số 5+	**54 279 594**	**100,0**	**69 045 517**	**100,0**	**78 452 862**	**100,0**	**83 282 551**	**100,0**

Xu hướng gia tăng số người di cư từ 1989 đến nay có thể chia làm hai giai đoạn. Giai đoạn gia tăng số người di cư diễn ra trong hai thập kỉ từ 1989 đến 2009, số người di cư trong tăng cả về số lượng và tỷ lệ, xu hướng gia tăng đặc biệt nổi bật rõ rệt trong thập kỉ từ 1999 đến 2009. Thập kỉ 1989 đến 1999, xu hướng gia tăng di cư chủ yếu do chính sách của Việt Nam khuyến khích di dân đến những vùng kinh tế mới, sự chuyển đổi từ kinh tế tập trung bao cấp sang nền kinh tế thị trường cùng sự phát triển của giao thông vận tải. Thập kỉ từ 1999 đến 2009 dân số di cư tăng mạnh, đây là thập kỉ nền kinh tế Việt Nam phát triển mạnh, sự chuyển dịch cơ cấu từ nông nghiệp sang công nghiệp và dịch vụ, sự phát triển mạnh mẽ của các khu công nghiệp, chế xuất đã thu hút lượng lớn lao động di cư. *(TCTK, 2011, TĐTDS 2009, Di cư và đô thị hóa ở Việt Nam: Thực trạng, Xu hướng và những khác biệt).*

Giai đoạn từ năm 2009 đến 2014 là thời kì hậu khủng hoảng kinh tế thế giới

[1] *Do năm 1989 không hỏi để xác định di cư hay không di cư giữa các xã trong cùng huyện nên không di cư ở đây được xác định là không di cư giữa các huyện.*

năm 2008, nền kinh tế phát triển chậm, các khu công nghiệp không còn thu hút nhiều lao động di cư như thời kì trước. Bên cạnh đó, do chính sách phát triển nông thôn ở Việt Nam làm cho khoảng cách kinh tế giữa thành thị và nông thôn, giữa các vùng, miền đã làm giảm số lượng di cư trong giai đoạn này.

Số người di cư giữa các huyện tăng nhẹ từ 1,07 triệu người trong 5 năm trước 1/4/1989 lên 1,14 triệu người trong 5 năm trước 1/4/1999, sau đó tăng lên tới 1,70 triệu người trong 5 năm trước 1/4/2009 và lại giảm xuống 1,6 triệu người trong 5 năm trước 1/4/ 2014. Về tỷ lệ, trong 5 năm trước 1/4/1999 tuy số lượng người di cư vẫn tăng, nhưng tỷ lệ lại giảm so với 5 năm trước 1/4/1989 (từ 2,0% xuống 1,7 % vào năm 1999). Tỷ lệ này tiếp tục tăng lên 2,2 % vào năm 2009 và đến giai đoạn 5 năm trước 1/4/2014, tỷ lệ người di cư lại có xu hướng giảm xuống 2%.

Số người di cư giữa các tỉnh có xu hướng tương tự. Số người di cư giữa các tỉnh tăng từ 1,3 triệu người trong 5 năm trước 1/4/1989 lên 2 triệu người trong 5 năm trước 1/4/1999 và lên tới 3,4 triệu người trong 5 năm trước 1/4/ 2009, trong 5 năm trước 1/4/2014 con số này lại giảm xuống chỉ còn 2,6 triệu người. Tỷ lệ của nhóm di cư này trong tổng dân số cũng theo xu hướng tương tự: tăng từ 2,5% trong 5 năm trước 1/4/ 1989 lên 2,9% trong 5 năm trước 1/4/1999, 4,3% trong 5 năm trước 1/4/2009 và giảm xuống 3,1% trong 5 năm trước 1/4/2014.

Hình 1.2 cho thấy, ở cả 3 loại hình di cư đều có xu hướng giống nhau là tăng trong giai đoạn từ 1989 đến 2009 và giảm trong giai đoạn 5 năm trước 1/4/ 2014. Ở cấp hành chính càng cao thì sự biến động càng rõ ràng hơn, nhóm di cư giữa các tỉnh có sự biến động mạnh nhất, di cư giữa các huyện biến động ít hơn, và biến động ít nhất là nhóm di cư trong huyện.

Hình 1.2: Tỷ lệ người di cư trên dân số theo loại hình di cư, 1989-2014

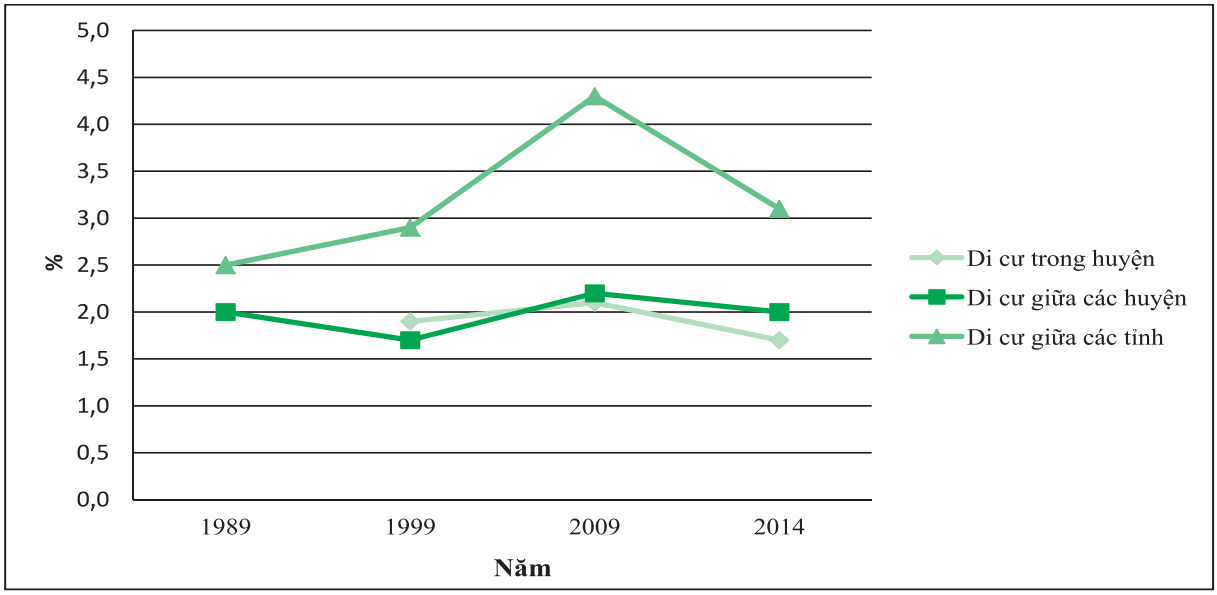

b. Các luồng di cư giữa khu vực nông thôn và thành thị

Di cư từ nông thôn đến thành thị nói riêng và di cư nói chung là một hiện tượng tự nhiên của quá trình phát triển kinh tế bởi nó xảy ra để thích nghi những cơ hội kinh tế và phi kinh tế. Việc phân bố lại dân cư sẽ tiếp diễn cho đến khi những cơ hội này đồng đều giữa các vùng, miền. Trong quá trình này, di cư từ nông thôn ra thành thị là phổ biến nhất đặc biệt khi một nước với đại bộ phận dân số sống ở nông thôn và làm nghề nông bước vào quá trình công nghiệp hóa - hiện đại hóa đi kèm quá trình đô thị hóa. Ở Việt Nam, khi quá trình công nghiệp hóa - hiện đại hóa bắt đầu thì sự chuyển dịch cơ cấu kinh tế cũng diễn ra mạnh mẽ hơn, di cư nông thôn đến thành thị cũng ngày càng chiếm ưu thế hơn. Kết quả cuộc ĐTDSGK 2014 cho thấy, trong hơn 5,6 triệu người từ 5 tuổi trở lên di cư, thì có 29,0% di cư từ nông thôn đến thành thị, 28,8% di cư từ nông thôn đến nông thôn, 30,1% là di cư từ thành thị đến thành thị, 12,1% là di cư từ thành thị đến nông thôn.

Tương tự như các nước đang phát triển khác, với đại bộ phận dân số nước ta tập trung ở nông thôn, nên mặc dù luồng di cư từ nông thôn ra nông thôn có xu hướng giảm theo thời gian từ 37% năm 1999 xuống 28,8% năm 2014, nhưng luồng di cư này vẫn chiếm tỷ trọng khá cao.

Trong giai đoạn từ 1999 - 2009 có sự tăng mạnh ở luồng di cư từ nông thôn đến thành thị (từ 27,1% trong 5 năm trước 1/4/1999 lên 31,4% trong 5 năm trước 1/4/2009). Tuy nhiên, đến giai đoạn di cư 2009-2014 thì trọng luồng di cư này lại giảm xuống 29%, thay vào đó là sự tăng lên của dòng di cư từ thành thị đến thành thị, di cư từ thành thị đến nông thôn. Điều này là do sự tác động của cuộc khủng hoảng kinh tế năm 2008, dẫn đến một bộ phận không tìm kiếm được việc làm ở khu vực thành thị sẽ về quê, một bộ phận khác chuyển đến những khu vực thành thị khác phát triển hơn để tìm kiếm cơ hội việc làm.

Trong 4 luồng di cư NT- TT, NT – NT, TT - NT và TT - TT thì luồng di cư từ thành thị đến nông thôn chiếm tỷ trọng thấp nhất (biểu 1.2). Tuy nhiên, theo xu hướng như phân tích ở trên, trong số di cư trong 5 năm trước 1/4/2014 thì tỷ trọng luồng di cư TT-NT đã tăng từ 8,4% năm 2009 lên 12,1% năm 2014. Sự tăng lên ở luồng di cư này đã làm chậm lại tốc độ đô thị hóa ở nước ta và điều này sẽ được phân tích sâu trong Chương 3 của chuyên khảo này.

Biểu 1.2: Số người di cư và tỷ lệ người di cư trong 5 năm chia theo luồng di cư và loại hình di cư, 1999-2014

Năm	Luồng di cư	Di cư trong huyện		Di cư giữa các huyện		Di cư giữa các tỉnh		Tổng số	
		Số lượng (người)	Tỷ lệ (%)	Số lượng (người)	Tỷ lệ (%)	Số lượng (người)	Tỷ lệ (%)	Số lượng (người)	Tỷ lệ (%)
1999	NT-NT	559 851	12,5	318 596	7,1	781 769	17,4	1 660 216	37,0
	NT-TT	257 773	5,8	234 396	5,2	723 786	16,1	1 215 955	27,1
	TT-NT	118 146	2,6	130 852	2,9	183 945	4,1	432 943	9,7
	TT-TT	406 798	9,1	453 999	10,1	311 908	7,0	1 172 705	26,2
	Tổng	**1 342 568**	**30,0**	**1 137 843**	**25,4**	**2 001 408**	**44,7**	**4 481 819**	**100,0**
2009	NT-NT	684 482	10,2	384 502	5,7	1 202 858	17,9	2 271 841	33,8
	NT-TT	179 616	2,7	420 388	6,2	1 512 067	22,5	2 112 071	31,4
	TT-NT	108 417	1,6	208 485	3,1	248 047	3,7	564 949	8,4
	TT-TT	647 264	9,6	695 521	10,3	434 932	6,5	1 777 716	26,4
	Tổng	**1 619 778**	**24,1**	**1 708 896**	**25,4**	**3 397 904**	**50,5**	**6 726 578**	**100,0**
2014	NT-NT	543 286	9,6	359 701	6,3	726 059	12,8	1 632 988	28,8
	NT-TT	142 992	2,5	353 538	6,3	1 148 078	20,3	1 642 186	29,0
	TT-NT	112 037	2,0	241 911	4,3	333 305	5,9	686 551	12,1
	TT-TT	631 919	11,2	689 106	12,2	386 854	6,8	1 707 063	30,1
	Tổng	**1 430 235**	**25,3**	**1 644 257**	**29,0**	**2 594 297**	**45,8**	**5 668 788**	**100,0**

Xét theo từng loại hình di cư, 3 luồng di cư là nông thôn đến nông thôn, nông thôn đến thành thị và thành thị đến nông thôn thì loại hình di cư giữa các tỉnh đều chiếm tỷ trọng cao nhất, riêng dòng di cư từ thành thị đến thành thị có xu hướng ngược lại. Di cư giữa các tỉnh của dòng di cư này chiếm tỷ trọng thấp nhất và cao nhất ở dòng di cư này là di cư giữa các huyện trong cùng tỉnh.

c. Sự khác biệt di cư 5 năm theo vùng

❖ *Sự khác biệt về qui mô di cư*

Đông Nam Bộ, Bắc Trung Bộ và Duyên Hải miền Trung, Đồng bằng sông

Cửu Long là 3 vùng thể hiện rõ nét sự khác biệt giữa nhập cư và xuất cư. Trong đó Đông Nam Bộ thể hiện rõ nét cho vùng nhập cư, còn 2 vùng còn lại đại diện cho vùng xuất cư.

Hình 1.3 cho thấy, Đông Nam Bộ là vùng thu hút đông đảo người di cư tại vùng (hơn 207 nghìn người) và từ các vùng khác (hơn 1,1 triệu người), đặc biệt Vùng Đồng bằng sông Cửu Long và Bắc Trung Bộ và Duyên Hải miền Trung. Ở hình trên ta cũng thấy rất rõ Tây Nguyên và Trung du và miền núi phía Bắc chủ yếu là xuất cư sang những vùng khác, số người nhập cư là rất thấp (tương ứng là 130,6 nghìn người và 127 nghìn người).

Hình 1.3: Dân số nhập cư và xuất cư của loại hình di cư giữa các tỉnh phân theo vùng đi và vùng đến, 2014

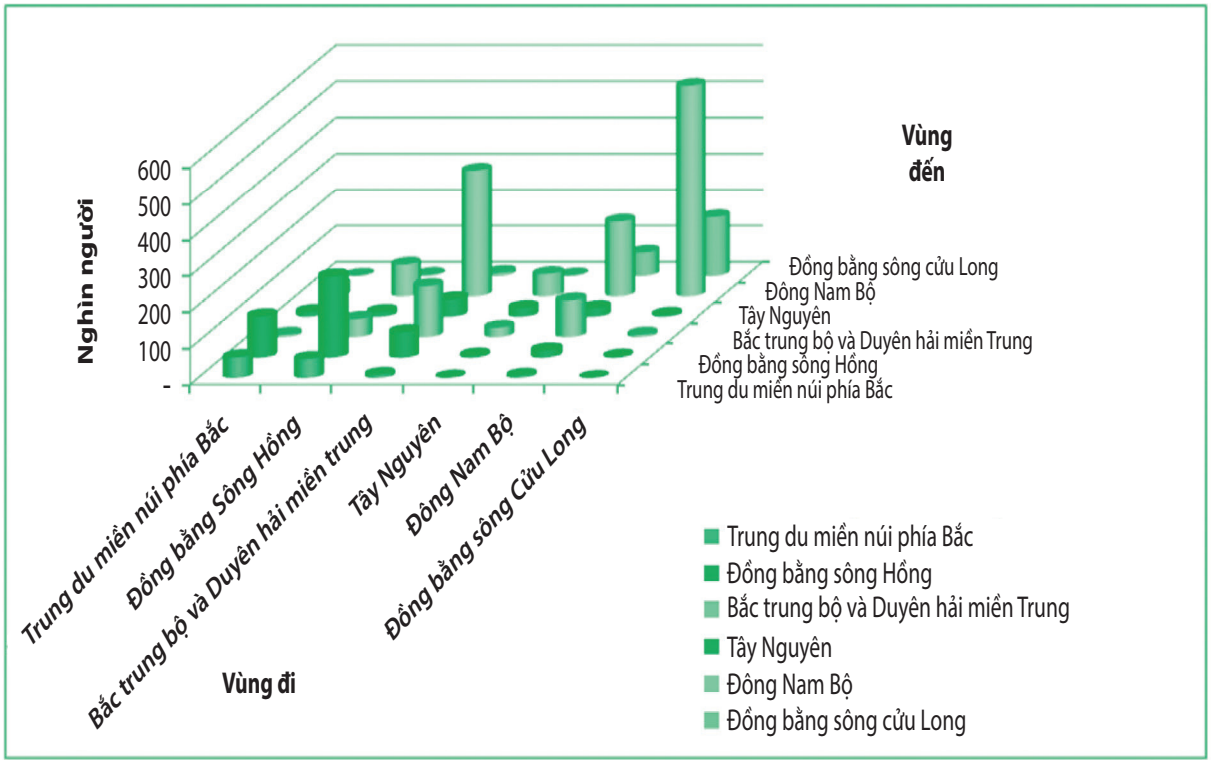

Đông Nam Bộ là vùng có lượng người nhập cư cao nhất cả nước (chiếm 50,9% người di cư), do nơi đây tập trung các tỉnh/thành phố như Bình Dương, thành phố Hồ Chí Minh, Đồng Nai, là những tỉnh có nhiều khu công nghiệp mới, kinh tế sôi động nên tạo ra lực hút kinh tế thu hút người di cư tại vùng và đến từ các vùng khác như vùng Đồng bằng sông Cửu Long (76,5% người xuất cư có điểm đến là Vùng Đông Nam Bộ), Bắc trung bộ và Duyên hải miền Trung (55,5% người xuất cư có điểm đến là Vùng Đông Nam Bộ) và Tây Nguyên (50,4 người xuất cư có điểm đến là Vùng Đông Nam Bộ). Độ tuổi của những người di cư đến là trẻ và chủ yếu từ 15 đến 34 tuổi.

❖ *Sự khác biệt về tỷ suất di cư*

Ba vùng có tỷ suất di cư thuần âm (xuất cư cao hơn nhập cư) là Trung du và miền núi phía Bắc, Bắc Trung bộ và Duyên hải miền Trung và Đồng bằng sông Cửu Long. Trong đó, Đồng bằng sông Cửu Long là vùng có tỷ suất di cư thuần âm lớn nhất, điểm đến của những người di cư này là vùng lân cận và có kinh tế phát triển hơn.

Riêng hai vùng là Đồng bằng sông Hồng và Tây Nguyên tỷ suất di cư thuần dương nhưng không cao mặc dù là hai vùng này đều có khả năng thu hút lao động di cư từ các vùng khác. Tây Nguyên là vùng có nguồn tài nguyên thiên nhiên phong phú và phát triển mạnh các đồn điền cao su, cà phê… còn Đồng bằng sông Hồng là vùng kinh tế khá phát triển, tập trung nhiều tỉnh nằm trong vùng kinh tế trọng điểm nhất cả nước (8/12 tỉnh), tuy nhiên do sức hút kinh tế của vùng Đông Nam Bộ nên đã thu hút một lượng lớn người xuất cư từ hai vùng trên.

So với Tổng điều tra năm 2009 thì xu hướng di cư 5 năm trong ĐT DSGK 2014 không có sự thay đổi nhiều. Ba vùng có tỷ suất di cư thuần âm (xuất cư cao hơn nhập cư) là Trung du và miền núi phía Bắc, Bắc Trung bộ và Duyên hải miền Trung và Đồng bằng sông Cửu Long. Trong đó, Đồng bằng sông Cửu Long là vùng có tỷ suất di cư âm lớn nhất, điểm đến chủ yếu của những người di cư ở vùng này là Đông Nam Bộ.

Hình 1.4: Tỷ suất di cư phân theo vùng kinh tế - xã hội, 2014

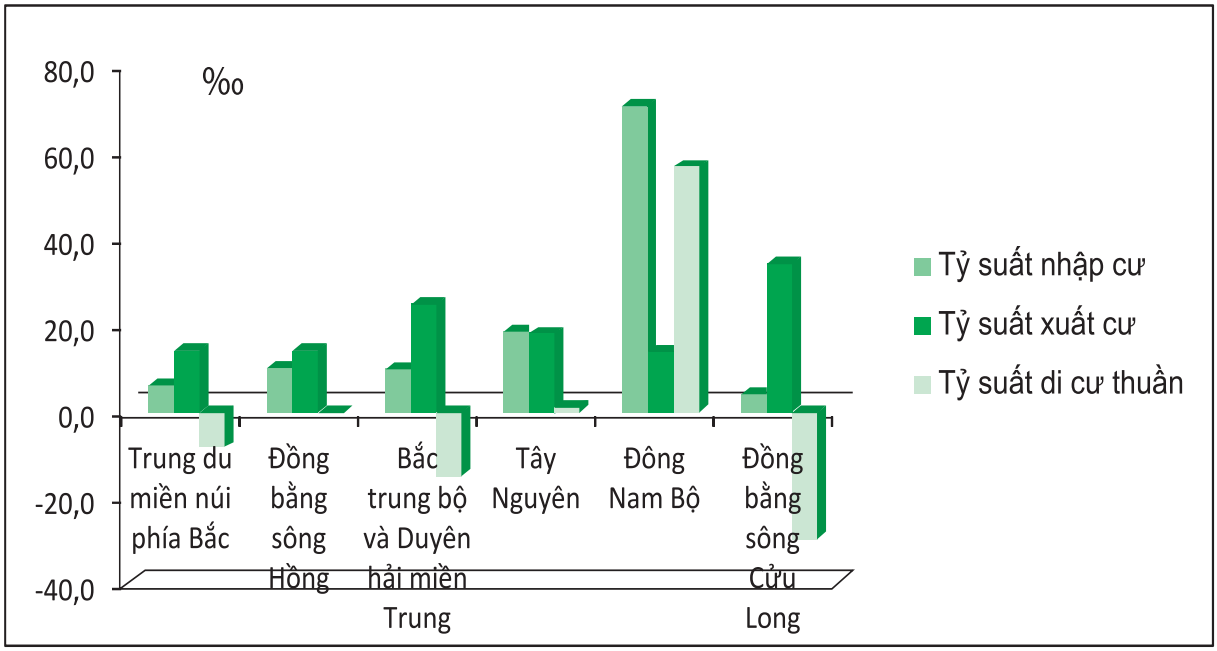

❖ *Sự khác biệt về luồng di cư nông thôn- thành thị*

Biểu 1.3: Số lượng và cơ cấu các luồng di cư nông thôn – thành thị trong 5 năm phân theo vùng, 2009-2014

Năm	Luồng di cư	Trung du và miền núi phía Bắc	Đồng bằng sông Hồng	Bắc Trung Bộ và Duyên hải miền Trung	Tây Nguyên	Đông Nam Bộ	Đồng bằng sông Cửu Long	Tổng số
2009	**Số lượng (người)**							
	NT-NT	249 633	427 412	281 923	182 728	782 729	347 415	2 271 841
	NT-TT	118 636	395 053	272 948	88 526	1038 426	198 483	2 112 071
	TT-NT	47 596	110 023	86 854	36 253	194 332	89 890	564 949
	TT-TT	75 933	378 289	255 361	68 035	861 135	138 963	1 777 716
	Tổng số	**491 798**	**1 310 777**	**897 086**	**375 541**	**2 876 623**	**774 752**	**6 726 578**
	Cơ cấu (%)							
	NT-NT	50,7	32,6	31,4	48,6	27,2	44,8	33,8
	NT-TT	24,3	30,3	30,6	23,7	36,3	25,8	31,4
	TT-NT	9,7	8,4	9,7	9,6	6,7	11,6	8,4
	TT-TT	15,4	28,7	28,3	18,0	29,8	17,9	26,4
	Tổng số	**100,0**	**100,0**	**100,0**	**100,0**	**100,0**	**100,0**	**100,0**
2014	**Số lượng (người)**							
	NT-NT	226 968	311 122	281 661	117 202	397 276	298 759	1 632 988
	NT-TT	83 959	296 902	196 386	55 120	856 723	153 096	1 642 186
	TT-NT	50 125	95 566	196 111	31 776	207 077	105 896	686 551
	TT-TT	76 749	340 477	235 551	56 112	881 304	116 870	1 707 063
	Tổng số	**437 801**	**1 044 068**	**909 708**	**260 210**	**2 342 379**	**674 621**	**5 668 788**
	Cơ cấu (%)							
	NT-NT	51,6	29,5	30,7	45,0	16,9	44,2	28,8
	NT-TT	19,3	28,6	21,7	21,2	36,6	22,7	29,0
	TT-NT	11,5	9,2	21,6	12,2	8,8	15,7	12,1
	TT-TT	17,6	32,7	26,0	21,6	37,7	17,3	30,1
	Tổng số	**100,0**	**100,0**	**100,0**	**100,0**	**100,0**	**100,0**	**100,0**

Về qui mô các luồng di cư, Đông Nam Bộ là vùng có lượng người di cư từ nông thôn đến thành thị lớn nhất cả nước (856,7 nghìn người, chiếm đến trên 50% tổng số người di cư từ nông thôn đến thành thị) do sự phát triển nhanh chóng về công nghiệp, dịch vụ, tốc độ phát triển kinh tế cao ở vùng này. Đồng bằng sông

Hồng đứng thứ hai về qui mô thu hút di cư từ nông thôn đến thành thị (296,9 nghìn người, chiếm 18,1% tổng số người di cư từ nông thôn đến thành thị), so với vùng Đông Nam Bộ thì tỷ lệ này là khá thấp.

Về cơ cấu các luồng di cư có sự khác biệt giữa các vùng, những vùng kinh tế kém phát triển hơn như Trung du và miền núi phía Bắc, Tây Nguyên, Đồng bằng sông Cửu Long thì chủ yếu là luồng di cư từ nông thôn đến nông thôn và chiếm trên 40% số người di cư, và chủ yếu là di cư nội tỉnh.

Đối với hai vùng phát triển nhất cả nước là Đồng bằng sông Hồng và Đông Nam Bộ thì luồng di cư từ thành thị đến thành thị chiếm tỷ trọng cao nhất là 32,7% và 37,7%. Đây là hai vùng có 2 thành phố lớn nhất cả nước, do đó thu hút đông đảo người di cư từ khu vực thành thị từ các tỉnh khác. Hai vùng này cũng chiếm tỷ trọng người di cư cao nhất trong 6 vùng đối với luồng di cư này.

Luồng di cư từ thành thị đến nông thôn luôn chiếm tỷ trọng thấp nhất, đặc biệt ở một số vùng kinh tế phát triển như Đông Nam Bộ và Đồng bằng sông Hồng thì luồng di cư này là rất thấp (chỉ chiếm dưới 10%). Ngược lại, Bắc trung bộ và Duyên hải miền trung có tỷ trọng luồng di cư này khá cao 21,6 %, gần bằng tỷ trọng của luồng di cư từ nông thôn đến thành thị.

So với TĐTDS 2009, qui mô và cơ cấu người di cư từ nông thôn đến thành thị của ĐT DSGK 2014 đều giảm ở hầu hết các vùng. Đối với luồng di cư từ thành thị đến nông thôn, so với năm 2009, Bắc Trung Bộ và Duyên hải miền Trung là vùng có sự biến động nhiều nhất về qui mô, cơ cấu người di cư (tăng 109,3 nghìn người, cơ cấu luồng di cư này tăng từ 9,7% trong TĐTDS 2009 lên 21,6% trong ĐT DSGK 2014). Điều này là do việc thực hiện Quyết định số 1114/QĐ-TTg phê duyệt Quy hoạch tổng thể phát triển kinh tế - xã hội vùng Bắc Trung bộ và Duyên hải miền Trung đến năm 2020, với việc thực hiện đẩy mạnh phát triển các ngành công nghiệp có lợi thế của vùng (đóng tàu và sửa chữa tàu thuyền, cơ khí chế tạo, dệt may, da giầy, sản xuất xi măng, chế biến thủy sản, mía đường....); và gắn phát triển công nghiệp với hình thành các điểm đô thị ở khu vực nông thôn.

d. Sự khác biệt về di cư 5 năm theo tỉnh

Hình 1.5 cho ta thấy sự khác biệt rất rõ về mức độ di cư theo tỉnh, thành phố. Những tỉnh màu đỏ, màu gạch và màu vàng là những tỉnh có di cư thuần âm, những tỉnh có màu xanh là những tỉnh có di cư thuần dương. Những tỉnh có tỷ suất di cư thuần âm cao nhất là Cà Mau (-47,8‰), Hậu Giang (-46,6‰), An Giang (-42,8‰), Bạc Liêu (-42,2‰), Sóc Trăng (-41,5‰), Thanh Hóa (-33,5‰), hầu hết các tỉnh này đều thuộc vùng Đồng bằng sông Cửu Long và gần với các tỉnh có các khu công nghiệp phát triển như Bình Dương, Đồng Nai, thành phố Hồ Chí Minh.

Những tỉnh có tỷ suất di cư thuần dương cao, đứng đầu là Bình Dương (205,4‰) với hơn 444 nghìn người đến từ các tỉnh khác trong giai đoạn 2009-2014, tiếp theo là thành phố Hồ Chí Minh (53,3‰) thu hút hơn 620 nghìn người từ các tỉnh khác, đứng đầu cả nước về lượng người nhập cư, và tỉnh đứng thứ 3 cả nước là Đà Nẵng (35,5‰) với hơn 59 nghìn người đến từ các tỉnh khác. Hà Nội và Đồng Nai, mặc dù có tỷ suất di thuần thấp hơn (tương ứng là 14,9‰ và 30,5‰), nhưng hai tỉnh lại có số lượng khá lớn người di cư từ tỉnh khác, (Hà Nội hơn 220 nghìn người, Đồng Nai hơn 167 nghìn người).

Người di cư chủ yếu là lao động trẻ, chính vì vậy, di cư ảnh hưởng đến cơ cấu dân số tại cả nơi đến và nơi đi. Tỉnh nào có tỷ suất di cư thuần dương cao thì tỉnh đó có tỷ số phụ thuộc chung thấp (thành phố Hồ Chí Minh có tỷ số phụ thuộc chung rất thấp 19,9%, Bình Dương có tỷ số phụ thuộc chung là 20,3%), còn lại hầu hết các tỉnh có tỷ suất di cư thuần âm đều có tỷ số phụ thuộc chung khá cao (Cà Mau có tỷ số phụ thuộc chung là 42,5%, An Giang là 43,8%, Sóc Trăng là 41,4%) (xem phần Phụ lục, biểu A.7).

Có 4 tỉnh trong 5 năm trước TĐTDS 2009 là những tỉnh xuất cư thì đến 5 năm sau (2009-2014) trở thành những tỉnh nhập cư: Điện Biên (tỷ suất di cư thuần năm 2009 là -3,2‰, năm 2014 là 3,7‰), Bắc Ninh (tỷ suất di cư thuần năm 2009 là -12,6‰, năm 2014 là 23,1‰), Nghệ An (tỷ suất di cư thuần năm 2009 là -46,4‰, năm 2014 là 7,5‰), và Bình Phước (tỷ suất di cư thuần năm 2009 là -0,7‰, năm 2014 là 2,9‰). Trong những tỉnh này đặc biệt nhất là Nghệ An. Trong giai đoạn di cư trước Nghệ An là tỉnh có mức di cư thuần âm và khá cao, nhưng trong giai đoạn di cư này Nghệ An có mức di cư thuần dương 7,5 ‰. Sự thay đổi này là do sự phát triển các khu công nghiệp mới tại tỉnh này đã làm tăng mạnh số người nhập cư vào tỉnh (từ 28 nghìn người giai đoạn 2004-2009 lên 120 nghìn người giai đoạn 2009-2014).

Khi xét theo luồng di cư giữa nông thôn và thành thị, có 9/63 tỉnh có luồng di cư từ thành thị đến thành thị chiếm tỷ trọng cao nhất với trên 30% tổng dân số di cư. Trong đó phải kể đến các tỉnh/thành phố như Đà Nẵng (64,6%), thành phố Hồ Chí Minh (50,6%), Bà Rịa - Vũng Tàu (46,7%) Quảng Ninh (49,4%), Hải Phòng (47,6%) và Hà Nội là 40,8%. Tốc độ phát triển đô thị ở những tỉnh này khá nhanh, các khu đô thị được mở rộng ra vác vùng nông thôn xung quanh, dẫn đến sự giãn dân ở những khu nội thành cũ có mật độ dân số cao là một trong lý do tỷ trọng luồng di cư từ thành thị đến thành thị chiếm tỷ lệ cao.

Có 4 tỉnh có tỷ trọng luồng di cư TT-NT cao nhất là Vĩnh Phúc, Thừa Thiên - Huế, Bình Dương và Cần Thơ. Điều đặc biệt phải nói đến ở đây là đối với Bình

Dương, một tỉnh có tốc độ đô thị hóa khá nhanh nhưng luồng di cư chủ yếu lại là từ thành thị vào nông thôn (chiếm 72,8 %). Điều này là do các khu công nghiệp mới hình thành và tập trung chủ yếu ở những vùng nông thôn, chính vì vậy đã thu hút phần lớn lao động di cư từ khu vực thành thị ở những tỉnh khác đến (Phần phụ lục, Biểu A-9).

Hình 1.5: Tỷ suất di cư thuần giai đoạn 2009 - 2014

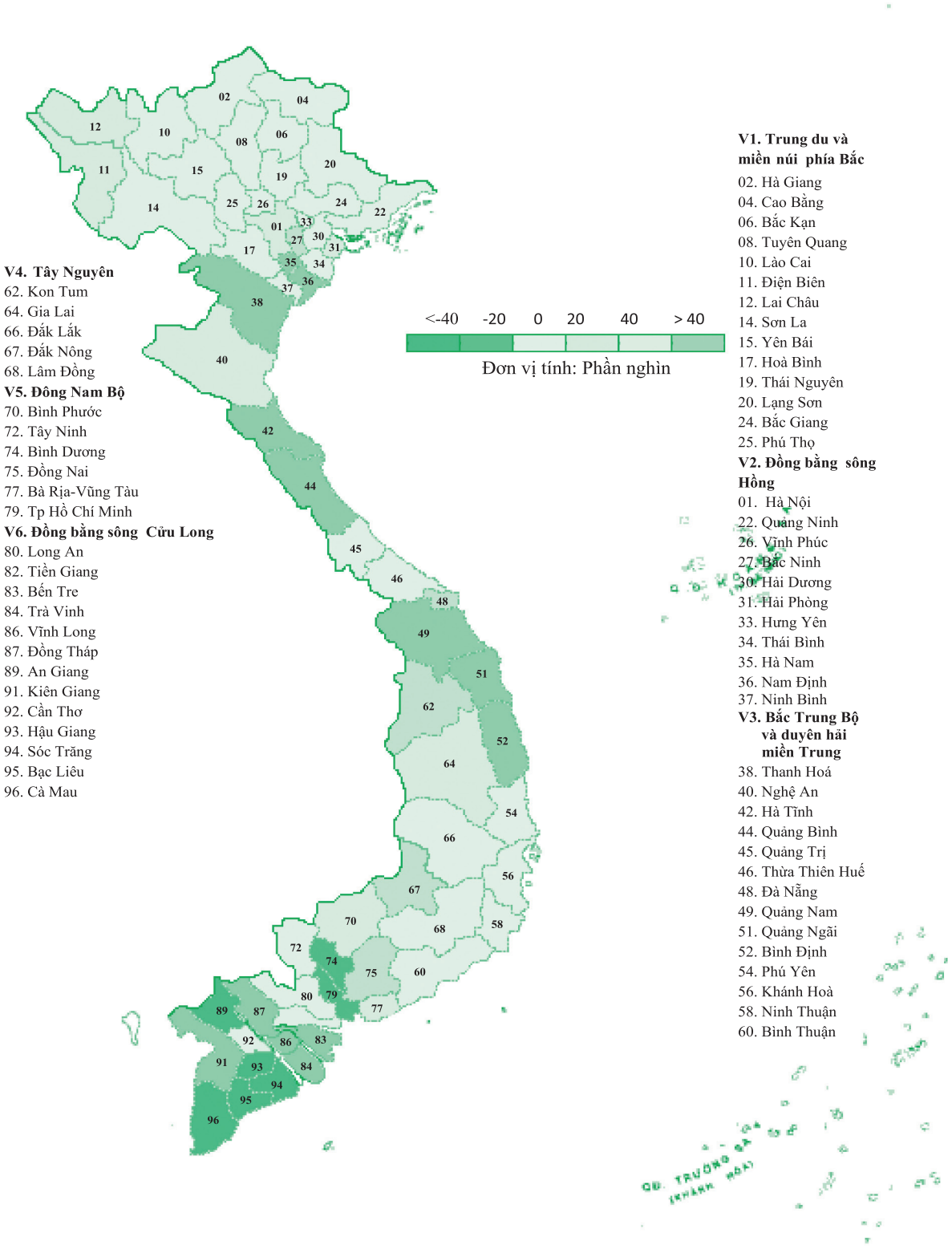

CHƯƠNG 2: CÁC ĐẶC TRƯNG NHÂN KHẨU HỌC VÀ ĐIỀU KIỆN KINH TẾ - XÃ HỘI CỦA NGƯỜI DI CƯ

2.1. Tuổi của người di cư

Theo kết quả TĐTDS 2009, tuổi trung vị của người không di cư năm 2009 là 30 tuổi, có nghĩa là một nửa dân số không di cư có độ tuổi từ 30 trở xuống, còn tuổi trung vị của người di cư ít hơn khoảng 5 năm, hay nói cách khác có một nửa số người di cư có độ tuổi từ 25 trở xuống. Kết quả phân tích số liệu Điều tra dân số và nhà ở giữa kỳ năm 2014 (Điều tra DSGK 2014) cung cấp thêm những bằng chứng khẳng định các phát hiện trước đây cho thấy người di cư thường là những người trẻ tuổi.

Hình 2.1: Tháp dân số theo loại hình di cư và không di cư, 2014

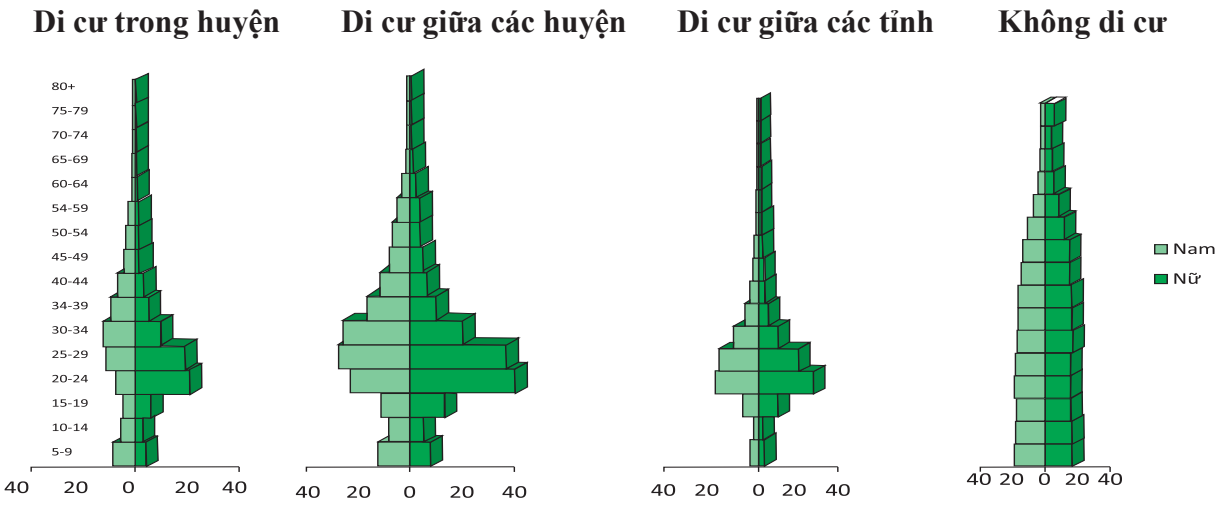

Hình 2.1 cho thấy, các tháp dân số của người di cư trong huyện, di cư giữa các huyện và di cư giữa các tỉnh khá giống nhau, thân tháp phình to ở giữa, đáy tháp và đỉnh tháp thu hẹp lại. Điều này cho thấy, người di cư tập trung ở độ tuổi từ 20 đến 34 tuổi và nữ di cư nhiều hơn so với nam.

Giữa tháp dân số người di cư và người không di cư ta cũng thấy có sự khác biệt rất rõ. Tháp dân số di cư thân tháp phình to ở giữa, đáy tháp và đỉnh tháp thu hẹp lại còn tháp dân số không di cư lại khá cân đối. Hình 2.1 cũng cho ta thấy tỷ lệ dân số già và dân số trẻ ở dân số không di cư chiếm tỷ trọng cao hơn so với tháp của người di cư, điều này có nghĩa là ở vùng chủ yếu là xuất cư thì tỷ số phụ thuộc sẽ cao hơn, gánh nặng dân số cao hơn. Do đó, chính sách của nhà nước cũng cần quan tâm đến những vùng chủ yếu là xuất cư.

Biểu 2.1 cho thấy, tuổi trung vị của người di cư trong huyện và của di cư

khác huyện là 27 tuổi, tuổi trung vị của di cư khác tỉnh là 25 tuổi, có nghĩa là có một nửa số người di cư trong huyện và khác huyện có độ tuổi từ 27 trở xuống và có một nửa số người di cư khác tỉnh là từ 25 tuổi trở xuống. Ở cấp địa giới hành chính càng cao thì người di cư càng trẻ hơn. Số liệu cho thấy, nhóm người di cư trong huyện và khác huyện có độ tuổi (tuổi trung vị là 27) cao hơn nhóm người di cư khác tỉnh (tuổi trung vị là 25), điều này cũng đúng đối với cả nam và nữ. Một trong những lý do giải thích cho sự khác biệt về tuổi trung vị của người di cư giữa các loại hình di cư là do ở độ tuổi càng trẻ thì càng có mong muốn đi xa để thay đổi môi trường sống, để tìm kiếm cho mình những cơ hội việc làm tốt hơn ở nơi kinh tế thị trường phát triển và sôi động hơn.

Biểu 2.1: Tuổi trung bình và tuổi trung vị của người di cư chia theo loại hình di cư và giới tính, 1999 - 2014

Đơn vị tính: Tuổi

Loại hình di cư	1999		2009		2014	
	Tuổi trung bình	Tuổi trung vị	Tuổi trung bình	Tuổi trung vị	Tuổi trung bình	Tuổi trung vị
Chung						
Di cư trong huyện	28, 0	26, 0	28, 3	26, 0	29, 1	27, 0
Di cư khác huyện	27, 0	24, 0	28, 0	25, 0	29, 6	27, 0
Di cư khác tỉnh	27, 0	24,0	26,5	24,0	27,8	25,0
Không di cư	30,2	27,0	32,9	30,0	35,4	34,0
Nam						
Di cư trong huyện	27,7	26,0	29,8	29,0	30,8	30,0
Di cư khác huyện	27,3	24,0	28,9	27,0	30,8	29,0
Di cư khác tỉnh	27,0	25,0	26,9	24,0	28,2	26,0
Không di cư	29,0	26,0	31,6	29,0	34,0	32,0
Nữ						
Di cư trong huyện	28,2	25,0	27,6	25,0	28,3	26,0
Di cư khác huyện	26,8	23,0	27,4	24,0	28,9	26,0
Di cư khác tỉnh	27,0	24,0	26,1	23,0	27,4	25,0
Không di cư	31,2	28,0	34,1	32,0	36,7	35,0

Tuổi trung bình của nhóm người di cư là thấp (29,1 tuổi đối với di cư trong huyện; 29,6 tuổi đối với di cư khác huyện; 27,8 tuổi đối với di cư khác tỉnh). Có sự khác biệt rất rõ giữa nhóm người di cư và nhóm người không di cư về tuổi trung bình và tuổi trung vị. Tuổi trung bình và tuổi trung vị của người di cư luôn thấp hơn so với người không di cư.

Một phát hiện đáng chú ý khác là trong nhóm dân số di cư thì phụ nữ ít tuổi hơn nam giới. Kết quả này được thấy ở tất cả các nhóm người di cư trong cả ba cuộc TĐTDS 1999 và 2009. Trong giai đoạn 1999 - 2014, nhóm dân số không di cư trải qua quá trình già hóa hay nói cách khác tuổi trung bình của nhóm này tăng lên nhanh chóng theo thời gian, trong khi đó tuổi trung bình của người di cư thay đổi rất chậm. Điều này làm khoảng cách về tuổi giữa người di cư và người không di cư ngày càng tăng lên.

2.2. Cơ cấu giới tính của người di cư

Biểu 2.2: Cơ cấu giới tính của người di cư và không di cư, 1999-2014

Đơn vị tính: %

Loại hình di cư	1999		2009		2014	
	Nam	Nữ	Nam	Nữ	Nam	Nữ
Di cư trong huyện	41,8	58,2	36,4	63,6	34,1	65,9
Di cư giữa các huyện	45,2	54,8	43,4	56,6	40,4	59,6
Di cư giữa các tỉnh	50,0	50,0	47,0	53,1	45,4	54,6
Không di cư	49,0	51,0	49,8	50,2	49,6	50,4

Số liệu biểu 2.2 cho thấy nữ có xu hướng di cư nhiều hơn nam, tỷ lệ nữ di cư tăng dần từ năm 1999, 2009 đến 2014 và tỷ lệ nam di cư giảm dần từ năm 1999, 2009 đến 2014. Số liệu các cuộc TĐTDS 1999, 2009 và Điều tra DSGK 2014 cho thấy, tỷ lệ nữ giới trong nhóm người di cư đều cao hơn tỷ lệ nữ giới trong nhóm người không di cư đối với mỗi loại hình di cư trong huyện, giữa các huyện và giữa các tỉnh. Điều này một lần nữa khẳng định xu hướng nữ hóa di cư ở nước ta và xu hướng này ngày càng tăng. Đây là sự khác biệt về đặc trưng nhân khẩu học của di cư Việt Nam vì hầu hết các nước trên thế giới, trong số người di cư, nam giới thường nhiều hơn nữ giới.

Biểu 2.3: Cơ cấu giới tính dân số di cư phân theo vùng, 2014

Đơn vị tính: %

Vùng kinh tế - xã hội	Tổng số	Nam	Nữ
Toàn quốc	**100,0**	**37,3**	**62,7**
Trung du và miền núi phía Bắc	100,0	37,3	62,7
Đồng bằng sông Hồng	100,0	32,0	68,0
Bắc Trung bộ và DH miền Trung	100,0	32,5	67,5
Tây Nguyên	100,0	45,7	54,3
Đông Nam Bộ	100,0	46,3	53,7
Đồng bằng sông Cửu Long	100,0	36,7	63,3

Biểu 2.3 cho ta thấy, trong tất cả các vùng nữ vẫn chiếm tỷ trọng lớn trong tổng số người di cư. Như vậy, hiện tượng nữ hóa di cư diễn ra ở tất cả các vùng trên cả nước, theo ước lượng từ số liệu ĐT DSGK 2014 tỷ trọng nữ di cư tập trung đông nhất tại vùng Đông Nam Bộ chiếm 28,1% và Đồng bằng sông Hồng chiếm 21,3%.

Các kết quả phân tích cho thấy nữ giới và ở độ tuổi trẻ chiếm ưu thế trong nhóm di cư, vì thế những vấn đề về chăm sóc sức khỏe sinh sản cho nhóm đối tượng này cần được quan tâm hơn.

Biểu 2.4: Cơ cấu giới tính chia theo loại hình di cư và luồng di cư, 2014

Đơn vị tính: %

Luồng di cư	Di cư trong huyện			Di cư giữa các huyện			Di cư giữa các tỉnh		
	Nam	Nữ	Tổng	Nam	Nữ	Tổng	Nam	Nữ	Tổng
NT - NT	21,9	78,1	100,0	27,9	72,1	100,0	40,7	59,3	100,0
NT - TT	33,9	66,1	100,0	38,4	61,6	100,0	45,4	54,6	100,0
TT - NT	39,2	60,8	100,0	46,6	53,4	100,0	52,5	47,5	100,0
TT - TT	43,9	56,1	100,0	45,7	54,3	100,0	47,9	52,1	100,0
Tổng	**34,2**	**65,8**	**100,0**	**40,4**	**59,6**	**100,0**	**45,4**	**54,6**	**100,0**

Biểu 2.4 cho thấy, trong 3 loại hình di cư gồm di cư trong huyện. di cư giữa các huyện và di cư giữa các tỉnh, tỷ lệ nữ di cư cao hơn so với tỷ lệ nam di cư. Các số liệu này cung cấp bằng chứng rõ ràng về một hiện tượng rất được chú ý trong các nghiên cứu di cư thường được biết với tên gọi "nữ hóa di cư".

Hiện tượng "nữ hóa di cư" được thể hiện rất rõ qua hai chỉ số. Thứ nhất, dân số nữ di cư chiếm hơn một nửa tổng số người di cư. Thứ hai, tỷ lệ dân số nữ di cư trên tổng số dân di cư liên tục tăng trong hai thập kỷ qua. Kết quả Điều tra DSGK 2014 cho thấy số lượng nữ giới đã nhiều hơn số lượng nam giới trong tất cả các nhóm dân số di cư. Sự giảm cầu lao động trong các hoạt động nông nghiệp tại nông thôn và gia tăng các cơ hội việc làm cho phụ nữ tại các thành phố và các khu công nghiệp là những lý do chính cho hiện tượng gia tăng số lượng và tỷ lệ nữ giới di cư này.

Một xu hướng nhất quán được thấy qua cả ba cuộc TĐTDS và Điều tra DSGK 2014 là nữ giới thường di cư trong phạm vi địa giới hành chính nhỏ hơn. Biểu 2.4 cho thấy rõ ràng rằng tỷ lệ nữ di cư cao nhất trong dân số di cư trong huyện và thấp nhất ở loại hình di cư giữa các tỉnh.

2.3. Tình trạng đi học của người di cư

Di cư có thể tác động đến giáo dục theo cả chiều hướng tích cực và tiêu cực. Đối với nhiều gia đình, di cư được sử dụng như là phương tiện nhằm đạt được trình độ học vấn cao hơn và điều kiện giáo dục tốt hơn cho một số thành viên của gia đình, nhất là con của họ và điều đó có tác động tích cực đến người di cư và các thành viên trong gia đình. Tuy nhiên, di cư có thể làm gián đoạn công việc, học tập của một số thành viên trong gia đình, gây tác động tiêu cực đến người di cư và các thành viên trong gia đình.

Biểu 2.5 cho thấy, hầu hết số người di cư hoặc không di cư trong độ tuổi từ 6-10 đều đang đi học (94% đến 98%). Không có sự khác biệt đáng kể về tình trạng chưa từng đi học, đang đi học và đã thôi học giữa nhóm người di cư và nhóm người không di cư, giữa nam và nữ cũng như gia các loại hình di cư.

Trong 3 loại hình di cư, tỷ lệ dân số từ 6 đến 10 tuổi di cư giữa các tỉnh đang đi học là thấp nhất (tỷ lệ này ở di cư giữa các tỉnh là 94,6%, trong khi đó tỷ lệ này ở di cư trong huyện, di cư giữa các huyện, hay không di cư đều từ 97,6% trở lên). Điều này có thể do những khó khăn trong việc tiếp cận các dịch vụ công của một số người di cư tại nơi đến. Tuy nhiên, sự khác biệt này là không đáng kể.

So với năm 2009, tỷ lệ dân số từ 6-10 tuổi đang đi học di cư năm 2014 đã tăng lên. Tỷ lệ dân số 6-10 tuổi di cư chưa từng đi học giảm xuống ở tất cả các loại hình di cư. Tuy nhiên, tỷ lệ dân số 6-10 tuổi di cư đã thôi học có sự tăng nhẹ trong năm 2014 ở loại hình di cư trong huyện và di cư giữa các tỉnh (di cư trong huyện tăng từ 1,1% lên 1,2%, di cư giữa các tỉnh tăng từ 3,4% lên 3,6%).

Biểu 2.5: Tỷ lệ dân số từ 6-10 tuổi chia theo tình trạng đi học, loại hình di cư và giới tính, năm 2009 và 2014

Đơn vị tính: %

Loại hình di cư	Năm 2009				Năm 2014			
	Tổng số	Chưa từng đi học	Đã thôi học	Đang đi học	Tổng số	Chưa từng đi học	Đã thôi học	Đang đi học
Chung								
Di cư trong huyện	100,0	2,8	1,1	96,2	100,0	0,6	1,2	98,2
Di cư giữa các huyện	100,0	2,8	1,2	96,0	100,0	1,2	0,9	97,9
Di cư giữa các tỉnh	100,0	4,6	3,4	92,0	100,0	1,8	3,6	94,6
Không di cư	100,0	2,5	1,0	96,5	100,0	1,0	1,1	97,8
Nam								
Di cư trong huyện	100,0	2,3	1,1	96,7	100,0	0,8	0,7	98,4
Di cư giữa các huyện	100,0	2,6	1,2	96,2	100,0	1,5	1,1	97,5
Di cư giữa các tỉnh	100,0	5,2	4,6	90,2	100,0	1,5	3,6	94,9
Không di cư	100,0	2,6	1,0	96,5	100,0	1,1	1,1	97,8
Nữ	100,0				100,0			
Di cư trong huyện	100,0	2,5	1,1	96,4	100,0	0,4	1,6	97,9
Di cư giữa các huyện	100,0	2,7	1,2	96,1	100,0	1,0	0,8	98,2
Di cư giữa các tỉnh	100,0	4,9	3,9	91,1	100,0	2,1	3,6	94,3
Không di cư	100,0	2,5	1,0	96,5	100,0	1,0	1,1	97,9

Sự khác biệt giữa nhóm dân số di cư và không di cư trong việc tới trường được quan sát thấy rõ ràng hơn và lớn hơn khi xem xét đến trẻ em trong nhóm 11 đến 18 tuổi hay nhóm trong độ tuổi học phổ thông. Trong năm 2014, 77,9% số trẻ em từ 11 đến 18 tuổi không di cư đang ngồi trên ghế nhà trường. Tỷ lệ này của các nhóm trẻ em di cư trong huyện, di cư giữa các huyện và di cư giữa các tỉnh thấp hơn và lần lượt là 65,5%, 70,5% và 46,8%. Thực trạng này một lần nữa cho thấy ảnh hưởng của di cư tác động tới sự gián đoạn học tập của trẻ em, đặc biệt ở các cấp học cao hơn.

Tỷ lệ dân số 11-18 tuổi di cư chưa từng đi học có xu hướng giảm dần ở cả 3 loại hình di cư. Tỷ lệ nhóm dân số này đã thôi học có xu hướng giảm trong giai đoạn di cư 2004- 2009 và tăng nhẹ trong giai đoạn di cư 2009-2014 ở loại hình di cư giữa các huyện và di cư giữa các tỉnh. Ở loại hình di cư trong huyện tỷ lệ nhóm dân số này có xu hướng tăng dần.

Đối với tình trạng đang đi học của nhóm dân số này, Biểu 2.6 cho thấy, đối với di cư trong huyện và di cư giữa các huyện trong cùng tỉnh, tỷ lệ này theo xu hướng giảm dần, riêng đối với di cư giữa các tỉnh thì tỷ lệ nhóm dân số này đang đi học có xu hướng giảm trong giai đoạn di cư 2004-2009 và tăng trong giai đoạn

di cư 2009-2014. Đối với nhóm dân số từ 11-18 tuổi không di cư, tỷ lệ chưa từng đi học theo xu hướng giảm (từ 3,6% trong giai đoạn di cư 1994-1999, giảm xuống 1,8% trong giai đoạn di cư 2004-2009 và giảm xuống 1,3% trong giai đoạn di cư 2009-2014), tỷ lệ đã thôi học cũng theo xu hướng giảm (từ 23,7% giai đoạn di cư 1994-1999, giảm xuống 23,3% trong giai đoạn di cư 2004-2009 và giảm xuống 20,7% trong giai đoạn di cư 2009-2014), cùng đó tỷ lệ đang đi học theo xu hướng tăng lên (từ 72,8% trong giai đoạn di cư 1994-1999, tăng lên 74,9% trong giai đoạn di cư 2004-2009 và tăng đến 78,1% trong giai đoạn di cư 2009-2014). Điều này cho thấy, tình trạng đi học của nhóm dân số 11-18 tuổi không di cư có xu hướng phát triển tốt hơn nhóm dân số 11-18 tuổi di cư.

Giữa nam và nữ của nhóm dân số 11-18 tuổi di cư, ta thấy cũng có sự khác biệt. Ở hầu hết ở các loại hình di cư và ở các năm, tình trạng đi học của nam tốt hơn của nữ, tỷ lệ chưa từng đi học và tỷ lệ đã thôi học của nam thấp hơn của nữ, tỷ lệ đang đi học của nam cao hơn nữ do ở độ tuổi này nữ thường phải tham gia lao động nhiều hơn nam. Điều này cho thấy có sự bất bình đẳng giữa nam và nữ về giáo dục ở độ tuổi này.

Biểu 2.6: Tỷ lệ dân số từ 11-18 tuổi theo tình trạng đi học loại hình di cư và giới tính, 1999-2014

Đơn vị tính: %

Loại hình di cư	1999				2009				2014			
	Tổng số	Chưa từng đi học	Đã thôi học	Đang đi học	Tổng số	Chưa từng đi học	Đã thôi học	Đang đi học	Tổng số	Chưa từng đi học	Đã thôi học	Đang đi học
Chung												
Di cư trong huyện	100,0	3,6	20,9	75,5	100,0	2,8	33,2	64,0	100,0	2,0	32,5	65,5
Di cư giữa các huyện	100,0	3,2	25,2	71,6	100,0	1,6	27,6	70,8	100,0	1,2	28,3	70,5
Di cư giữa các tỉnh	100,0	4,1	41,1	54,5	100,0	1,2	55,1	43,7	100,0	1,0	52,2	46,8
Không di cư	100,0	3,6	23,7	72,8	100,0	1,8	23,3	74,9	100,0	1,3	20,7	78,1
Nam												
Di cư trong huyện	100,0	3,3	17,2	79,5	100,0	2,0	23,5	74,5	100,0	0,8	18,5	80,8
Di cư giữa các huyện	100,0	3,2	22,6	74,2	100,0	1,4	22,2	76,4	100,0	0,6	22,2	77,3
Di cư giữa các tỉnh	100,0	4,5	35,3	60,3	100,0	1,2	50,5	48,3	100,0	0,5	50.0	49,5
Không di cư	100,0	3,2	20,6	76,1	100,0	1,6	25,2	73,2	100,0	1,2	22,8	76,0
Nữ												
Di cư trong huyện	100,0	3,9	24,9	71,2	100,0	3,4	40,5	56,1	100,0	2,8	41,9	55,3
Di cư giữa các huyện	100,0	3,2	27,7	69,1	100,0	1,8	32,2	66,1	100,0	1,8	33,3	65,0
Di cư giữa các tỉnh	100,0	3,7	47,4	48,9	100,0	1,2	58,7	40,1	100,0	1,3	53,9	44,8
Không di cư	100,0	3,9	26,9	69,2	100,0	2,0	21,2	76,9	100,0	1,3	18,3	80,4

2.4. Trình độ chuyên môn kỹ thuật của người di cư

Biểu 2.7 cho thấy nhóm dân số di cư trong độ tuổi lao động (15-54 tuổi)[2] có tỷ lệ dân số đã từng được đào tạo chuyên môn kỹ thuật (CMKT) cao hơn tỷ lệ này của nhóm dân số không di cư cũng trong độ tuổi này. Khu vực nào càng nhận được nhiều người di cư càng chiếm được nhiều lợi thế hơn do nhận được nhiều lao động có kỹ năng hơn thông qua di cư. Ngược lại. những khu vực xuất cư bị thiệt thòi hơn khi mất đi lao động có kỹ năng.

Nhóm người di cư giữa các huyện có tỷ lệ đã từng được đào tạo CMKT cao hơn so với nhóm người di cư trong huyện. Tuy nhiên, nhóm người di cư giữa các tỉnh lại có tỷ lệ được đào tạo CMKT thấp hơn so với cả hai nhóm người di cư trong cùng huyện và giữa các huyện. Điều này là do một bộ phận dân số chỉ học hết trung học phổ thông, họ tìm những khu công nghiệp và làm những công việc không yêu cầu phải có trình độ CMKT.

Biểu 2.7: Tỷ lệ dân số từ 15-54 tuổi chia theo loại hình di cư và trình độ chuyên môn kỹ thuật, 2014

Đơn vị tính: %

Loại hình di cư	Trình độ chuyên môn kỹ thuật (CMKT)					
	Tổng số	Không có trình độ CMKT	Sơ cấp	Trung cấp	Cao đẳng	Đại học trở lên
Di cư trong huyện	100,0	65,0	2,5	10,4	5,9	16,1
Di cư giữa các huyện	100,0	58,8	2,4	10,1	6,8	21,9
Di cư giữa các tỉnh	100,0	72,6	2,2	7,7	5,6	11,8
Không di cư	100,0	83,0	1,8	5,7	2,7	6,8

2.5. Lý do di chuyển của người di cư

Trong cuộc điều tra này, trong các câu hỏi về di cư 5 năm không hỏi lý do di cư, tuy nhiên trong di cư 1 năm lại có hỏi này, và những lý do di cư trong vòng 1 năm cũng có thể làm cơ sở để giải thích cho các trường hợp di cư trong 5 năm.

Hình 2.2 trình bày tỷ lệ người di cư chia theo lý do chuyển đến hộ trong vòng 1 năm trước thời điểm điều tra. Trên toàn quốc, tỷ lệ tìm việc, hoặc là bắt đầu công việc mới, chiếm tỷ lệ 44,8% người di cư. Tỷ lệ di cư theo gia đình chiếm 22,8%. Tỷ lệ người di cư quay trở về quê do mất việc hoặc không tìm được việc làm tương đối nhỏ, chỉ chiếm 6,1%.

[2] *Theo Bộ Luật Lao động, trong độ tuổi lao động của nam là 15-59 và của nữ là 15-54. Chuyên khảo chọn nhóm tuổi 15-54 là nhóm tuổi cả nam và nữ đều đang trong độ tuổi lao động để phân tích.*

Ở cấp vùng, Đông Nam Bộ có tỷ trọng người di cư để tìm việc hoặc bắt đầu công việc mới chiếm tỷ trọng cao nhất (tương ứng là 37,0% và 29,2%). Đây là hai lý do chủ yếu của người di cư tại vùng này. Đông Nam Bộ là vùng phát triển rất mạnh các khu công nghiệp, khu chế xuất nên đã thu hút người di cư đến tìm kiếm cơ hội việc làm. Đối với di cư về quê do mất việc/hết việc thì Bắc Trung bộ và Duyên hải miền Trung có tỷ lệ cao nhất nước (18,1%) còn thấp nhất là Đông Nam Bộ (0,2%).

Hình 2.2: Tỷ lệ người di cư [3]chia theo lý do chuyển đến hộ và vùng kinh tế xã hội, 2014

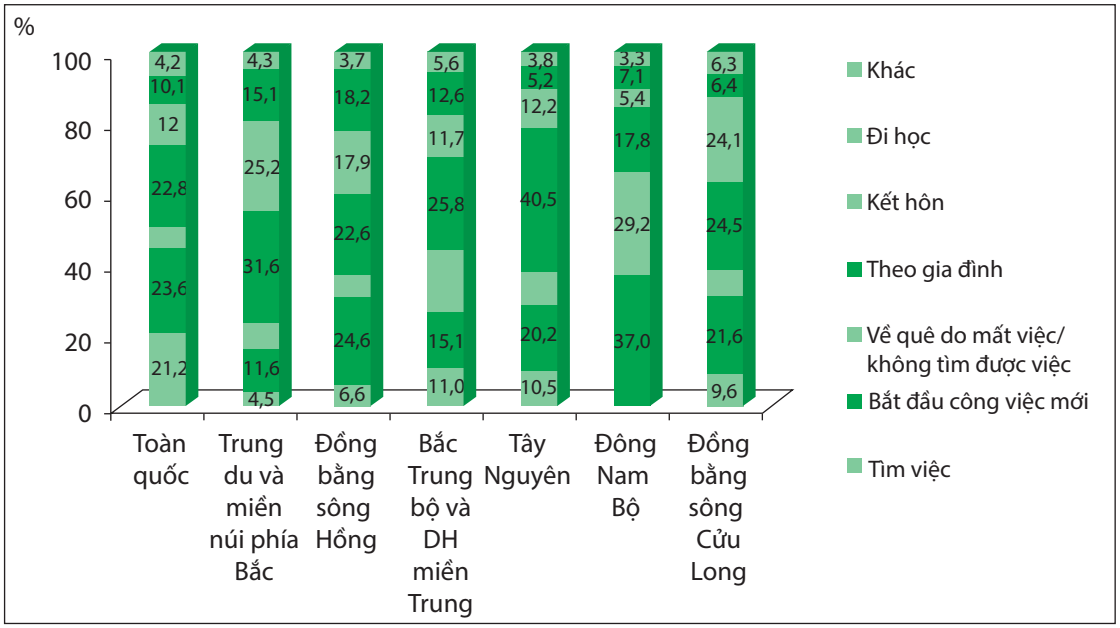

2.6. Tình trạng kinh tế - xã hội của người di cư

Do số liệu ĐT DSGK 2014 không có các thông tin chi tiết về thu nhập hay tham gia vào lực lượng lao động nên không thể tính toán trực tiếp mức sống của hộ dân cư. Tuy nhiên, số liệu điều tra có nhiều các thông tin gián tiếp phản ánh mức sống của hộ dân cư. Do đó, chuyên khảo này xây dựng một chỉ số gián tiếp đo lường điều kiện sống của hộ dân cư theo phương pháp phân tích nhân tố phát triển bởi Tiến sỹ Christophe Z. Guilmoto, chuyên gia nghiên cứu về mất cân bằng giới tính khi sinh. Theo phương pháp này, điều kiện sống hộ dân cư được xây dựng theo phương pháp phân tích nhân tố thành phần dựa trên các thông tin về sở hữu 7 loại tài sản khác nhau (ti vi, điện thoại, máy tính, máy giặt, điều hòa, tủ lạnh, xe máy), 4 loại tiện nghi (loại nhiên liệu chính dùng để thắp sáng, loại nhiên liệu chính dùng để nấu ăn, nguồn nước chính dùng để ăn uống, loại nhà vệ sinh),

[3] *Lưu ý: Khi phân tích các đặc điểm người di cư theo vùng, ở chương 2 này chuyên khảo phân tích theo đặc điểm người di cư giữa các tỉnh.*

loại vật liệu làm nhà (vật liệu làm tường và làm mái) và điều kiện nhà ở của hộ dân cư. Dựa trên các kết quả phân tích nhân tố thành phần. các hộ được xếp vào 5 nhóm ngũ vị phân theo các mức sống khác nhau. gồm: cao, trên trung bình, trung bình, dưới trung bình và thấp. Điều kiện sống ở đây là một chỉ báo tổng hợp, chỉ báo này phần nào phản ánh cả điều kiện sống và điều kiện kinh tế của hộ dân cư.

Hình 2.3: Tỷ lệ dân số di cư sống trong hộ có điều kiện sống khác nhau theo vùng kinh tế - xã hội, 2014

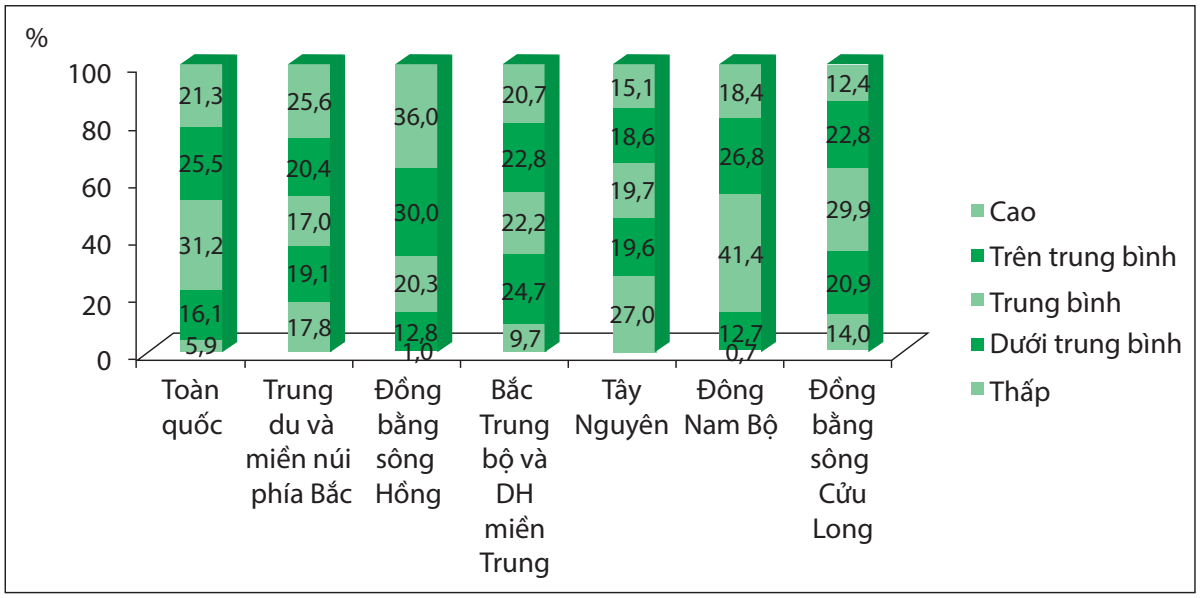

Hình 2.3 cho thấy, nói chung người di cư sống trong các hộ có mức sống trung bình chiếm tỷ trọng cao nhất (31,2%), tiếp theo là mức sống trên trung bình (25,5%) và cao (21,3%). Người di cư sống trong các hộ có mức sống thấp nhất rất nhỏ, chỉ có 5,9%).

Tỷ lệ dân số di cư sống trong hộ có điều kiện sống cao và trên trung bình ở vùng Đồng bằng sông Hồng cao nhất cả nước (tương ứng là 36% và 30%). Tỷ lệ người di cư sống trong hộ có điều kiện sống thấp ở vùng Tây Nguyên cao nhất (27%) trong khi Đông Nam Bộ và Đồng bằng sông Hồng có tỷ lệ này thấp nhất cả nước (tương ứng 0,7% và 1%). Nhìn chung, ta thấy rằng người di cư ở Đồng bằng sông Hồng và Đông Nam Bộ có điều kiện sống tốt hơn những vùng khác.

Biểu 2.8 cho thấy tỷ lệ người di cư có điều kiện sống trên trung bình và cao đều cao hơn so với nhóm người không di cư. Cụ thể, tỷ lệ người thuộc nhóm hộ có điều kiện sống cao trong nhóm người di cư cao hơn đáng kể so với tỷ lệ này trong nhóm người không di cư (di cư trong huyện là 39,4%, di cư giữa các huyện là 44,5% và không di cư là 25,5%). Trong khi đó, tỷ lệ người di cư thuộc hộ có điều kiện sống dưới trung bình và thấp là nhỏ hơn đáng kể so

với các tỷ lệ người không di cư của nhóm này. Ví dụ trong nhóm dưới trung bình: (di cư trong huyện là 9,2%; di cư giữa các huyện là 5,3%; di cư giữa các tỉnh là 5,9%, không di cư là 16,7%). Kết quả tương tự cho nhóm người di cư thuộc diện hộ có điều kiện sống thấp.

Biểu 2.8: Tỷ lệ người di cư và không di cư sống trong các hộ gia đình có điều kiện sống khác nhau, 2009 và 2014

Đơn vị tính: %

Loại hình di cư	Điều kiện sống					
	Tổng số	Thấp	Dưới trung bình	Trung bình	Trên trung bình	Cao
Năm 2009						
Di cư trong huyện	100,0	12,1	13,8	16,0	21,9	36,2
Di cư giữa các huyện	100,0	7,0	8,9	23,9	10,0	50,2
Di cư giữa các tỉnh	100,0	5,1	7,2	13,4	31,6	42,7
Không di cư	100,0	14,6	19,3	21,1	21,4	23,6
Năm 2014						
Di cư trong huyện	100,0	9,2	11,4	16,9	23,1	39,4
Di cư giữa các huyện	100,0	5,3	9,8	15,7	24,7	44,5
Di cư giữa các tỉnh	100,0	5,9	16,1	31,2	25,5	21,3
Không di cư	100,0	16,7	18,7	20,3	22,1	25,5

Như phân tích trên ta thấy, điều kiện sống của người di cư dường như tốt hơn người không di cư, điều này là đúng bởi trong cuộc điều tra này chỉ tính đến các trường hợp di cư lâu dài. Các kết quả phân tích ĐT DSGK 2014 cũng có xu hướng tương tự các bằng chứng hiện có từ TĐTDS 2009, chỉ phản ánh điều kiện sống của những người di cư lâu dài, di cư tạm thời chưa được tính đến.

2.7. Loại nhà ở của người di cư

Điều tra DSGK 2014 có các câu hỏi khác nhau về tình trạng nhà ở. Tình trạng nhà ở được ghi nhận dựa trên sự kết hợp giữa đánh giá cá nhân của người trả lời và quan sát của điều tra viên. Trên cơ sở phân loại chất lượng vật liệu cấu thành bền chắc và không bền chắc, nhà ở của hộ được chia thành 4 loại: nhà kiên cố, nhà bán kiên cố, nhà thiếu kiên cố và nhà đơn sơ. Nhà kiên cố là nhà có cả ba kết cấu chính: cột (trụ hoặc tường chịu lực), mái, tường hoặc bao che đều được làm bằng vật liệu bền chắc. Nhà bán kiên cố

là nhà có hai trong ba kết cấu chính được làm bằng vật liệu bền chắc. Nhà thiếu kiên cố là nhà có một trong ba kết cấu chính được làm bằng vật liệu bền chắc. Nhà đơn sơ là nhà mà cả ba kết cấu chính đều được làm bằng vật liệu không bền chắc. Cách phân loại này tương tự như cách phân loại nhà ở đã áp dụng trong TĐSDS 2009.

Hình 2.4: Tỷ lệ dân số di cư chia theo loại nhà ở và vùng nhập cư, 2014

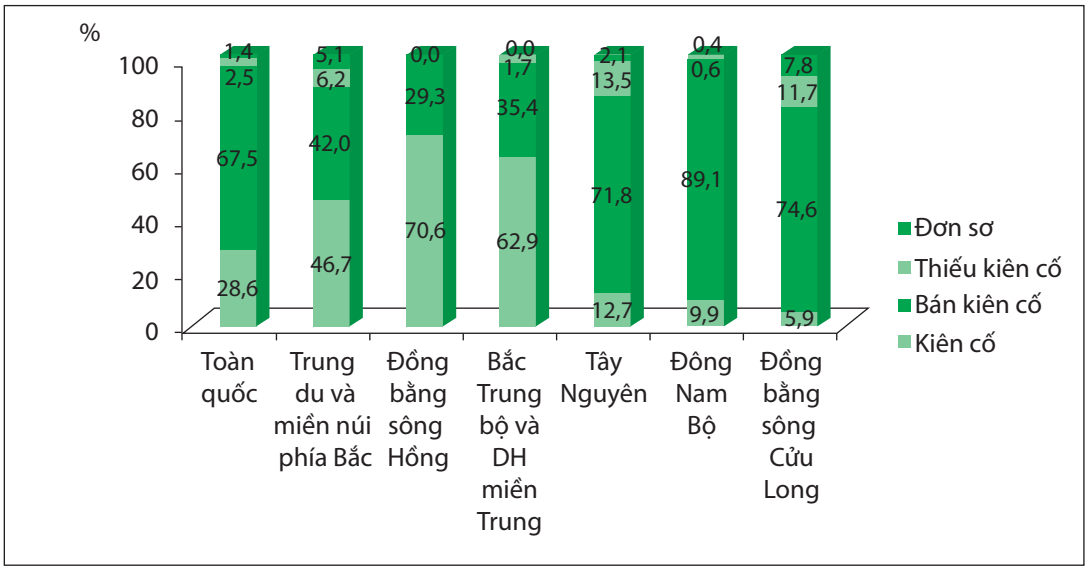

Hình 2.4 trình bày tỷ lệ dân số di cư chia theo loại nhà ở và vùng nhập cư năm 2014. Ở nơi đến, người nhập cư được ở trong ngôi nhà/căn hộ khá tốt. Tỷ lệ người dân nhập cư sống trong nhà đơn sơ rất thấp: 1,4% chung cho toàn quốc, dưới 1% ở Đồng bằng sông Hồng, Bắc Trung Bộ và Duyên Hải miền Trung và Đông Nam Bộ. Các vùng còn lại (Trung du và miền núi phía Bắc, Tây Nguyên và Đồng bằng sông Cửu Long) có tỷ lệ người nhập cư ở nhà đơn sơ chiếm từ 2% đến dưới 9%.

Hầu hết người nhập cư ở nhà bán kiên cố tại nơi đến. Toàn quốc, Tây Nguyên, Đông Nam Bộ và Đồng bằng sông Cửu Long có tỷ lệ nhà bán kiên cố là cao nhất (tương ứng là 78,1%, 89,1% và 74,6%). Nhà kiên cố chiếm tỷ lệ cao nhất ở Đồng bằng sông Hồng (70,6%), Bắc Trung Bộ và Duyên hải miền Trung (62,9%), Trung du và miền núi phía Bắc (46,7%). Đông Nam Bộ và Đồng bằng sông Cửu Long có tỷ lệ thấp nhất (tương ứng là 9,9% và 5,9%).

Nhìn chung, người di cư có nhà ở tốt hơn người không di cư, điều này được thấy rõ khi so sánh tỷ lệ nhà đơn sơ và nhà thiếu kiên cố của hai nhóm dân số này. Điều kiện nhà ở của người di cư khá tốt thể hiện qua tỷ lệ nhà ở kiên cố và bán kiên cố khá cao, tỷ lệ nhà ở đơn sơ rất thấp. Di cư giữa các tỉnh có tỷ lệ nhà bán kiên cố cao hơn so với di cư trong huyện và di cư giữa các huyện.

Hình 2.5: Tỷ lệ người di cư chia theo loại hình di cư và loại nhà ở, 2014

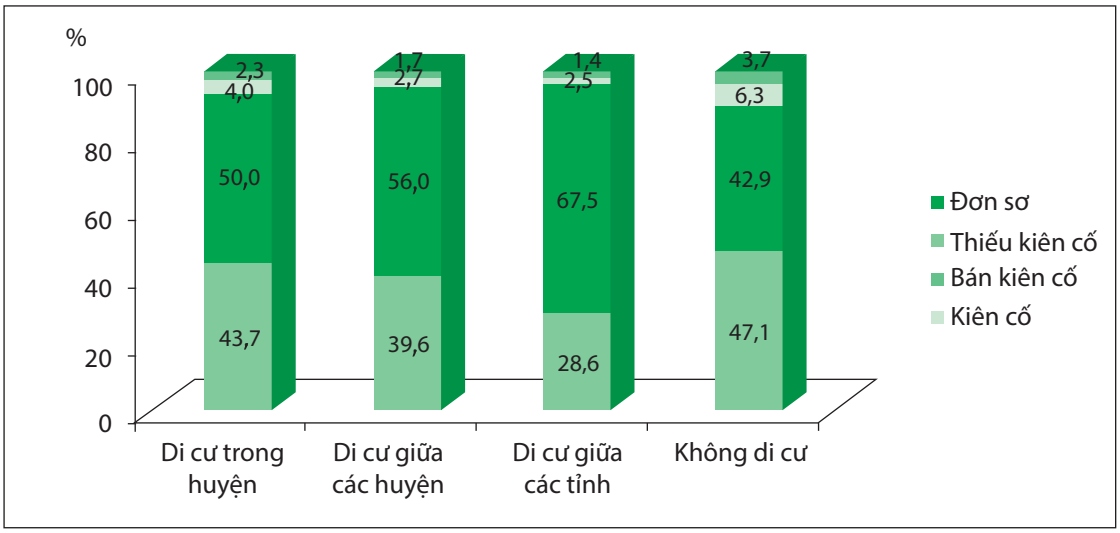

Xét theo luồng di cư giữa nông thôn và thành thị, không di cư ở thành thị, không di cư ở nông thôn ta thấy, người di cư từ nông thôn ra thành thị chủ yếu ở nhà bán kiên cố (chiếm 72,8%), cao gấp gần 3 lần so với tỷ trọng nhà kiên cố (25,4%). So với những người không di cư ở nông thôn thì người di từ nông thôn ra thành thị có tình trạnh nhà ở tốt hơn, người không di cư ở thành thị có tình trạng nhà ở tốt hơn người không di cư ở nông thôn, điều này cho ta thấy rằng tình trạng nhà ở được cải thiện khi di cư từ nông thôn ra thành thị do tình trạng nhà ở khu vực thành thị tốt hơn. Tình trạng nhà ở của người di cư từ thành thị đến nông thôn khá giống với người không di cư ở thành thị (hình 2.6).

Hình 2.6: Tỷ lệ người di cư chia theo luồng di cư và loại nhà ở, 2014

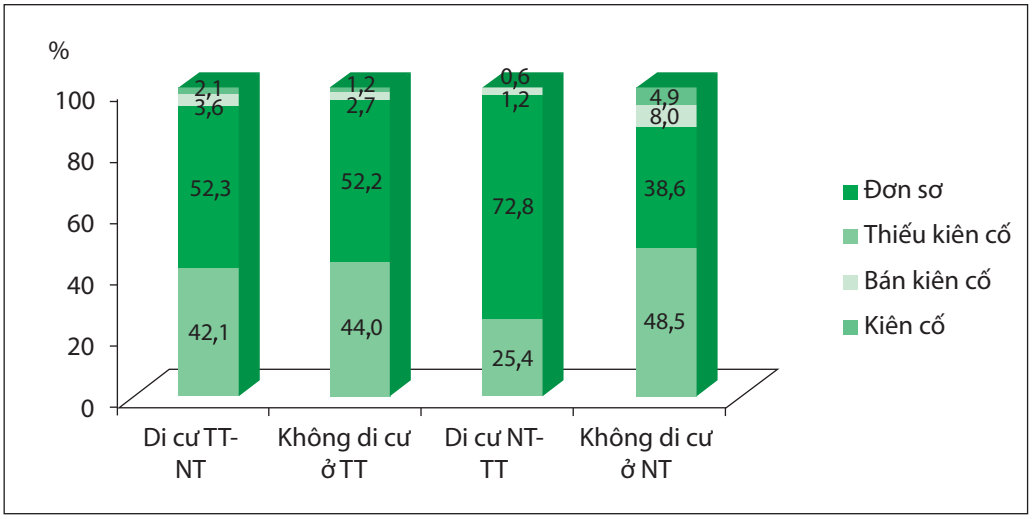

2.8. Quyền sở hữu nhà ở của người di cư

Hình 2.7 trình bày quyền sở hữu ngôi nhà/căn hộ tại nơi nhập cư của người di cư. Trên phạm vi cả nước, tỷ lệ người di cư không có nhà ở hoặc có

nhà chưa rõ quyền sở hữu chiếm tỷ trọng rất thấp (gần như bằng 0), nhà thuê, mượn chiếm tỷ trọng cao nhất (56,2%), nhà riêng của hộ chiếm tỷ trọng khá cao (43,4%).

Ở cấp vùng, Trung du và miền núi phía Bắc, Bắc Trung Bộ và Duyên Hải miền Trung, Tây Nguyên và Đồng bằng sông Cửu Long là những vùng có tình trạng sở hữu nhà khá giống nhau và chủ yếu là nhà riêng của hộ (đều trên 66,9%) và cao nhất cả nước. Một trong những lý do giải thích cho điều này là do số người di cư theo gia đình và kết hôn chiếm tỷ trọng khá cao trong tổng số người di cư, (Hình 2.2 mục 2.5).

Ngược với xu hướng của 3 vùng nói trên, các vùng Đồng bằng sông Hồng và Đông Nam Bộ lại có tỷ trọng nhà thuê/mượn chiếm tỷ trọng cao (Đồng bằng sông Hồng là 50,7%, Đông Nam Bộ là 77,2%). Hai vùng này là hai vùng phát triển nhất nước trong đó có hai thành phố lớn và nhiều khu công nghiệp phát triển. Tại những khu vực này khả năng mua nhà để có nhà riêng của người di cư là khó khăn. Điều này cho thấy Nhà nước cần quan tâm hơn nữa đến việc phát triển thị trường nhà ở xã hội tại hai vùng này.

Hình 2.7: Tỷ lệ người di cư chia theo quyền sở hữu ngôi nhà tại nơi nhập cư, 2014

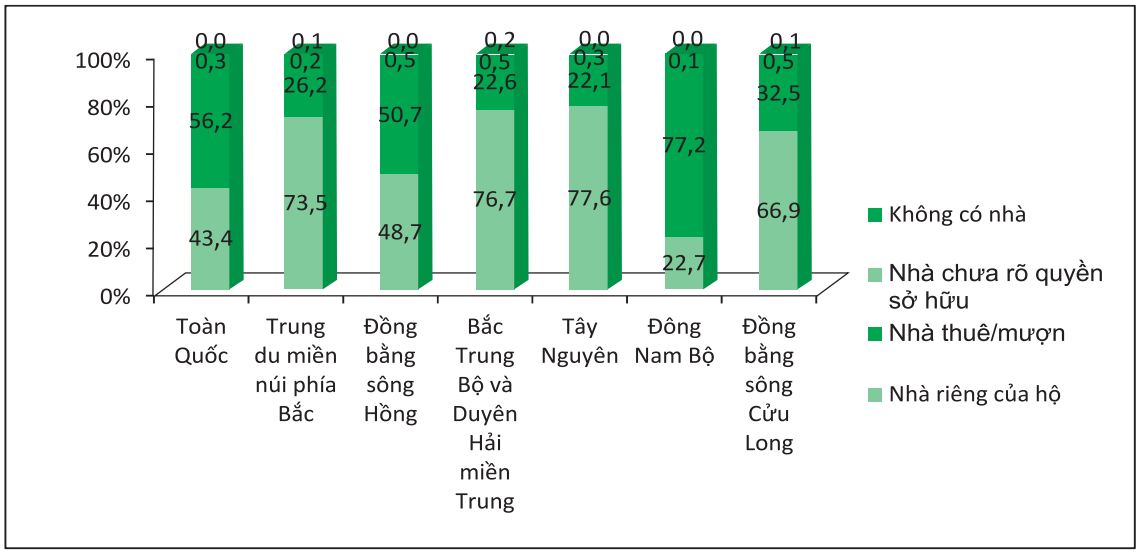

Hình 2.8 cho ta thấy rất rõ sự khác biệt giữa các loại hình di cư qua tỷ lệ người di cư ở nhà riêng của hộ và tỷ lệ người di cư ở nhà thuê/mượn. Ở cấp hành chính càng cao thì tỷ lệ nhà thuê mượn càng cao và ngược tại tỷ lệ nhà riêng của hộ càng giảm (tỷ lệ nhà thuê/ mượn ở nhóm di cư trong huyện là 19,3%, ở nhóm di cư giữa các huyện là 31,9% và ở nhóm di cư giữa các tỉnh là 56,2%). Tỷ lệ người di cư khác tỉnh có tỷ lệ nhà thuê/mượn là khá cao, điều này cho thấy nhóm người di cư này chủ yếu là để tìm kiếm việc làm hoặc đi học.

Hình 2.8: Tỷ lệ người di cư chia theo loại hình di cư và quyền sở hữu ngôi nhà tại nơi nhập cư, 2014

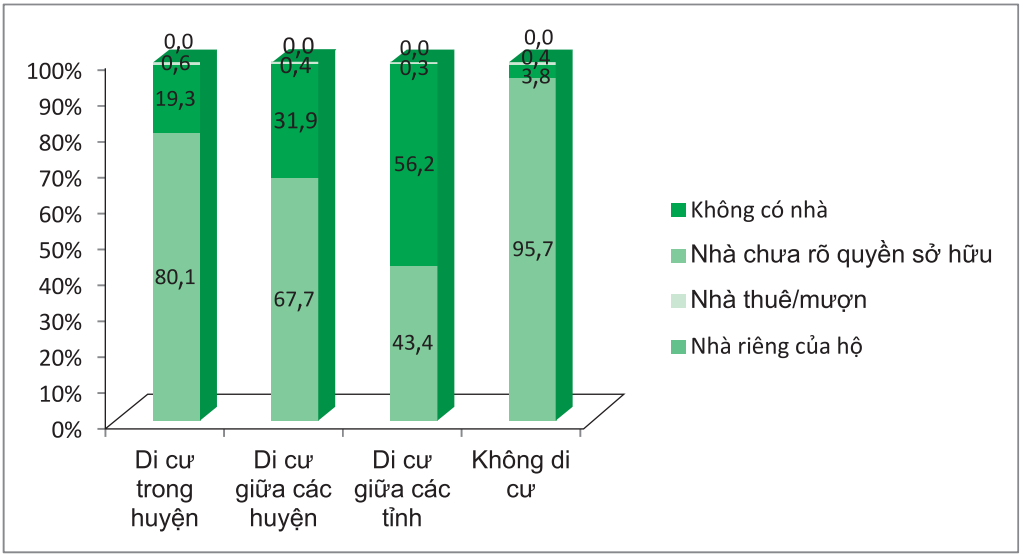

2.9. Điều kiện sinh hoạt của người di cư

Điều kiện sinh hoạt của người di cư bao gồm các yếu tố như diện tích nhà ở, nguồn nước hợp vệ sinh, hố xí hợp vệ sinh

Mặc dù như phân tích ở trên người di cư có nhà ở tốt hơn, tức là kiên cố hơn so với người không di cư. Tuy nhiên, Biểu 2.9 cho ta thấy rằng tỷ lệ% người di cư với diện tích ở bình quân dưới 4 m2 đến dưới 10 m2 (mức thấp nhất) cao hơn so với nhóm không di cư, đặc biệt ở loại hình di cư giữa các tỉnh. Trong khi đó, tỷ lệ người không di cư sống trong các căn nhà với diện tích bình quân trên 10m2 (mức cao nhất) lại cao hơn người di cư. Điều này là do sự tập trung của người di cư tại một số nơi kinh tế phát triển mạnh, đặc biệt là gần các khu công nghiệp, nhu cầu nhà ở của người di cư cao, trong khi đó nguồn nhà ở không đáp ứng được nhu cầu hoặc chi phí mua, thuê ở nơi nhập cư quá cao, người di cư phải chấp ở những chỗ có diện tích nhỏ hoặc sống đông đúc.

Biểu 2.9: Diện tích ở bình quân của người di cư theo loại hình di cư

Đơn vị tính: %

Diện tích	Tổng số	Di cư trong huyện	Di cư giữa các huyện	Di cư giữa các tỉnh	Không di cư
Tổng số	**100,0**	**100,0**	**100,0**	**100,0**	**100,0**
Dưới 4 m^2	0,8	0,9	1,6	6,5	0,6
4-dưới 6 m^2	2,8	3,9	5,2	13,7	2,3
6 đến dưới 10 m^2	11,8	12,2	15,5	23,0	11,4
Trên 10 m^2	84,6	82,9	77,8	56,9	85,7

Trong ĐT DSGK 2014, "nguồn nước hợp vệ sinh bao gồm nước máy, nước mưa, nước giếng khoan và giếng đào được bảo vệ". Định nghĩa này cũng tương thích với khái niệm đã được sử dụng trong TĐTDS 2009.

Số liệu Hình 2.9 cho thấy người di cư và người không di cư đều có tỷ lệ sử dụng nguồn nước hợp vệ sinh cao (trên 94% và 90,5%). Không có sự khác biệt nhiều giữa người di cư và người không di cư về sử dụng nguồn nước hợp vệ sinh cũng như phải sử dụng nguồn nước không hợp vệ sinh. Điều này là hợp lý, bởi hiện nay, chương trình nước sạch đã được Nhà nước ta quan tâm và phát triển đến tất cả các vùng miền.

Hình 2.9: Tỷ lệ người di cư chia theo loại hình di cư và tình trạng nguồn nước sử dụng, 2014

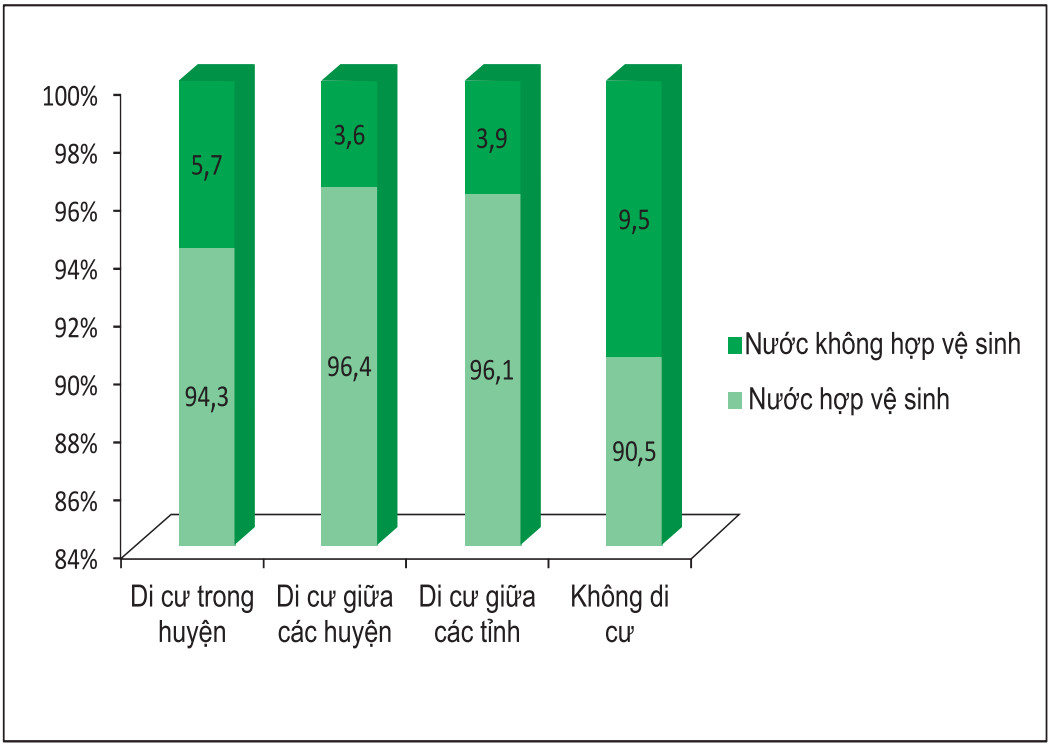

Tỷ lệ dân số sử dụng nguồn nước hợp vệ sinh đã tăng đều trong tất cả các nhóm người di cư và nhóm người không di cư trong 15 năm qua. Tỷ lệ dân số sử dụng nguồn nước hợp vệ sinh: (i) đối với nhóm người di cư trong huyện đã tăng từ 77,0% năm 1999 lên 86,8% năm 2009 và đạt 94,3% năm 2014; (ii) đối với nhóm người di cư giữa các huyện đã tăng từ 87,5% năm 1999 lên 92,0% năm 2009 và đạt 96,4% năm 2014; (iii) đối với nhóm người di cư giữa các tỉnh đã tăng từ 86,9% năm 1999 lên 94,5% năm 2009 và đạt 96,1% năm 2014; (iv) đối với nhóm người không di cư đã tăng từ 77,0% năm 1999 lên 84,8% năm 2009 và đạt 90,5% năm 2014.

Hình 2.10: Tỷ lệ người di cư sử dụng nguồn nước hợp vệ sinh chia theo loại hình di cư năm 1999, 2009 và 2014

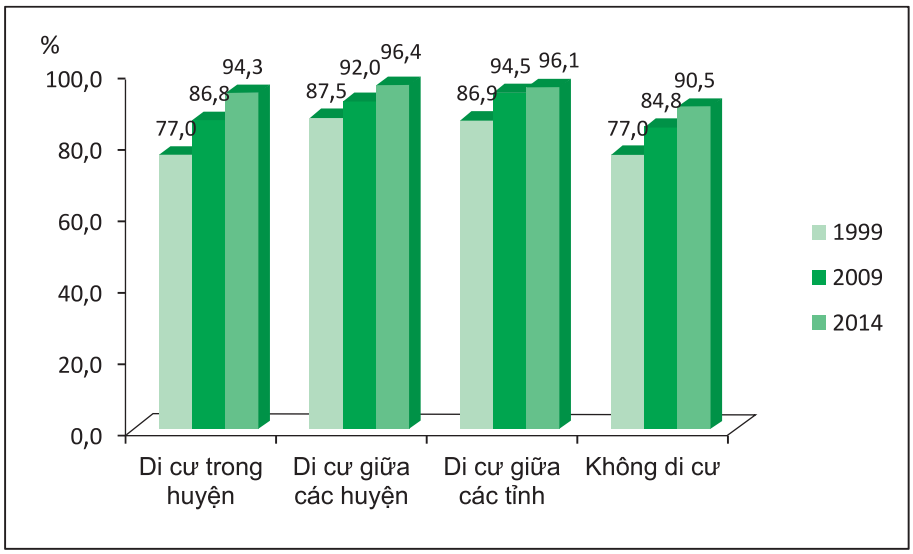

Theo định nghĩa trong các cuộc Tổng điều tra dân số và nhà ở cũng như trong cuộc điều tra này, "hố xí hợp vệ sinh là hố xí tự hoại hoặc hố xí bán tự hoại". Hình 2.11 cho thấy không có sự khác biệt đáng kể nào giữa các loại hình di cư. Tỷ lệ sử dụng hố xí hợp vệ sinh của loại hình di cư trong huyện là 82,3%, di cư giữa các huyện là 89,5%, di cư giữa các tỉnh là 86,8%. Tỷ lệ sử dụng hố xí hợp vệ sinh của nhóm người không di cư (68,7%) thấp hơn đáng kể so với nhóm người di cư.

Hình 2.11: Tỷ lệ người di cư chia theo tình trạng sử dụng hố xí và loại hình di cư, năm 2014

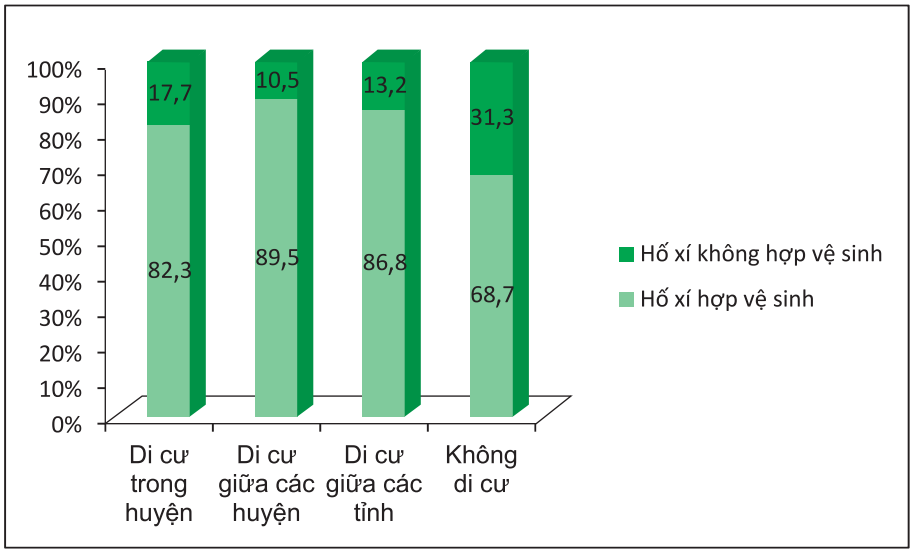

Các số liệu trong Hình 2.11 cho thấy, tỷ lệ dân số sử dụng hố xí hợp vệ sinh đã tăng trong 15 năm qua đối với cả nhóm người di cư và nhóm người không di

cư. So với năm 1999, tỷ lệ dân số di cư năm 2014 chia theo các loại hình di cư sử dụng hố xí hợp vệ sinh đều tăng gấp đôi, con số đó của nhóm người không di cư tăng gần 4 lần. So với năm 2009, năm 2014 tỷ lệ dân số di cư sử dụng hố xí hợp vệ sinh đều cao hơn đối với cả ba loại hình di cư và không di cư.

Hình 2.12: Tỷ lệ dân số di cư sử dụng hố xí hợp vệ sinh chia theo loại hình di cư, năm 1999, 2009 và 2014

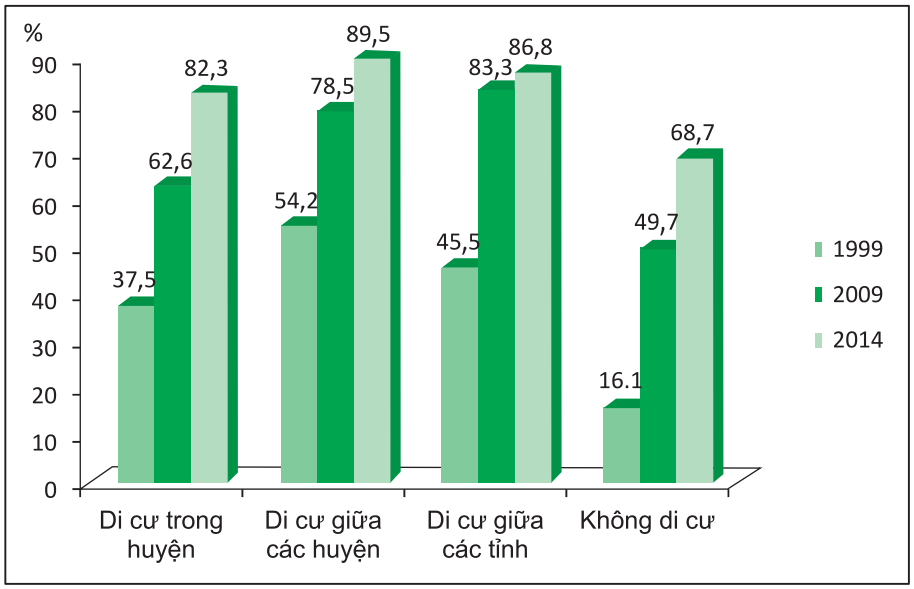

CHƯƠNG 3
ĐÔ THỊ HÓA VÀ TÁC ĐỘNG CỦA DI CƯ ĐẾN ĐÔ THỊ HÓA

3.1. Các khái niệm cơ bản, định nghĩa và phân loại đô thị.

a. Khái niệm đô thị và đô thị hóa

Đô thị là khu tập trung dân cư sinh sống có mật độ cao chủ yếu hoạt động trong lĩnh vực kinh tế phi nông nghiệp, là trung tâm chính trị, hành chính, kinh tế, văn hóa hoặc chuyên ngành, có vai trò thúc đẩy sự phát triển kinh tế - xã hội của quốc gia hoặc vùng lãnh thổ, một địa phương. Bao gồm nội thành, ngoại thành của thành phố, nội thị, ngoại thị của thị xã, thị trấn (Luật quy hoạch đô thị số 30/2009/QH12).

Đô thị hóa là quá trình tăng tỷ lệ dân số thành thị so với tổng số dân quy mô các thành phố và sự lan tỏa lối sống thành thị về nông thôn.Theo khái niệm của ngành địa lý, đô thị hóa đồng nghĩa với sự gia tăng không gian hoặc mật độ dân cư hoặc thương mại hoặc các hoạt động khác trong khu vực theo thời gian. Các quá trình đô thị hóa có thể bao gồm: (i) Do sự mở rộng tự nhiên của dân số hiện có. Thông thường quá trình này không phải là tác nhân vì tốc độ tăng trưởng dân số tự nhiên của vùng đô thị thường thấp hơn so với nông thôn; (ii) Do sự chuyển dịch dân cư từ nông thôn ra thành thị; (iii) Hoặc là do sự kết hợp của cả hai yếu tố trên.

Hiện nay trên thế giới phổ biến hai mô hình phát triển đô thị là theo chiều rộng và theo chiều sâu. Phát triển theo chiều rộng có thể xem như sự mở rộng về mặt địa lý, cũng có nghĩa là mở rộng về mặt hành chính. Phát triển theo chiều sâu tạm hiểu là sự phát triển về chất lượng đô thị, tức là nâng cấp hạ tầng xã hội của đô thị. Ở Việt Nam hiện nay sự phát triển đô thị hóa vẫn chủ yếu theo chiều rộng.

b. Phân loại đô thị

Các loại đô thị được dựa theo phân loại theo nghị định 42/2009 NĐ-CP về việc phân loại đô thị. Theo nghị định này, đô thị được phân thành 6 loại đô thị: loại đặc biệt, loại I, loại II, loại III, loại IV và loại V.

1. Đô thị loại đặc biệt: Là thành phố trực thuộc Trung ương có các quận nội thành. huyện ngoại thành và các đô thị trực thuộc và phải đảm bảo các tiêu chuẩn: Giữ vai trò "trung tâm chính trị, kinh tế, văn hóa. khoa học - kỹ thuật. đào tạo. du lịch, dịch vụ, đầu mối giao thông, giao lưu trong nước và quốc tế, có vai trò thúc đẩy sự phát triển kinh tế - xã hội của cả nước". Quy mô dân số toàn đô thị từ 5 triệu người trở lên, mật độ dân số nội đô bình quân từ 15.000 người/km² trở lên, tỷ lệ lao động phi nông nghiệp trong tổng số lao động ở khu vực nội đô từ 90% trở lên, có cơ sở hạ tầng được xây dựng nhiều mặt đồng bộ và hoàn chỉnh.

2. Đô thị loại I: Là thành phố trực thuộc Trung ương có các quận nội thành. huyện ngoại thành. Đô thị loại I cũng bao gồm thành phố trực thuộc tỉnh có các phường nội thành và xã ngoại thành và phải đảm bảo các tiêu chuẩn: Đô thị với

chức năng là trung tâm chính trị, kinh tế, văn hóa, khoa học kỹ thuật, du lịch, dịch vụ, đầu mối giao thông, giao lưu trong nước và quốc tế có vai trò thúc đẩy sự phát triển kinh tế - xã hội của một vùng lãnh thổ liên tỉnh hoặc của cả nước. Quy mô dân số toàn đô thị từ 1 triệu người trở lên đối với đô thị trực thuộc trung ương và từ 500 nghìn người trở lên đối với đô thị trực thuộc tỉnh, mật độ dân số nội đô bình quân từ 12.000 người/km² trở lên đối với đô thị trực thuộc trung ương và từ 10.000 người/km² trở lên đối với đô thị trực thuộc tỉnh, tỷ lệ lao động phi nông nghiệp trong tổng số lao động ở khu vực nội đô từ 85% trở lên, có cơ sở hạ tầng được xây dựng nhiều mặt đồng bộ và hoàn chỉnh.

3. Đô thị loại II: Là thành phố trực thuộc tỉnh có các phường nội thành và các xã ngoại thành, phải đảm bảo các tiêu chuẩn: Đô thị với chức năng là trung tâm chính trị, kinh tế, văn hóa, khoa học kỹ thuật, du lịch, dịch vụ, đầu mối giao thông, giao lưu trong vùng tỉnh, vùng liên tỉnh hoặc cả nước, có vai trò thúc đẩy sự phát triển kinh tế - xã hội của một vùng lãnh thổ liên tỉnh hoặc một số lĩnh vực đối với cả nước, quy mô dân số toàn đô thị từ 800 nghìn người trở lên đối với đô thị trực thuộc trung ương và từ 300 nghìn người trở lên đối với đô thị trực thuộc tỉnh, mật độ dân số nội đô bình quân từ 10.000 người/km² trở lên đối với đô thị trực thuộc trung ương và từ 8.000 người/km² trở lên đối với đô thị trực thuộc tỉnh, tỷ lệ lao động phi nông nghiệp trong tổng số lao động ở nội đô từ 80% trở lên, có cơ sở hạ tầng được xây dựng nhiều mặt tiến tới tương đối đồng bộ và hoàn chỉnh.

4. Đô thị loại III: Là thành phố hoặc thị xã thuộc tỉnh có các phường nội thành. nội thị và các xã ngoại thành, ngoại thị và phải đảm bảo các tiêu chuẩn: Đô thị với chức năng là trung tâm chính trị, kinh tế, văn hóa, khoa học kỹ thuật, dịch vụ, đầu mối giao thông, giao lưu trong tỉnh hoặc vùng liên tỉnh, có vai trò thúc đẩy sự phát triển kinh tế - xã hội của một tỉnh hoặc một số lĩnh vực đối với vùng liên tỉnh, quy mô dân số toàn đô thị từ 150 nghìn người trở lên. mật độ dân số khu vực nội thành, nội thị từ 6.000 người/km² trở lên, tỷ lệ lao động phi nông nghiệp trong tổng số lao động nội đô từ 75% trở lên, có cơ sở hạ tầng được xây dựng từng mặt đồng bộ và hoàn chỉnh.

5. Đô thị loại IV: Là thị xã thuộc tỉnh có các phường nội thị và các xã ngoại thị. hoặc thị trấn thuộc huyện có các khu phố xây dựng tập trung và phải đảm bảo các tiêu chuẩn: Chức năng đô thị: là trung tâm kinh tế, văn hóa, hành chính, khoa học – kỹ thuật, giáo dục – đào tạo, du lịch, dịch vụ, đầu mối giao thông. giao lưu của một vùng trong tỉnh hoặc một tỉnh, có vai trò thúc đẩy sự phát triển kinh tế - xã hội của một vùng trong tỉnh hoặc một số lĩnh vực đối với một tỉnh, quy mô dân số toàn đô thị từ 50 nghìn người trở lên, mật độ dân số khu vực nội thị từ 4.000 người/km² trở lên, tỷ lệ lao động phi nông nghiệp khu vực nội thị tối thiểu đạt 70% so với tổng số lao động, hệ thống các công trình hạ tầng đô thị đạt các tiêu chí quy định, kiến trúc, cảnh quan đô thị từng bước được thực hiện theo quy chế quản lý kiến trúc đô thị.

6. Đô thị loại V: Là thị trấn thuộc huyện có các khu phố xây dựng tập trung

và có thể có các điểm dân cư nông thôn và phải đảm bảo các tiêu chuẩn: Chức năng đô thị: là trung tâm tổng hợp hoặc chuyên ngành về kinh tế, hành chính, văn hóa, giáo dục – đào tạo, du lịch, dịch vụ có vai trò thúc đẩy sự phát triển kinh tế - xã hội của huyện hoặc một cụm xã, quy mô dân số toàn đô thị từ 4 nghìn người trở lên, mật độ dân số bình quân từ 2.000 người/km² trở lên, tỷ lệ lao động phi nông nghiệp tại các khu phố xây dựng tối thiểu đạt 65% so với tổng số lao động, hệ thống các công trình hạ tầng đô thị từng mặt đã hoặc đang được xây dựng tiến tới đồng bộ, kiến trúc, cảnh quan đô thị từng bước được thực hiện theo quy chế quản lý kiến trúc đô thị.

3.2. Thực trạng, xu hướng và những khác biệt của đô thị hóa trong hai thập kỷ qua.

a. Phân bố đô thị theo qui mô

Biểu 3.1: Dân số đô thị phân theo qui mô dân số đô thị, 1999-2014

Năm	Tổng dân số đô thị thực tế (người)	Tỷ trọng trong tổng dân số thành thị (%)	Số lượng đô thị
2 triệu trở lên			
Năm 1989	2 899 753	22,8	1
Năm 1999	4 207 825	23,3	1
Năm 2009	8 612 920	33,9	2
Năm 2014	9 757 308	32,7	2
500.000 đến dưới 2 triệu			
Năm 1989	1 089 760	8,6	1
Năm 1999	2 637 344	14,6	3
Năm 2009	3 052 870	12,0	4
Năm 2014	3 372 577	11,3	5
200.000 đến dưới 500.000			
Năm 1989	1 726 616	13,6	6
Năm 1999	1 394 137	7,7	5
Năm 2009	2 219 495	8,7	9
Năm 2014	3 948 102	13,2	15
100.000 đến dưới 200.000			
Năm 1989	1 501 255	11,8	12
Năm 1999	2 349 359	13,0	16
Năm 2009	2 594 629	10,2	17
Năm 2014	2 780 488	9,3	20

Biểu 3.1 cho ta thấy dân số đô thị theo xu hướng tăng lên về số lượng ở tất cả các nhóm qui mô dân số khác nhau. Số các đô thị có qui mô lớn vẫn giữ như năm 2009, mặc dù vậy tỷ trọng dân số đô thị của 2 nhóm qui mô dân số này vẫn chiếm trên 40% dân số đô thị cả nước. Số các đô thị có qui mô từ 100 nghìn đến dưới 500 nghìn người có xu hướng tăng, và tăng nhiều ở đô thị có qui mô dân số từ 200 nghìn đến dưới 500 nghìn người. Tỷ trọng dân số nhóm này chiếm 13,2% dân số đô thị cả nước và so với năm 2009 tăng 4,5%. Nhóm qui mô dân số này chủ yếu là các thành phố, thị xã loại II và loại III. Như vậy ta thấy xu hướng tập trung dân số tại các đô thị lớn.

b. Xu hướng đô thị hóa

Sự tăng trưởng của đô thị được tính dựa trên cơ sở sự gia tăng của đô thị so với kích thước (về dân số và diện tích) ban đầu của đô thị. Ở các nước phát triển (như châu Âu, Mĩ, Úc) thường có mức độ đô thị hóa cao (trên 80%), cao hơn nhiều so với các nước đang phát triển (khoảng 35%). Đô thị các nước phát triển phần lớn đã ổn định nên tốc độ đô thị hóa thấp hơn nhiều so với các nước đang phát triển. Việt Nam là nước đang phát triển, tuy nhiên tốc độ đô thị hóa không cao và lại có xu hướng giảm.

Hình 3.1: Tỷ lệ dân số thành thị Việt Nam, 1989-2014

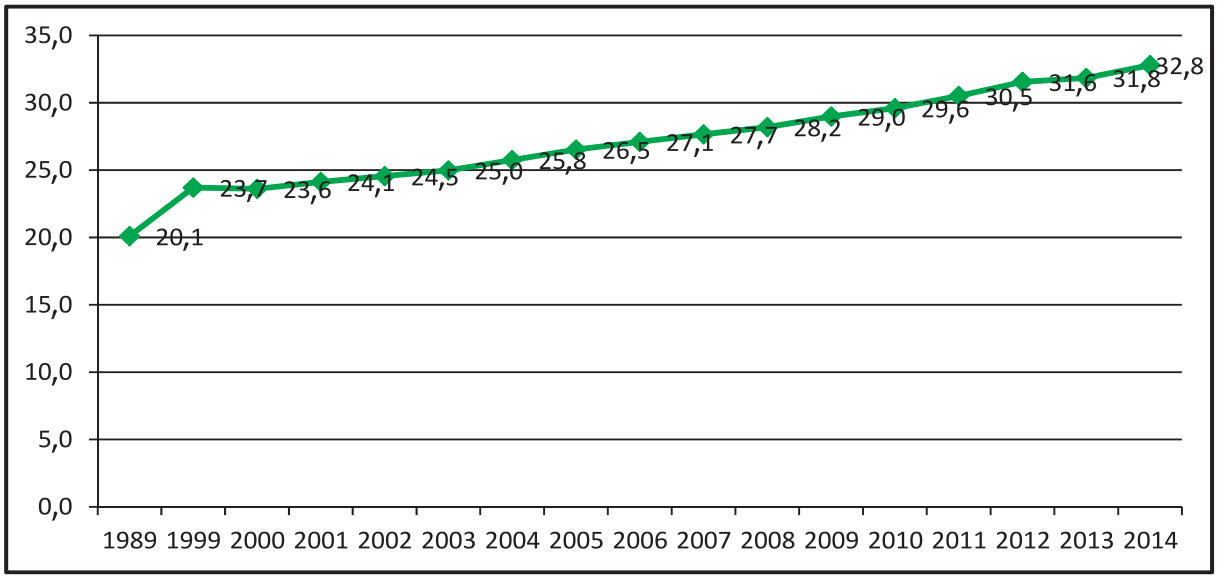

So với mức đô thị hóa trung bình của thế giới hiện nay là 52% thì mức độ đô thị hóa của nước ta là còn thấp (32,8%) và tăng chậm. So với các nước khác trong cùng khu vực, tỷ lệ dân số thành thị của nước ta đứng thứ 7 trên 11 nước trong khu vực và trong số các nước đang phát triển trong khu vực Đông Nam Á thì tỷ lệ dân số đô thị nước ta thấp nhất, chỉ tương đương với các nước kém phát triển như Mi-an-ma (31%), Đông Ti-mo (30%). (Hình 3.2).

Hình 3.2: Tỷ lệ dân số đô thị của một số nước trong khu vực Đông Nam Á

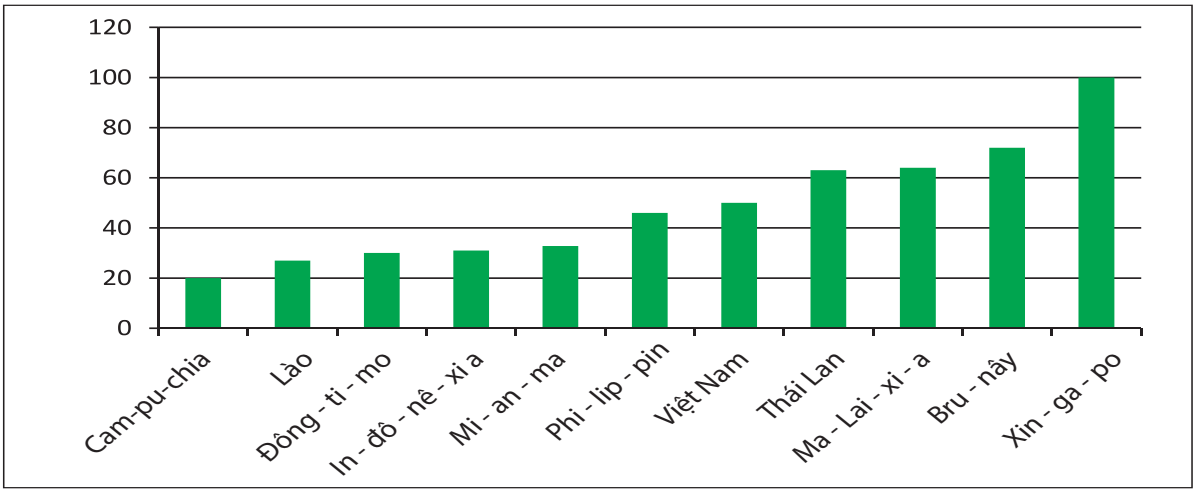

Nguồn:The 2014 World population Datasheet/Population Refrence Bureau.

Mức độ đô thị hóa ở nước ta còn thấp một là do chính sách hạn chế di cư tự do và sự chuyển đổi các đặc điểm nhân khẩu học. Di cư nông thôn – thành thị được coi là một trong những yếu tố quan trọng làm tăng tỷ lệ đô thị hóa thì ở Việt Nam, dòng di cư này vẫn còn yếu ớt. Có nhiều rào cản về chính sách đối với dòng di cư này, nhất là chính sách hộ khẩu. Luật Cư trú (2006), Luật Thủ đô năm 2010 và các quy định của các địa phương gây khó khăn cho người nhập cư.

Theo quy hoạch phát triển hệ thống đô thị Việt Nam đến năm 2025 và tầm nhìn đến năm 2050, tỷ lệ dân số đô thị Việt Nam sẽ đạt 38% tổng dân số vào năm 2015 và 45% vào năm 2020. Như vậy, với tốc độ đô thị hóa như hiện nay thì chúng ta không thể đạt được những con số đã đặt ra. Theo dự báo của TCTK, đến năm 2049 tỷ lệ dân số thành thị nước ta là 58,2%. Như vậy phải sau 35 năm nữa tỷ lệ dân số thành thị của nước ta mới đạt được gần bằng với Philippin hiện nay.

Hình 3.3: Dự báo tỷ lệ dân số thành thị giai đoạn 2014-2049

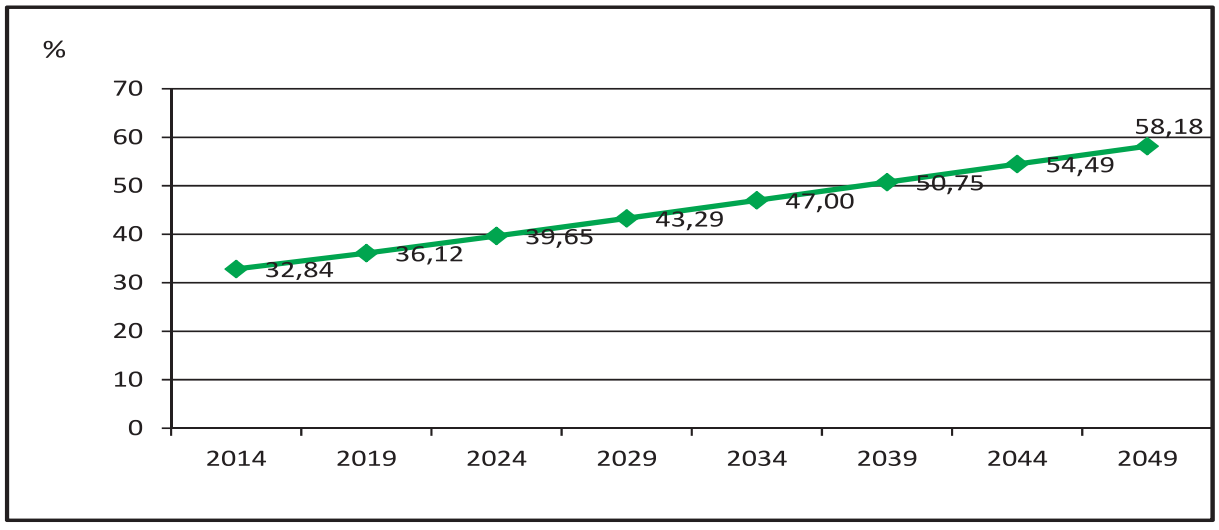

3.3. Đô thị hóa và sự khác biệt giữa các vùng kinh tế xã hội

Tỷ lệ dân số đô thị các vùng có sự tăng lên qua thời gian nhưng sự thay đổi này diễn ra chậm chạp. Tốc độ đô thị hóa bình quân của thời kì 2009-2014 lại giảm hơn so với thời kì 1999-2009. Sự phát triển chậm lại của đô thị hóa sẽ làm chậm quá trình chuyển dịch cơ cấu lao động theo hướng hiện đại và sẽ làm chậm quá trình tăng năng suất lao động. Nền kinh tế nói chung phát triển chậm lại.

Biểu 3.2 cho thấy rằng, Trung du và miền núi phía Bắc là vùng có mức đô thị hóa thấp nhất (16,6%), tiếp đến là Tây Nguyên (28,6%), tuy nhiên tốc độ đô thị hóa của hai vùng này lại cao nhất cả nước. Tác động của yếu tố di cư đến khu vực tại những vùng này là rất yếu ớt, vì vậy dân số thành thị ở vùng này tăng chủ yếu do thay đổi hành chính.

Biểu 3.2: Tỷ lệ dân số thành thị và tốc độ đô thị hóa bình quân từng giai đoạn phân theo vùng, thời kì 1999-2014

Đơn vi tính:%

Vùng KTXH	Tỷ lệ dân số thành thị			Tốc độ đô thị hóa bình quân giai đoạn	
	1999	2009	2014	1999-2009	2009-2014
Toàn quốc	**23,7**	**29,6**	**32,8**	**2,63**	**2,0**
Trung du và miền núi phía Bắc	13,8	15,9	16,6	5,28	4,2
Đồng bằng sông Hồng	21,1	29,3	33,6	3,12	3,2
Bắc Trung Bộ và DH miền Trung	19,1	24,0	26,9	3,09	1,8
Tây Nguyên	27,2	28,2	28,6	4,38	4,2
Đông Nam Bộ	55,1	57,2	61,9	4,11	1,9
Đồng bằng sông Cửu Long	17,2	22,8	24,5	4,07	3,4

Đông Nam Bộ và Đồng bằng sông Hồng là 2 vùng dẫn đầu về mức đô thị hóa là 33,6% và 61,9 %, tỷ lệ dân số thành thị của hai vùng này chiếm trên 50% dân số thành thị cả nước, trong đó vùng Đông Nam Bộ chiếm 32,8%. Đây cũng là hai vùng có mức nhập cư cao nhất cả nước, và có hai thành phố lớn là Hà Nội (với hơn 3,3 triệu dân số thành thị), thành phố Hồ Chí Minh (với hơn 6,4 triệu dân số thành thị) đã đóng góp vào làm tăng mức độ đô thị hóa ở hai vùng này.

3.4. Đô thị hóa và sự khác biệt giữa các tỉnh

Biểu 3.3: Tỷ lệ dân số thành thị chia theo tỉnh năm 1989, 1999 và 2009

Đơn vị tính: %

Tỉnh/Thành phố	1989	1999	2009	2014
Trung du và miền núi phía bắc				
Hà Giang	8,9	8,4	12,0	13,7
Cao Bằng	9,7	10,9	17,2	20,0
Bắc Kạn	18,8	14,5	16,2	17,2
Tuyên Quang	8,9	11,1	12,9	12,4
Lào Cai	16,0	17,1	21,2	19,7
Điện Biên	13,2	12,2	15,2	14,6
Lai Châu			14,3	17,4
Sơn La	13,1	12,8	13,9	13,3
Yên Bái	16,0	19,6	18,9	19,5
Hòa Bình	10,2	13,8	15,2	13,9
Thái Nguyên	18,8	20,9	25,6	26,5
Lạng Sơn	7,6	18,7	19,3	19,0
Bắc Giang	5,0	7,4	9,6	11,2
Phú Thọ	7,0	14,2	15,9	17,5
Đồng bằng sông Hồng				
Hà Nội	35,7	57,6	40,8	47,6
Hà Tây	10,2	8,0		
Quảng Ninh	43,1	44,1	50,3	62,5
Vĩnh Phúc	7,0	10,2	22,4	23,3
Bắc Ninh	5,0	9,4	23,6	27,5
Hải Dương	5,0	13,8	19,1	23,0
Hải Phòng	31,1	34,0	46,1	46,0
Hưng Yên	5,0	8,7	12,3	12,7
Thái Bình	5,3	5,8	9,9	9,9
Hà Nam	10,7	6,1	9,8	16,2
Nam Định	10,7	12,4	17,7	18,0
Ninh Bình	10,7	12,8	17,9	20,0

Tỉnh/Thành phố	1989	1999	2009	2014
Bắc Trung bộ và Duyên Hải miền trung				
Thanh Hóa	7,2	9,2	10,4	11,9
Nghệ An	8,3	10,2	12,6	14,7
Hà Tĩnh	8,3	8,9	14,9	15,3
Quảng Bình	7,7	10,8	15,1	21,1
Quảng Trị	13,6	23,5	27,6	29,4
Thừa Thiên Huế	26,7	27,6	36,1	50,0
Đà Nẵng	30,1	78,6	86,9	87,1
Quảng Nam	30,1	14,3	18,6	18,8
Quảng Ngãi	8,2	11,0	14,7	15,5
Bình Định	18,0	24,0	27,8	30,8
Phú Yên	18,2	18,9	21,9	28,8
Khánh Hòa	37,4	36,4	39,7	43,1
Ninh Thuận	22,2	23,6	36,1	36,1
Bình Thuận	22,2	23,4	39,4	39,2
Tây Nguyên				
Kon Tum	15,8	32,1	33,8	32,7
Gia Lai	19,3	24,9	28,6	29,2
Đắk Lắk	16,2	20,0	22,5	24,1
Đắk Nông			14,8	14,5
Lâm Đồng	34,2	38,7	37,9	39,1
Đông Nam Bộ				
Bình Phước	4,7	15,2	16,8	18,9
Tây Ninh	10,6	17,9	15,8	18,8
Bình Dương	4,7	32,6	29,9	78,7
Đồng Nai	24.9	30.5	33.2	32.3
Bà Rịa - Vũng Tàu	91.5	41.6	49.8	50.1
Thành phố Hồ Chí Minh	73.6	83.5	83.2	81.1
Đồng bằng sông cửu Long				
Long An	12,.7	16,5	17,5	17,.6
Tiền Giang	12,4	13,3	13,8	15,0

Tỉnh/Thành phố	1989	1999	2009	2014
Bến Tre	7,4	8,5	10,0	10,4
Trà Vinh	9,6	12,9	15,3	15,2
Vĩnh Long	9,6	14,4	15,4	15,7
Đồng Tháp	11,4	14,5	17,2	18,0
An Giang	18,8	19,7	28,4	31,1
Kiên Giang	21,1	22,1	26,9	26,2
Cần Thơ	18,0	21,3	65,8	66,5
Hậu Giang			19,7	23,8
Sóc Trăng	18,0	17,9	19,5	30,8
Bạc Liêu	18,9	24,5	26,3	25,4
Cà Mau	18,9	18,7	20,5	22,2

Trong 5 thành phố lớn của cả nước là Hà Nội, Hải Phòng, Đà Nẵng, Cần Thơ và thành phố Hồ Chí Minh, thì Đà Nẵng và thành phố Hồ Chí Minh là hai thành phố có tỷ trọng dân số thành thị cao hơn cả, tương ứng là 87,1% và 81,1%. Hà Nội, thủ đô của cả nước có tỷ lệ dân số đô thị là 47,6 %. Riêng Hà Nội, do sáp nhập với Hà Tây nên tỷ trọng dân số đô thị có giảm trong năm 2009 so với năm 1999 (từ 57,6% xuống 40,8%), năm 2014 tỷ trọng dân số đô thị tăng lên 47,6 %, tăng 16,6%.

Trong số các tỉnh còn lại thì Bình Dương, Bà Rịa – Vũng Tàu, Quảng Ninh và Thừa Thiên Huế là những tỉnh có tỷ trọng dân số thành thị cao nhất và chiếm trên 50% dân số của tỉnh. Đặc biệt Bình Dương, đô thị hóa diễn ra ở tỉnh này với tốc độ cao. Năm 1989 dân số thành thị của tỉnh này chỉ chiếm 4,7%, thuộc nhóm thấp nhất cả nước. Đến năm 2009, tỷ lệ dân số thành thị chiếm gần 30% và đến năm 2014, tức là chỉ sau 5 năm, tỷ lệ dân số thành thị của Bình Dương đã tăng lên tới 78,7%, gấp 2,6 lần so với năm 2009. Sự phát triển các khu công nghiệp đã tạo ra lực hút người di cư đến. Ban đầu một số khu công nghiệp xuất hiện ở khu vực nông thôn, tuy nhiên sau đó những khu công nghiệp này phát triển, kéo theo sự chuyển đổi về cơ cấu ngành cùng với sự đi lên về kinh tế xã hội, những khu vực này được nâng cấp nên thành thị. Điều này lí giải cho sự phát triển đô thị vượt bậc tại Bình Dương trong hơn hai thập kỉ qua.

Các tỉnh có mức đô thị hóa thấp nhất là Thái Bình (9,9%). Bắc Giang (11,2%) và Thanh hóa (11,9%). Một trong những nguyên nhân đó là do tình trạng xuất cư ngoại tỉnh tại những tỉnh này (ba tỉnh này đều có mức di cư thuần âm).

3.5. Sự khác biệt về đặc trưng nhân khẩu học và xã hội ở các đô thị

a. Sự khác biệt về đặc điểm nhân khẩu học

❖ *Về cơ cấu tuổi và giới tính*

Hình 3.4: Tháp dân số Việt Nam theo các loại đô thị và nông thôn

Đô thị đặc biệt

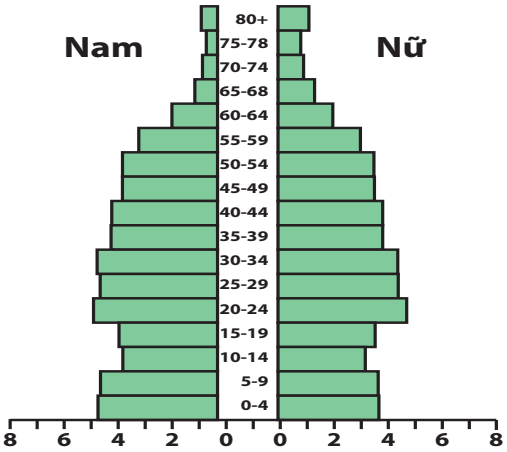

Đô thị loại I

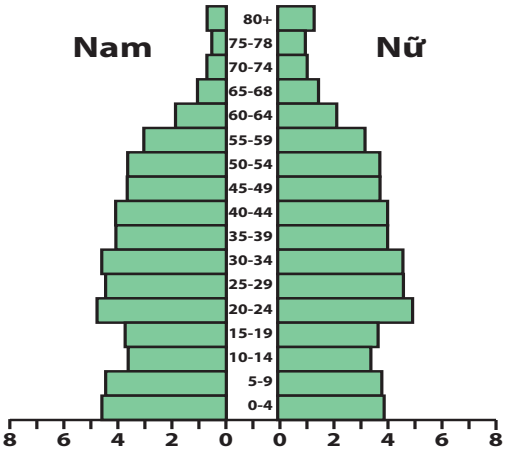

Đô thị loại II

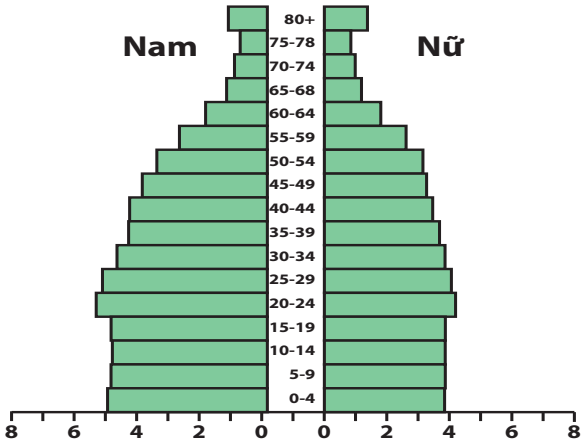

Đô thị loại III

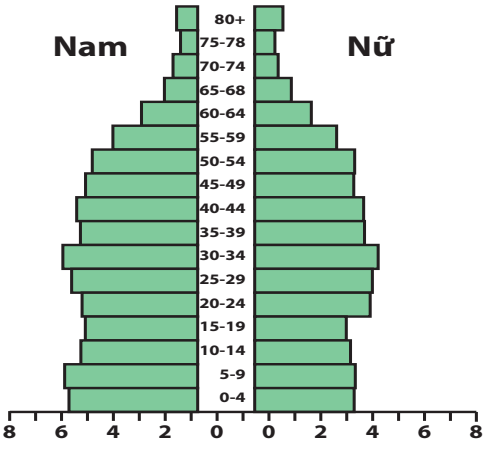

Đô thị loại IV và V

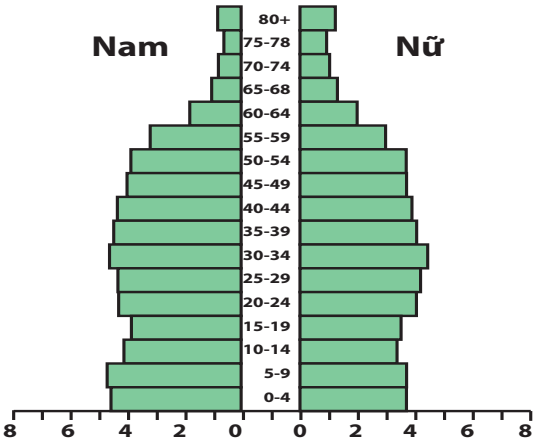

Nông thôn

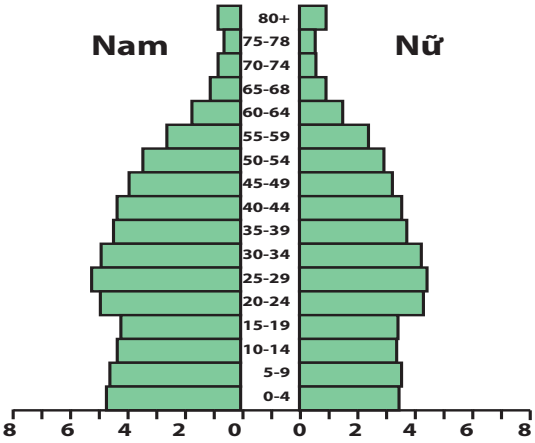

Hình 3.4 cho thấy bức tranh tổng quát về cơ cấu tuổi theo giới tính năm 2014. Ở tất cả các đô thị và nông thôn đều có sự thu hẹp ở phần đáy tháp ở cả nam và nữ. Điều này do chính sách giảm sinh trong hơn hai thập kỉ qua đã làm cho mức sinh ở nước ta giảm nhanh chóng. Phần thân tháp phình cho thấy một sự dồi dào về nguồn lao động trẻ, một nguồn lực để phát triển kinh tế, song nó cũng là thách thức đối với Việt Nam trong vấn đề giải quyết việc làm cho nhóm dân số này.

So sánh giữa các đô thị ta thấy, tháp dân số của đô thị đặc biệt, đô thi loại I có hình dáng khá giống nhau. Đô thị loại II, đô thị loại III, đô thị loại VI và V khá giống với tháp dân số ở nông thôn. Sự khác biệt rất rõ khi ta so sánh tháp dân số đô thị đặc biệt và đô thị loại I với tháp dân số nông thôn, ở tháp dân số đô thị ta thấy đáy tháp hẹp hơn và thanh phần giữa tháp (nhất là nhóm tuổi từ 20 đến 34) phình rộng hơn so với tháp dân số nông thôn, điều này cho thấy tỷ trọng trẻ em ở thành thị thấp hơn và tỷ trọng dân số trong độ tuổi lao động cao hơn so với khu vực nông thôn, do đó khu vực nông thôn sẽ phải chịu gánh nặng dân số hơn ở khu vực thành thị.

❖ ***Về tỷ số phụ thuộc***

Tỷ số phụ thuộc là một chỉ tiêu cho biết gánh nặng của dân số trong độ tuổi lao động. Biểu 3.4 cho thấy ở đô thị đặc biệt có tỷ lệ phụ thuộc chung thấp hơn rõ ràng so với các đô thị khác. Năm 2014, tỷ số phụ thuộc chung ở đô thị đặc biệt là 37,2%, các đô thị khác dao động ở mức từ 40,6% đến 42,3%. Điều này do ảnh hưởng bởi lao động di cư vào hai thành phố thuộc loại đô thị đặc biệt này là Hà Nội và Thành phố Hồ Chí Minh.

Biểu 3.4: Tỷ số phụ thuộc phân theo loại đô thị và nông thôn

Đơn vị tính: %

	Tỷ số phụ thuộc	Đô thị đặc biệt	Đô thị loại I	Đô thị loại II	Đô thị loại III	Đô thị loại IV&V	Đô thị chung	Nông thôn	Toàn quốc
2009	Tỷ số phụ thuộc trẻ em (0-14)	26,3	30,7	32,0	32,7	35,7	31,0	39,1	36,6
	Tỷ số phụ thuộc già (65+)	7,6	9,0	8,0	8,9	8,9	8,4	10,3	9,7
	Tỷ số phụ thuộc chung	34,0	39,7	40,1	41,6	44,6	39,4	49,4	46,3
2014	Tỷ số phụ thuộc trẻ em (0-14)	28,1	30,7	31,9	32,0	32,4	30,5	35,5	33,8
	Tỷ số phụ thuộc già (65+)	9,2	9,9	9,8	10,3	8,7	9,3	10,7	10,2
	Tỷ số phụ thuộc chung	37,2	40,6	41,7	42,3	41,0	39,9	46,2	44,0

So với năm 2009, tỷ số phụ thuộc chung ở khu vực đô thị năm 2014 cao hơn một chút nhưng không đáng kể. Tuy nhiên, ở đô thị đặc biệt có sự tăng lên rõ rệt và có sự tăng lên ở cả tỷ số phụ thuộc trẻ và tỷ số phụ thuộc già. Điều này có thể do sự di cư mạnh mẽ của giai đoạn trước, những phụ nữ trẻ di cư trong giai đoạn

trước họ đã bắt đầu ổn định cuộc sống tại các đô thị và đưa con lên sống cùng hoặc sinh con, cùng với đó là các điều kiện sống tôt hơn đã làm tăng tuổi thọ và làm tăng tỷ số phụ thuộc già ở loại hình đô thị này.

Tỷ số phụ thuộc có sự khác biệt rõ ràng giữa khu vực đô thị và nông thôn. ngược với khu vực thành thị chịu tác động của nhập cư, thì nông thôn là nơi chịu ảnh hưởng của việc xuất cư, những người xuất cư chủ yếu trong độ tuổi lao động và những người ở nhà thường là người già và trẻ em, điều này làm cho tỷ số phụ thuộc chung ở khu vực nông thôn cao.

❖ ***Về tỷ số giới tính***

Biểu 3.5: Tỷ số giới tính theo nhóm tuổi, loại đô thị và nông thôn, năm 2014

Đơn vị tính: số nam/100 nữ

Nhóm tuổi	Đô thị đặc biệt	Đô thị loại I	Đô thị loại II	Đô thị loại III	Đô thị loại IV và V	Đô thị chung	Nông thôn	Toàn quốc
Chung	**92,7**	**95,2**	**94,2**	**94,2**	**95,7**	**94,3**	**98,8**	**97,3**
0-4	112,4	113,2	112,0	110,0	109,7	111,4	110,9	111,1
5-9	108,6	111,3	111,9	109,8	105,6	108,6	108,6	108,6
10-14	108,0	105,6	102,8	106,2	105,6	106,1	106,2	106,2
15-19	100,5	96,6	101,1	97,0	101,8	99,9	106,9	104,8
20-24	89,4	90,9	87,6	95,0	92,9	91,0	108,6	102,4
25-29	85,0	91,4	91,9	91,3	97,1	90,8	107,6	101,5
30-34	87,7	94,2	93,9	90,5	95,0	91,7	101,4	97,8
35-39	91,5	97,1	93,1	95,8	97,5	94,7	100,5	98,5
40-44	96,9	97,2	96,0	98,7	100,4	98,0	100,8	99,8
45-49	94,5	94,1	97,2	95,7	96,8	95,5	97,8	97,0
50-54	91,0	94,8	90,9	91,8	92,6	92,2	90,0	90,7
55-59	89,5	94,0	87,8	90,6	86,6	89,5	85,7	87,0
60-64	80,4	82,9	83,3	80,9	81,6	81,5	82,7	82,3
65-69	73,0	78,6	73,7	71,3	76,7	74,9	77,5	76,6
70-74	76,4	75,9	77,6	69,4	70,0	73,9	67,6	69,6
75-79	68,4	67,9	62,9	60,5	61,1	64,9	62,2	63,0
80+	63,1	58,5	57,6	60,6	54,1	58,7	52,4	54,1

Về tỷ số giới tính theo nhóm tuổi, ta thấy rằng nhóm tuổi trẻ em từ 0-4 có tỷ số giới tính cao nhất ở tất cả các loại đô thị cũng như ở nông thôn, điều này là do ảnh hưởng của sự mất cân bằng giới tính khi sinh, một vấn đề đang được nhiều người quan tâm. Ở biểu 3.5, ta thấy rằng tỷ số giới tính trẻ em đặc biệt cao ở các đô thị đặc biệt, đô thị loại I và đô thị loại II (đều từ 112 trở lên). Điều kiện thuận

lợi trong tiếp cận dịch vụ siêu âm xác định giới tính thai nhi và sự ưa thích con trai ở khu vực đô thị này càng làm gia tăng sự mất cân bằng giới tính trẻ em ở những khu vực này.

Ở nhóm tuổi từ 15 đến 40 ta thấy rằng, tỷ số giới tính ở các đô thị thấp hơn ở khu vực nông thôn. Điều này là hệ quả của "nữ hóa di cư", một vấn đề đã được phân tích sâu ở chương 1 và chương 2. Các nhóm tuổi khác không thấy có sự khác biệt nhiều về tỷ số giới tính giữa các loại đô thị và nông thôn.

❖ ***Về tình trạng hôn nhân***

Biểu 3.6: Tỷ lệ dân số chưa từng kết hôn phân theo tuổi và loại đô thị và nông thôn, năm 2009 và 2014

Đơn vị tính: %

Nhóm tuổi		Đô thị đặc biệt	Đô thị loại I	Đô thị loại II	Đô thị loại III	Đô thị loại IV và V	Đô thị chung	Nông thôn	Toàn quốc
2009	**Chung**								
	15-19	97,6	97,4	97,4	96,8	96,0	97,0	93,9	94,7
	20-24	81,4	79,4	74,4	71,6	64,1	75,1	57,4	63,1
	25-29	43,6	36,8	33,2	31,8	27,5	35,8	22,7	27
	30-34	20,0	14,2	12,8	12,7	10,5	14,9	7,9	10,1
	35-39	13,8	8,9	7,8	7,9	6,3	9,5	4,4	6
	40-44	11,3	6,4	5,9	5,8	4,7	7,3	3,3	4,5
	45-49	8,7	5,0	4,7	4,5	3,7	5,7	3,0	3,9
	50+	5,4	2,8	2,8	2,9	2,4	3,5	1,9	2,4
	Tổng số	**35,6**	**32,1**	**29,6**	**27,6**	**25,6**	**30,5**	**25,1**	**26,8**
	Nam								
	15-19	99,0	99,1	99,1	98,8	98,6	89,9	97,4	97,8
	20-24	88,4	88	84,6	83,5	78	84,8	71,5	75,6
	25-29	52,8	49,1	45	42,8	37,5	46,1	31,2	35,8
	30-34	22,9	18,2	16,3	16,1	13,1	17,9	9,6	12,1
	35-39	14,1	10,3	7,8	8,4	6,4	9,9	4,2	5,9
	40-44	9,7	5,4	4,9	4,8	3,6	6,0	2,1	3,3
	45-49	6,4	3,7	3,5	2,7	2,0	3,9	1,2	2,1
	50+	2,8	1,1	1,1	1,2	0,8	1,5	0,5	0,8
	Tổng số	**37,9**	**35,6**	**32,1**	**30,8**	**29,2**	**33,5**	**29,2**	**30,5**
	Nữ								
	15-19	96,2	95,8	95,7	94,8	93,2	95,1	90,1	91,5
	20-24	75,2	71,5	66,1	61	50,8	66,3	42,8	50,8
	25-29	35,4	25,2	22,9	22	18	26,5	14	18,2
	30-34	17,4	10,3	9,5	9,3	8,1	12,0	6,1	8,0
	35-39	13,5	7,5	7,8	7,4	6,2	9,2	4,7	6,1
	40-44	12,8	7,4	6,9	6,8	5,8	8,4	4,5	5,7
	45-49	10,7	6,3	5,9	6,2	5,3	7,4	4,8	5,6
	50+	7,4	4,2	4,3	4,4	3,7	5,1	2,9	3,6
	Tổng số	**33,6**	**28,8**	**27,3**	**24,8**	**22,2**	**27,9**	**21,3**	**23,3**

Nhóm tuổi		Đô thị đặc biệt	Đô thị loại I	Đô thị loại II	Đô thị loại III	Đô thị loại IV và V	Đô thị chung	Nông thôn	Toàn quốc
2014	**Chung**								
	15-19	98,3	98,0	96,4	96,8	95,4	97,0	93,3	94,4
	20-24	83,5	79,5	72,1	74,1	68,3	76,5	62,0	66,9
	25-29	43,4	35,5	32,8	31,6	30,6	36,2	26,5	29,8
	30-34	18,5	13,4	13,1	12,5	13,1	15,0	9,9	11,8
	35-39	11,7	7,5	6,6	6,8	5,9	8,3	4,5	5,8
	40-44	10,2	6,5	5,5	5,5	5,6	7,2	3,5	4,8
	45-49	9,0	4,8	5,3	5,4	4,4	6,1	3,3	4,2
	50+	6,2	3,3	3,6	3,4	3,3	4,3	2,7	3,2
	Tổng số	**30,2**	**25,5**	**23,4**	**23,1**	**24,5**	**26,3**	**22,7**	**23,9**
	Nam								
	15-19	99,3	99,6	98,5	99,1	98,5	99,0	97,4	97,8
	20-24	90,6	89,3	84,6	85,4	79,9	86,2	76,0	79,2
	25-29	53,4	48,1	45,3	45,2	41,1	47,1	37,5	40,6
	30-34	22,5	18,9	17,0	17,2	17,5	19,4	13,7	15,7
	35-39	13,0	8,7	7,6	8,5	6,5	9,4	5,1	6,6
	40-44	10,1	6,5	4,0	4,9	4,8	6,7	2,9	4,2
	45-49	7,5	4,0	3,4	3,3	3,3	4,7	1,7	2,7
	50+	3,4	1,2	1,5	1,2	1,2	1,9	0,8	1,2
	Tổng số	**32,3**	**28,5**	**26,1**	**26,3**	**27,7**	**29,1**	**27,1**	**27,8**
	Nữ								
	15-19	97,2	96,6	94,3	94,6	92,3	95,0	89,0	90,8
	20-24	77,5	70,3	61,4	62,7	57,9	67,8	46,8	54,3
	25-29	34,9	23,9	21,5	19,1	20,5	26,2	14,6	18,9
	30-34	14,9	8,3	9,3	8,2	8,8	10,9	6,2	7,9
	35-39	10,4	6,4	5,7	5,2	5,4	7,3	4,0	5,1
	40-44	10,4	6,5	6,9	6,1	6,4	7,7	4,1	5,4
	45-49	10,4	5,6	7,3	7,3	5,5	7,4	4,8	5,7
	50+	8,5	5,0	5,3	5,2	5,1	6,2	4,2	4,9
	Tổng số	**28,3**	**22,7**	**20,9**	**20,2**	**21,4**	**23,8**	**18,5**	**20,3**

Tỷ lệ chưa từng kết hôn cho thấy xu hướng kết hôn khác nhau tại các đô thị và nông thôn. Ở đô thị đặc biệt ta thấy sự khác biệt rõ ràng nhất, 30,2 % chưa từng kết hôn ở đô thị này, trong khi đó ở nông thôn chỉ là 22,7 %, các đô thị khác chỉ dao động trong khoảng 23% đến 25 %. Điều này giải thích tại sao tuổi kết hôn trung bình lần đầu (SMAM)[4] cao hơn ở các đô thị phát triển hơn (SMAM chung ở đô thị đặc biệt là 26,8; đô thị loại I là 26,4; đô thị loại II là 25,4; đô thị loại IV và V là 25,2)

[4] *Tuổi kết hôn trung bình lần đầu cho biết số năm độc thân trung bình của một đoàn hệ giả định đã sống độc thân trước khi kết hôn lần đầu, với giả định rằng tỷ trong độc thân theo độ tuổi của đoàn hệ này giống như kết quả thu được tại thời điểm điều tra.*

Ở nhóm tuổi kết hôn sớm (nhóm tuổi từ 15-19) ở đô thị phát triển hơn có tỷ lệ chưa kết hôn thấp hơn. Điều này có thể do ở nhóm tuổi này, đa số thanh niên thành thị vẫn còn đang đi học và chưa tính tới việc kết hôn.

Xét chung ở nam, ta thấy tỷ lệ chưa từng kết hôn ở nam cao hơn so với nữ và có xu hướng giống với xu hướng chung của hai giới. Tuy nhiên, nếu xét từng nhóm tuổi ta thấy rằng ở nhóm tuổi từ 40 trở lên thì tỷ lệ chưa từng kết hôn ở nữ cao hơn nam.

So với năm 2009 thì tỷ lệ chưa từng kết hôn ở các đô thị, đều có xu hướng giảm. Tuy nhiên, xét theo nhóm tuổi và giới tính, ta thấy rằng xu hướng giảm tỷ lệ chưa từng kết hôn chủ yếu ở nữ giới và ở độ tuổi từ 25 đến 44.

Ly hôn, ly thân cũng chịu ảnh hưởng bởi môi trường sống, và sự phát triển đô thị hóa gắn liền với sự phát triển về kinh tế và xã hội, ở môi trường sống đô thị tốt hơn, cơ hội việc làm và thu nhập và trình độ học vấn giữa nam và nữ có sự bình đẳng hơn, do đó sự phụ thuộc của nữ giới là ít hơn. Chính vì vậy, ta thấy rằng ở đô thị đặc biệt, loại I, Loại II và loại III tỷ lệ ly hôn, ly thân cao hơn so với đô thị loại IV và loại V, và ta thấy xu hướng này rõ ràng nhất ở nhóm tuổi 40 đến 44.

Biểu 3.7: Tỷ lệ dân số ly hôn, ly thân chia theo loại đô thị và nông thôn, năm 2014

Đơn vị tính: %

Nhóm tuổi	Đô thị đặc biệt	Đô thị loại I	Đô thị loại II	Đô thị loại III	Đô thị loại IV và V	Đô thị chung	Nông thôn	Tổng số
15-19	0,0	0,1	0,1	0,1	0,1	0,1	0,1	0,1
20-24	0,3	0,4	0,8	0,5	0,5	0,6	0,8	0,7
25-29	1,3	1,4	2,2	1,6	1,8	1,7	1,9	1,8
30-34	2,2	2,6	3,2	3,2	2,6	2,5	2,4	2,4
35-39	3,5	3,5	3,8	4,4	3,1	2,9	2,3	2,7
40-44	4,8	3,8	3,7	3,9	3,2	3,1	2,3	2,9
45-49	4,6	4,0	4,1	4,2	2,9	3,1	2,2	2,8
50+	3,6	2,6	2,8	2,7	2,1	2,2	1,6	2,0
Tổng số	**2,6**	**2,3**	**2,7**	**2,6**	**2,0**	**2,0**	**1,6**	**1,9**

Hình 3.5 cho ta thấy, xu hướng ly hôn, ly thân ngày càng tăng. Đặc biệt ở khu vực thành thị, tỷ lệ ly hôn, ly thân năm 2014 tăng gần gấp hai lần so với năm 1999, ta thấy ở khu vực nông thôn cũng có xu hướng tăng lên. Xu hướng này có thể làm tăng các vấn đề xã hội như nạn mại dâm, giáo dục con trẻ…

Hình 3.5: Tỷ lệ dân số ly hôn, ly thân theo thành thị/nông thôn, năm 1999, 2009 và 2014

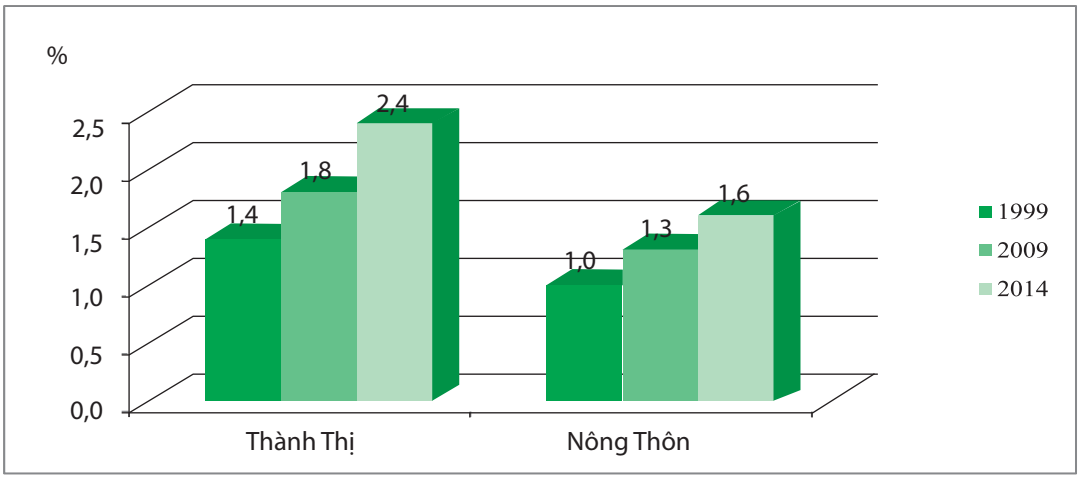

b. Sự khác biệt về đặc điểm kinh tế - xã hội

❖ Sự khác biệt về trình độ chuyên môn kỹ thuật

Sự phát triển đa dạng các ngành nghề yêu cầu kỹ năng ở khu vực đô thị yêu cầu người lao động phải có trình độ chuyên môn kỹ thuật. Chính vì vậy ở các đô thị đặc biệt, loại I, loại II, loại III, tỷ lệ dân số có trình độ chuyên môn kỹ thuật cao hơn.

Biểu 3.8: Tỷ lệ dân số 15 tuổi trở lên phân theo trình độ CMKT và nơi cư trú

Đơn vị tính: %

	Trình độ CMKT	Đô thị đặc biệt	Đô thị loại I	Đô thị loại II	Đô thị loại III	Đô thị loại IV và V	Đô thị chung	Nông thôn	Tổng số
2009	**Chung**								
	Không có trình độ CMKT	71,8	75,0	72,4	73,0	80,3	74,7	92,0	86,7
	Sơ cấp, trung cấp nghề	4,4	4,4	5,5	5,2	3,4	4,4	1,8	2,6
	Trung học chuyên nghiệp	5,6	7,6	9,7	9,9	7,8	7,6	3,5	4,7
	Cao đẳng	2,3	2,3	2,6	2,8	2,7	2,5	1,2	1,6
	Đại học và trên ĐH	15,9	10,7	9,8	9,1	5,8	10,8	1,5	4,4
	Tổng số	**100,0**	**100,0**	**100,0**	**100,0**	**100,0**	**100,0**	**100,0**	**100,0**
	Nam								
	Không có trình độ CMKT	67,3	70,8	66,8	68,2	77,5	70,6	90,2	84,3
	Sơ cấp, trung cấp nghề	6,6	6,4	8,0	7,7	5,0	6,5	2,5	3,7
	Trung cấp chuyên nghiệp	5,6	8,1	10,7	10,9	8,5	8,1	4,3	5,5
	Cao đẳng	2,1	2,0	2,4	2,2	2,1	2,2	1,1	1,4
	Đại học và trên ĐH	18,4	12,7	12,1	11,0	6,9	12,6	1,9	5,1
	Tổng số	**100,0**	**100,0**	**100,0**	**100,0**	**100,0**	**100,0**	**100,0**	**100,0**
	Nữ								
	Không có trình độ CMKT	75,8	78,8	77,4	77,5	82,9	78,5	93,7	89,0
	Sơ cấp, trung cấp nghề	2,6	2,5	3,1	2,9	1,9	2,5	1,0	1,5
	Trung học chuyên nghiệp	5,5	7,3	8,8	8,9	7,2	7,1	2,7	4,0
	Cao đẳng	2,4	2,5	2,9	3,3	3,2	2,8	1,4	1,8
	Đại học và trên ĐH	13,7	8,9	7,8	7,4	4,8	9,1	1,2	3,7
	Tổng số	**100,0**	**100,0**	**100,0**	**100,0**	**100,0**	**100,0**	**100,0**	**100,0**

	Trình độ CMKT	Đô thị	Đô thị loại I	Đô thị loại II	Đô thị loại III	Đô thị loại IV và V	Đô thị chung	Nông thôn	Tổng số
2014	**Chung**								
	Không có trình độ CMKT	65,6	67,4	69,7	68,6	79,6	70,8	88,9	82,8
	Sơ cấp, trung cấp nghề	6,4	7,0	7,6	7,0	5,0	6,3	3,5	4,5
	Trung học chuyên nghiệp	3,4	5,6	5,4	6,5	4,3	4,5	2,4	3,1
	Cao đẳng	3,8	4,3	3,8	4,1	3,2	3,7	2,1	2,6
	Đại học và trên ĐH	20,7	15,8	13,4	13,8	7,9	14,7	3,0	6,9
	Tổng số	**100,0**	**100,0**	**100,0**	**100,0**	**100,0**	**100,0**	**100,0**	**100,0**
	Nam								
	Không có trình độ CMKT	63,6	65,2	66,5	66,2	78,0	68,7	87,5	81,3
	Sơ cấp, trung cấp nghề	7,0	8,2	9,9	8,6	6,2	7,4	4,6	5,6
	Trung học chuyên nghiệp	2,9	4,6	4,8	6,1	4,0	4,0	2,5	3,0
	Cao đẳng	3,5	4,0	3,5	3,6	3,0	3,5	2,0	2,5
	Đại học và trên ĐH	23,0	17,9	15,3	15,5	8,8	16,4	3,4	7,7
	Tổng số	**100,0**	**100,0**	**100,0**	**100,0**	**100,0**	**100,0**	**100,0**	**100,0**
	Nữ								
	Không có trình độ CMKT	67,4	69,4	72,7	70,8	81,0	72,6	90,2	84,2
	Sơ cấp, trung cấp nghề	5,9	5,8	5,6	5,5	3,9	5,2	2,5	3,4
	Trung học chuyên nghiệp	3,9	6,4	6,0	6,9	4,5	5,0	2,3	3,3
	Cao đẳng	4,1	4,5	4,0	4,5	3,4	4,0	2,2	2,8
	Đại học và trên ĐH	18,7	13,9	11,7	12,3	7,1	13,1	2,7	6,3
	Tổng số	**100,0**	**100,0**	**100,0**	**100,0**	**100,0**	**100,0**	**100,0**	**100,0**

Ở đô thị đặc biệt, tỷ lệ dân số 15 tuổi trở lên có trình độ đại học trở lên chiếm 20,7% và cao hơn các đô thị loại khác. Tỷ lệ này ở đô thị loại I là 15,8% và ở đô thị loại IV và V là 7,9%. Ở trình độ thấp hơn như trung cấp hoặc không có trình độ CMKT thì có xu hướng ngược lại (Biểu 3.7).

Xét theo giới tính, nhìn chung ta thấy rằng nam có trình độ học chuyên môn kỹ thuật cao hơn nữ, điều này thể hiện ở tỷ lệ nam không có trình độ CMKT thấp hơn so với nữ và tỷ lệ nam có trình độ đại học và trên đại học cao hơn so nữ ở tất cả các loại đô thị cũng như ở nông thôn.

So với năm 2009, tỷ lệ dân số 15 tuổi trở lên có trình độ trung cấp đều giảm. Trong khi đó, tỷ lệ dân số có trình độ cao đẳng trở lên tăng lên rõ rệt ở tất cả các loại đô thị. Điều này cho thấy sự phát triển về giáo dục đào tạo ở nước ta.

❖ ***Sự khác biệt về điều kiện sống***

Hình 3.6: Tỷ lệ dân số đô thị sống trong hộ có điều kiện sống khác nhau theo loại đô thị, năm 2014

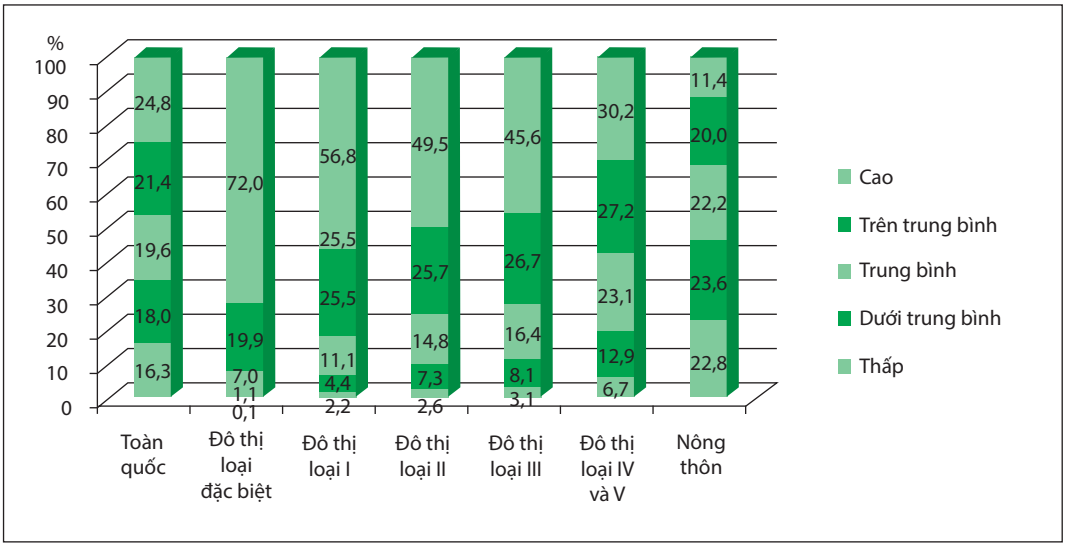

Sự khác biệt về điều kiện sống giữa các loại đô thị, cũng như giữa khu vực thành thị và nông thôn dường như là rất rõ ràng. Ở loại đô thị cao hơn thì điều kiện sống cũng cao hơn. Tỷ lệ dân số có điều kiện sống cao ở các đô thị loại đặc biệt là 72%, và tỷ lệ này giảm dần theo loại đô thị thấp hơn (tỷ lệ này ở đô thị loại I là 56,8%, đô thị loại II là 49,5%, đô thị loại III là 45,6%, đô thị loại VI là 30,2%). Ở khu vực nông thôn tỷ lệ dân số có điều kiện sống cao chỉ chiếm 11,4%. Ngược với xu hướng của nhóm dân số có điều kiện sống cao, tỷ lệ dân số sống ở điều kiện sống thấp có xu hướng tăng dần ở loại đô thị thấp hơn, ở đô thị đặc biệt tỷ lệ này gần như bằng không, và ở khu vực nông thôn tỷ lệ này là 22,8%. Những sự khác biệt này thể hiện sự bất bình đẳng giữa các đô thị và giữa đô thị với khu vực nông thôn. Chính điều này tạo ra những động lực thúc đẩy di cư.

3.6. Mối liên hệ giữa di cư và đô thị hóa.

Biểu 3.9 cho ta thấy luồng di cư từ nông thôn đến thành thị góp phần tăng dân số thành thị lên trên 1,6 triệu người. Ngược lại luồng di cư từ thành thị đến nông thôn đã làm dân số thành thị giảm hơn 0,6 triệu người. Như vậy di cư thuần của hai luồng di cư này đã làm dân số thành thị tăng lên gần 1 triệu người, thấp hơn so với năm 2009 (trên 1,5 triệu người).

Biểu 3.9: Số người di cư và tỷ lệ di cư trên dân số thành thị chia theo luồng di cư, năm 2009 và 2014

Luồng di cư	2009		2014	
	Số người di cư (người)	Tỷ lệ di cư trên dân số TT (%)	Số người di cư (người)	Tỷ lệ di cư trên dân số TT (%)
Di cư NT-TT	2 112 071	8,3	1 642 186	5,5
Di cư TT-NT	564 949	2,2	686 551	2,3

Sự tăng lên của dân số thành thị ngoài ảnh hưởng của các yếu tố sinh, chết và di cư còn có yếu tố do sự thay đổi hành chính, chuyển đổi các khu vực từ nông thôn lên thành thị. Theo ước lượng có gần 3 triệu người ở khu vực nông thôn ở năm 2009 và nay chuyển thành khu vực thành thị, con số này chiếm 9,9% dân số thành thị, cao hơn gấp gần 2 lần so với tăng dân số thành thị do di cư.

Biểu 3.10: Tỷ lệ người di cư theo loại đô thị nhập cư và loại đô thị xuất cư, 2009

Đơn vị tính: %

Đô thị nhập cư / Đô thị xuất cư	Đô thị đặc biệt	Đô thị loại I	Đô thị loại II	Đô thị loại III	Đô thị loại IV và V	Nông thôn	Tổng số
Đô thị đặc biệt	13,3	0,4	0,2	0,2	1,0	5,0	20,1
Đô thị loại I	0,7	4,9	0,1	0,1	0,4	1,6	7,8
Đô thị loại II	0,3	0,1	1,6	0,1	0,2	0,8	3,1
Đô thị loại III	0,4	0,2	0,0	1,2	0,2	1,1	3,2
Đô thị loại IV và V	1,0	0,6	0,3	0,4	2,1	3,6	8,0
Nông thôn	10,3	4,4	1,8	2,4	10,1	28,6	57,7
Tổng số	26,1	10,6	4,0	4,4	14,1	40,8	100,0

Đối với đô thị loại I, II và III điểm đến chủ yếu là các đô thị cùng loại, riêng đối với đô thị loại IV và V thì điểm đến chủ yếu là nông thôn. Ở đây xuất hiện dòng di cư ngược, dòng di cư này chủ yếu là do lượng người di cư vào Bình Dương, điều này đã được phân tích ở chương 1 của chuyên khảo này.

KẾT LUẬN VÀ KHUYẾN NGHỊ

Tóm tắt các kết quả chính của di cư và khuyến nghị chính sách

Di cư trong những năm qua đã và đang trở thành sự lựa chọn của người dân nhằm cải thiện kế sinh nhai và tạo cơ hội làm ăn cho mình và nó trở thành một cấu thành không thể thiếu được của quá trình phát triển qua lại giữa vùng miền và lãnh thổ. Di cư là một yếu tố không thể thiếu để phát triển kinh tế bởi di cư sẽ giúp phân bổ lại nguồn lực lao động từ những nơi thừa lao động sang những nơi cần lao động.

Di cư bao gồm hai bộ phận là di cư nội địa và di cư quốc tế. Tuy nhiên, do các thông tin về di cư quốc tế chiếm tỷ lệ rất nhỏ trong dân số nên trong chuyên khảo này chỉ phân tích di cư nội địa. Số liệu suy rộng mẫu của cuộc ĐTDSGK 2014 và những cuộc TĐTDS đã cho ta một bức tranh khá rõ về thực trạng và xu hướng biến động của di cư nội địa trong hơn hai thập kỉ qua. Di cư nội địa ở Việt Nam dựa trên mẫu 3,4% của cuộc ĐT DSGK 2014 gồm những vấn đề chính sau đây chúng ta cần phải quan tâm và có những chính sách giải quyết.

Di cư tăng nhanh trong giai đoạn từ 1989 đến năm 2009 và giảm trong giai đoạn 2009 đến 2014. Di cư ngoại tỉnh chiếm tỷ trọng cao nhất trong các loại hình di cư.

Di cư ở Việt Nam trong hơn hai thập kỉ qua từ 1989 đến nay cũng có nhiều biến đổi cùng quá trình phát triển và hội nhập kinh tế. Sau khi tham gia vào nền kinh tế thị trường, quá trình phát triển di cư của Việt Nam có thể chia làm hai giai đoạn chính: Giai đoạn gia tăng số người di cư diễn ra trong hai thập kỉ từ 1989 đến 2009, đây là giai đoạn sau đổi mới và đất nước có nhiều phát triển vượt bậc về kinh tế; và giai đoạn giảm số người di cư từ 2009 đến 2014, đây là giai đoạn sau khủng hoảng kinh tế 2008, điều này đã tác động và làm suy giảm số lượng di cư. Tuy nhiên, số di cư này chiếm một phần đáng kể trên dân số, đặc biệt là di cư ngoại tỉnh chiếm 3,1% dân số.

Trong cuộc điều tra này, chỉ thu thập những thông tin về nơi thực tế thường trú cách đây 5 năm và đối chiếu với nơi thực tế thường trú hiện tại để xác định các trường hợp di cư trong vòng 5 năm kể từ 1/4/2009 nên còn thiếu nhiều thông tin về các nhiều nhóm di cư ngắn hạn khác. Chính vì vậy, chúng ta cần phải có những cuộc điều tra chuyên đề về di cư và có những chính sách cụ thể cho nhóm dân số này.

Đa số người di cư là những người trẻ tuổi. Hiện tượng "nữ hóa" di cư vẫn tiếp xu hướng như trước đây và ngày càng tăng, và diễn ra ở tất cả các vùng miền, cả khu vực thành thị và nông thôn.

Kết quả phân tích số liệu Điều tra DSGK 2014 cung cấp thêm những bằng chứng khẳng định các phát hiện trước đây cho thấy người di cư thường là những người trẻ tuổi, tập trung ở độ tuổi từ 20 đến 34 tuổi. Điều đó cho thấy cần có những chính sách chăm sóc sức khỏe sinh sản, kỹ năng sống phù hợp cho nhóm đối tượng người di cư trẻ tuổi ở các vùng nhập cư cũng như chính sách an sinh xã hội cho nhóm tuổi già ở các vùng xuất cư.

Số liệu ĐT DSGK 2014 cho thấy, tỷ lệ nữ chiếm gần 60 % tổng số hơn 5 triệu người di cư trong 5 năm. Theo các loại hình di cư dân số nữ cũng luôn chiếm tỷ lệ cao, trên 50% dân số di cư. Tỷ lệ nữ di cư ngày càng tăng qua các thời kỳ ở tất cả các loại hình di cư. Ta cũng thấy hiện tượng nữ hóa di cư xảy ra ở di cư thành thị, nông thôn và ở các vùng kinh tế xã hội.

Phụ nữ di cư là đối tượng dễ bị tổn thương do họ không được đảm bảo các quyền lợi tại nơi đến và sự phân biệt giới tính. Chính vì vậy, Nhà nước cần phải chú trọng đến việc phát triển hệ thống tư vấn và chăm sóc sức khỏe, đẩy mạnh việc bảo vệ, chăm sóc sức khỏe sinh sản cho nhóm đối tượng này.

Giữa các vùng kinh tế xã hội có sự khác biệt rõ ràng về sự thu hút người di cư. Đông Nam Bộ, Bắc Trung Bộ và Duyên hải miền Trung, Đồng bằng sông Cửu Long là 3 vùng thể hiện rõ nét sự khác biệt giữa nhập cư và xuất cư. Trong đó Đông Nam Bộ đặc trưng nhất cho vùng nhập cư, còn 2 vùng còn lại đặc trưng cho vùng xuất cư. So với Tổng điều tra năm 2009 thì xu hướng di cư 5 năm trong Điều tra giữa kỳ 2014 không có sự thay đổi nhiều.

Di cư góp phần phân bổ lại nguồn lực lao động, thúc đẩy phát triển kinh tế tại vùng đến, nhưng nó cũng làm giảm tốc độ tăng trưởng kinh tế tại vùng xuất cư, điều này có thể thấy rõ sự phát triển ở hai vùng là Đông Nam Bộ và Đồng bằng sông Cửu Long. Chính vì vậy, Nhà nước cần có những chính sách hỗ trợ phát triển đối với những vùng xuất cư.

Bình Dương, Thành phố Hồ Chí Minh. Đà Nẵng là 3 tỉnh đứng đầu về tỷ suất di cư thuần dương (nhóm các tỉnh nhập cư), Cà Mau, Hậu Giang, An Giang, Bạc Liêu, Sóc Trăng là những tỉnh đứng đầu cả nước về tỷ suất di cư thuần âm (nhóm các tỉnh xuất cư). Có sự ảnh hưởng ngược chiều của di cư tới hai nhóm này.

Tỉnh có mức di cư thuần cao nhất là Bình Dương (205,4 ‰ thu hút hơn 444 nghìn người đến từ các tỉnh khác trong giai đoạn 2009-2014) là một tỉnh phát triển các khu công nghiệp mạnh nhất cả nước. Tiếp theo là thành phố Hồ Chí Minh

(53,3‰ thu hút hơn 620 nghìn người từ các tỉnh khác. đứng đầu cả nước về lượng người nhập cư), tỉnh đứng thứ 3 cả nước là Đà Nẵng (35,5‰, thu hút hơn 59 nghìn người đến từ các tỉnh khác). Những tỉnh có tỷ suất di cư thuần âm cao nhất là Cà Mau (-47,8‰), Hậu Giang (-46,6‰), An Giang (-42,8‰), Bạc Liêu (-42,2‰), Sóc Trăng (-41,5 ‰), Thanh Hóa (-33,5‰), hầu hết các tỉnh này đều thuộc vùng Đồng bằng sông Cửu Long.

So với TĐTDS 2009, có 4 tỉnh trong 5 năm trước 2009 là những tỉnh xuất cư thì đến 5 năm sau (2009-2014) trở thành những tỉnh nhập cư: Điện Biên (tỷ suất di cư thuần năm 2009 là -3,2‰, năm 2014 là 3,7‰), Bắc Ninh (tỷ suất di cư thuần năm 2009 là -12,6‰, năm 2014 là 23,1‰), Nghệ An (tỷ suất di cư thuần năm 2009 là –46,6‰, năm 2014 là 7,5‰), và Bình Phước (tỷ suất di cư thuần năm 2009 là -0,7‰, năm 2014 là 2,9‰).

Như đã phân tích, đã có sự tác động ngược chiều đối với những tỉnh nhập cư và xuất cư. Nơi đến nhận được nhiều lao động trẻ thông qua di cư trong khi nơi đi phải đối mặt với già hóa dân số và những hệ quả như tăng tỷ lệ phụ thuộc, tăng hỗ trợ an sinh xã hội và chăm sóc sức khỏe cho người già. Chính vì vậy, việc phân bổ ngân sách quốc gia cho các tỉnh cần tính đến các yếu tố này nhằm giảm bớt sự cách biệt giữa tỉnh nhập cư và tỉnh xuất cư.

Trong giai đoạn di cư 5 năm trước TĐTDS 1999, 2009, luồng di cư từ nông thôn vào thành thị chiếm tỷ trọng cao hơn rất nhiều so với luồng di cư từ thành thị đến nông thôn và thể hiện rõ nhất ở loại hình di cư giữa các tỉnh. Tuy nhiên, trong giai đoạn di cư 5 năm trước ĐTDSGK 2014, luồng di cư NT-TT có sự sụt giảm cả về số lượng và tỷ lệ. Ở tất cả các loại hình di cư, từ di cư trong huyện đến di cư giữa các tỉnh, luồng di cư từ nông thôn đến thành thị luôn chiếm tỷ trọng cao gấp gần 2 lần so với luồng di cư từ thành thị đến nông thôn. Đặc biệt di cư giữa các tỉnh, tỷ trọng luồng di cư NT-TT cao gấp gần 4 lần so với luồng di cư TT-NN (44,3 % và 12,8%).

Luồng di cư NT-TT đóng góp đáng kể vào quá trình đô thị hóa. Tuy nhiên, những vấn đề xung quanh nhóm đối tượng này như tình trạng đi học của trẻ di cư, nhà ở, các dịch vụ y tế… chưa thực sự được quan tâm. Chính vì vậy, cần phải có những nghiên cứu về cuộc sống của những người thuộc dòng di cư này, để từ đó đánh giá những tác động tích cực và những tiêu cực đối với nơi đến và nơi đi để từ đó đưa ra những chính sách cụ thể.

Di cư bổ sung lực lượng lao động có trình độ chuyên môn kĩ thuật cho những nơi đến, tuy nhiên di cư cũng làm gia tăng tình trạng thôi học ở trẻ trong độ tuổi đi học phổ thông ở những nơi này. Kết quả phân tích cho thấy, tỷ lệ dân số đã từng được đào tạo chuyên môn kỹ thuật (CMKT) trong nhóm dân số di cư ở độ tuổi lao động (15-55 tuổi) cao hơn so với tỷ lệ này của nhóm dân

số không di cư cũng trong độ lao động. Bên cạnh đó, trong độ tuổi đi học phổ thông từ 6 đến 18 tuổi thì tỷ lệ thôi học của nữ cao hơn nam, nhóm di cư cao hơn nhóm không di cư, điều này cũng thể hiện khó khăn mà người di cư và gia đình họ tại nơi nhập cư. Chính vì vậy, Nhà nước cần có các chính sách giáo dục phù hợp để tạo cơ hội đến trường bình đẳng cho trẻ em di cư và không di cư.

Kết quả phân tích số liệu cũng cho thấy, tỷ trọng người di cư sống trong diện tích dưới 4m2 cao gấp hơn 5 lần so với người không di cư (5,7 % so với 0,7%). Điều này là do sự tập trung của người di cư tại một số nơi kinh tế phát triển mạnh, đặc biệt là gần các khu công nghiệp, nhu cầu nhà ở của người di cư cao, trong khi đó nguồn nhà ở không đáp ứng được nhu cầu hoặc chi phí mua, thuê ở nơi nhập cư quá cao, người di cư phải chấp nhận ở những chỗ có diện tích nhỏ hoặc sống đông đúc. Chính vì vậy, tại những vùng có mức nhập cư cao như Hà Nội, thành phố Hồ Chí Minh, Bình Dương những chính sách về nhà ở cần phải được quan tâm hơn nữa.

Phân tích tình trạng nhà ở và trang thiết bị trong hộ gia đình của người di cư và người không di cư cho thấy điều kiện sống của người di cư tốt hơn người không di cư. Điều kiện sống của người di cư đã được cải thiện đáng kể sau khi di cư, do ảnh hưởng của điều kiện sống của đô thị cao hơn nông thôn. Điều này cũng phần nào phản ánh tính chọn lọc của di cư ở khía cạnh đối tượng di cư trong điều tra này xuất phát từ các hộ khá giả, có trình độ chuyên môn kỹ thuật cao so với những người không di cư ở nơi xuất cư. Như vậy, cần nhìn nhận mặt tích cực của di cư tới sự phát triển. Nhà nước ta không nên hạn chế người di cư, đối với những mặt tiêu cực mà di cư đem lại chúng ta phải tìm cách khắc phục, hạn chế nó bằng cách tuyên truyền, giáo dục hay có những chính sách hỗ trợ.

Tóm tắt các kết quả chính về đô thị hóa và khuyến nghị chính sách

Mức độ đô thị hóa của Việt Nam qua ĐT DSGK 2014 là 32,8%, so với mức độ thị hóa trung bình của thế giới hiện nay là 52% thì mức độ đô thị hóa của nước ta là còn thấp và tăng chậm. So với các nước khác trong cùng khu vực, tỷ lệ dân số thành thị của nước ta đứng thứ 7 trên 11 nước trong khu vực Đông Nam Á, và chỉ tương đương với các nước kém phát triển trong vùng như My – an – ma, Đông –ti - mo. Và theo dự báo của Tổng cục Thống kê thì đến năm 2049 tỷ lệ dân số thành thị nước ta là 58,2%. Như vậy, phải 35 năm sau tỷ lệ dân số thành thị của nước ta mới đạt được gần bằng với Philippin hiện nay (63%) .

Tỷ lệ dân số thành thị các vùng có sự tăng lên qua thời gian. Tuy nhiên sự thay đổi này diễn ra chậm chạp và nó sẽ làm chậm quá trình chuyển dịch cơ cấu lao động theo hướng hiện đại và sẽ làm chậm quá trình tăng năng suất lao động, nền kinh tế nói chung phát triển chậm lại.

Di cư có mối quan hệ với đô thị hóa, dòng di cư nông thôn đến thành thị đóng góp phần khá lớn vào tăng dân số ở các đô thị. Tuy nhiên, dòng di cư này đang có xu hướng giảm, dẫn đến tốc độ đô thị hóa bình quân của thời kì 2009-2014 giảm hơn so với thời kì 1999-2009. Chính vì vậy, Nhà nước một mặt cần tạo điều kiện cho luồng di cư này phát triển như một điều kiện để đẩy nhanh tốc độ đô thị hóa, một mặt tại những khu đô thị tập trung đông dân cư cần phải xây dựng, mở rộng cơ sở hạ tầng, kỹ thuật. Chuẩn bị các điều kiện để đón nhận luồng di cư này, như xây dựng nhà ở, đường sá, các cơ sở đào tạo, các cơ sở y tế…; Chỉnh sửa các chính sách tiếp cận dịch vụ xã hội nhằm dỡ bỏ các rào cản trong việc tiếp cận các dịch vụ xã hội của người di cư tại nơi đến.

Tỷ trọng dân số trẻ trong độ tuổi lao động ở các đô thị là tương đối lớn, mặt khác hàng năm những đô thị này vẫn đón nhận hàng nghìn lao động trẻ từ khu vực nông thôn tới các đô thị tìm việc. Nhóm dân số trẻ này cung cấp nguồn lao động dồi dào cho các đô thị. Nhà nước cần có những chính sách giáo dục đào tạo nâng cao kỹ năng chuyên môn và kỹ năng sống để thích ứng với môi trường sống đầy thách thức ở các đô thị, cũng như tạo việc làm cho lực lượng lao động trẻ này. Đồng thời đảm bảo nhóm dân số trẻ có điều kiện tiếp cận các dịch vụ xã hội, đặc biệt dịch vụ sức khỏe sinh sản cho nhóm dân số trẻ ở các đô thị.

Quá trình đô thị hóa ở nước ta vẫn chủ yếu phát triển theo chiều rộng, tức là chủ yếu là tăng về số lượng dân số đô thị. Giữa các loại đô thị, giữa các đô thị với nông thôn có những khoảng cách về điều kiện sống, trình độ chuyên môn kỹ thuật của cư dân đô thị. Chính vì vậy, để có sự phát triển đồng đều hơn, Nhà nước cần có những chính sách ưu tiên phát triển ở các đô thị thấp, vùng nông thôn để giảm bớt sự khoảng cách này.

Trong định hướng quy hoạch tổng thể phát triển hệ thống đô thị Việt Nam đến năm 2025 và tầm nhìn đến năm 2050 đã được Thủ tướng chính phủ phê duyệt thì dân số đô thị Việt Nam sẽ đạt 38% dân số vào năm 2015. Với mức đặt ra như vậy, và mức đô thị hiện nay thì năm 2015 Việt Nam sẽ không thể đạt được. Cũng theo định hướng này thì đến năm 2020 dân số đô thị sẽ đạt 45% dân số. Như vậy, trong những năm tiếp theo Việt Nam sẽ phải đẩy nhanh tốc độ đô thị hóa mới đạt mức nói trên. Tuy nhiên, đô thị hóa quá nhanh trong khi cơ sở hạ tầng không đáp ứng kịp sẽ là vấn đề lớn đối với các độ thị như nạn thất nghiệp, ô nhiễm môi trường… và sẽ hạn chế sự phát triển của các đô thị. Chính vì vậy, song song với việc đẩy nhanh tốc độ đô thị hóa, Nhà nước cần có những chiến lược phát triển cụ thể trong từng giai đoạn để tránh tình trạng cơ sở hạ tầng không theo kịp với tốc độ đô thị hóa.

PHỤ LỤC

Biểu A.1: Số người 5 tuổi trở lên di cư và không di cư theo giới tính, 1999-2009

Đơn vị tính: người

Loại hình di cư	1999			2009			2014		
	Nam	Nữ	Tổng	Nam	Nữ	Tổng	Nam	Nữ	Tổng
Di cư trong huyện	561 144	781 424	1 342 568	589 680	1 028 480	1 618 160	488 294	941 940	1 430 235
Di cư giữa các huyện	514 356	623 486	1 137 843	742 069	966 828	1 708 896	663 964	980 292	1 644 257
Di cư giữa các tỉnh	1 001 233	1 000 174	2 001 408	1 595 251	1 802 653	3 397 904	1 177 131	1 417 166	2 594 297
Không di cư	31 614 357	32 878 952	64 493 309	35 669 170	36 017 742	71 686 913	38 455 555	39 092 529	77 548 084
Nhập cư quốc tế	36 432	33 958	70 389	22 492	18 498	40 990	39 528	26 151	65 678
Dân số 5+	**33 727 522**	**35 317 994**	**69 045 517**	**38 618 662**	**39 834 201**	**78 452 863**	**40 824 473**	**42 458 078**	**83 282 551**

Biểu A.2: Cơ cấu tuổi dân số di cư và không di cư theo giới tính

Đơn vị tính: %

Nhóm tuổi	Di cư trong huyện			Di cư giữa các huyện			Di cư giữa các tỉnh			Không di cư		
	Nam	Nữ	Tổng số	Nam	Nữ	Tổng số	Nam	Nữ	Tổng số	Nam	Nữ	Tổng số
5-9	10,8	5,1	7,0	7,6	5,0	6,0	4,5	3,3	3,8	9,3	8,4	8,8
10-14	6,9	3,7	4,8	5,0	3,2	3,9	2,9	2,2	2,5	9,0	8,3	8,6
15-19	6,0	7,7	7,1	6,8	8,4	7,8	9,0	11,1	10,1	8,8	7,9	8,4
20-24	9,4	26,3	20,6	14,2	25,2	20,7	24,8	31,6	28,5	9,4	7,7	8,5
25-29	14,3	24,1	20,7	17,0	23,2	20,7	22,7	23,0	22,9	9,0	7,9	8,5
30-34	15,3	12,1	13,2	16,0	12,6	14,0	14,4	11,1	12,6	8,6	8,6	8,6
35-39	11,8	6,6	8,4	10,2	6,4	7,9	7,9	5,5	6,6	8,2	8,3	8,2
40-44	8,3	4,1	5,5	7,2	4,2	5,4	5,0	3,6	4,3	8,1	8,1	8,1
45-49	5,5	2,9	3,8	4,8	3,1	3,8	3,2	2,7	2,9	7,5	7,6	7,5
50-54	4,4	2,3	3,0	4,1	2,6	3,2	2,3	2,0	2,2	6,8	7,4	7,1
55-59	3,2	1,9	2,4	3,1	2,4	2,7	1,4	1,4	1,4	5,3	6,0	5,6
60-64	1,6	1,1	1,3	1,9	1,5	1,6	0,9	1,0	1,0	3,5	4,2	3,8
65-69	1,0	0,7	0,8	0,9	0,8	0,8	0,4	0,5	0,5	2,1	2,7	2,4
70-74	0,6	0,5	0,5	0,5	0,5	0,5	0,2	0,3	0,3	1,5	2,2	1,9
75-79	0,4	0,4	0,4	0,4	0,4	0,4	0,1	0,2	0,2	1,2	1,9	1,6
80+	0,5	0,5	0,5	0,3	0,5	0,4	0,2	0,3	0,3	1,6	3,0	2,3
Tổng số	**100,0**	**100,0**	**100,0**	**100,0**	**100,0**	**100,0**	**100,0**	**100,0**	**100,0**	**100,0**	**100,0**	**100,0**

Biểu A.3: Số người di cư giữa các tỉnh theo vùng nhập cư và vùng xuất cư

Đơn vị tính: người

Vùng Nhập cư / Vùng xuất cư	Trung du và miền núi phía Bắc	Đồng bằng sông Hồng	Bắc Trung Bộ và Duyên hải miền Trung	Tây Nguyên	Đông Nam Bộ	Đồng bằng sông Cửu Long	Tổng số
Trung du và miền núi phía Bắc	57 930	114 135	7 243	12 973	31 346	789	224 416
Đồng bằng sông Hồng	53 334	224 618	50 597	12 980	87 957	3 147	432 632
Bắc Trung Bộ và Duyên hải miền Trung	9 418	70 648	141 736	48 575	348 214	8 714	627 304
Tây Nguyên	2 234	5 952	26 239	24 225	61 598	1 892	122 142
Đông Nam Bộ	6 956	20 253	102 504	23 850	207 228	64 455	425 247
Đồng bằng sông Cửu Long	708	2 975	7 432	5 129	583 358	162 952	762 555
Tổng số	**130 581**	**438 582**	**335 751**	**127 733**	**1319 701**	**241 950**	**2 594 297**

Biểu A.4: Số người di cư theo loại hình di cư, giới tính và Vùng kinh tế xã hội

Đơn vị tính: Người

Vùng KTXH	Di cư trong huyện			Di cư giữa các huyện			Di cư giữa các tỉnh		
	Nam	Nữ	Tổng số	Nam	Nữ	Tổng số	Nam	Nữ	Tổng số
Trung du và miền núi phía Bắc	41 557	139 509	181 066	35 676	90 478	126 154	50 775	79 806	130 581
Đồng bằng sông Hồng	77 022	207 331	284 353	118 870	202 263	321 133	174 618	263 965	438 582
Bắc Trung Bộ và Duyên hải miền Trung	93 082	211 282	304 364	94 272	175 322	269 594	165 418	170 333	335 751
Tây Nguyên	35 492	43 677	79 169	25 063	28 245	53 308	61 382	66 351	127 733
Đông Nam Bộ	159 754	198 989	358 743	312 780	351 156	663 936	628 260	691 441	1 319 701
Đồng bằng sông Cửu Long	81 388	141 152	222 540	77 303	132 828	210 132	96 679	145 271	241 950
Tổng số	**488 294**	**941 940**	**1 430 235**	**663 964**	**980 292**	**1 644 257**	**1 177 131**	**1 417 166**	**2 594 297**

Biểu A.5: số người di cư theo loại hình di cư, giới tính và luồng di cư

Đơn vị tính: người

Luồng di cư	Di cư trong huyện			Di cư giữa các huyện			Di cư giữa các tỉnh		
	Nam	Nữ	Tổng số	Nam	Nữ	Tổng số	Nam	Nữ	Tổng số
NT-NT	118 686	424 600	543 286	100 344	259 357	359 701	297 085	432 916	730 001
NT-TT	48 708	94 284	142 992	135 534	218 004	353 538	520 615	625 040	1 145 656
TT-NT	43 719	68 319	112 037	112 931	128 980	241 911	174 666	157 936	332 602
TT-TT	277 181	354 738	631 919	315 155	373 951	689 106	184 765	201 274	386 038
Tổng số	**488 294**	**941 940**	**1 430 235**	**663 964**	**980 292**	**1 644 257**	**1 177 131**	**1 417 166**	**2 594 297**

Biểu A.6: Số người di cư theo loại hình di cư và theo đơn vị hành chính

Đơn vị tính: Người

Mã số	Đơn vị hành chính	Di cư trong huyện	Di cư giữa các huyện	Di cư giữa các tỉnh
V1	**Trung du và miền núi phía Bắc**	**181 066**	**126 154**	**130 581**
2	Hà Giang	7 480	7 459	4 001
4	Cao Bằng	10 014	9 373	6 454
6	Bắc Kạn	5 890	4 694	4 397
8	Tuyên Quang	14 049	7 136	7 983
10	Lào Cai	12 925	7 363	5 823
11	Điện Biên	8 668	9 649	7 617
12	Lai Châu	8 820	3 699	5 889
14	Sơn La	16 078	11 299	6 034
15	Yên Bái	14 589	7 236	7 134
17	Hoà Bình	13 751	6 155	8 472
19	Thái Nguyên	15 432	16 739	26 699
20	Lạng Sơn	15 194	8 966	5 479
24	Bắc Giang	22 537	11 007	17 207
25	Phú Thọ	15 639	15 380	17 393
V2	**Đồng bằng sông Hồng**	**284 353**	**321 133**	**438 582**
1	Hà Nội	87 788	173 497	220 319
22	Quảng Ninh	25 520	8 556	14 186
26	Vĩnh Phúc	8 950	11 624	16 074
27	Bắc Ninh	13 324	9 079	49 599
30	Hải Dương	18 842	15 533	19 066
31	Hải Phòng	49 005	59 201	31 667
33	Hưng Yên	11 627	9 600	22 529
34	Thái Bình	17 321	8 177	20 174
35	Hà Nam	5 968	3 998	8 917
36	Nam Định	30 355	11 381	20 462
37	Ninh Bình	15 653	10 487	15 588
V3	**Bắc Trung Bộ và Duyên Hải miền Trung**	**304 364**	**269 594**	**335 751**
38	Thanh Hoá	45 117	41 158	28 497
40	Nghệ An	47 905	60 640	120 671
42	Hà Tĩnh	15 231	12 917	22 339
44	Quảng Bình	7 527	10 098	9 083
45	Quảng Trị	8 642	8 043	8 390
46	Thừa Thiên Huế	22 888	18 633	22 074

Mã số	Đơn vị hành chính	Di cư trong huyện	Di cư giữa các huyện	Di cư giữa các tỉnh
48	Đà Nẵng	30 575	47 903	59 033
49	Quảng Nam	18 685	17 220	14 576
51	Quảng Ngãi	10 733	9 981	6 991
52	Bình Định	30 981	14 465	13 939
54	Phú Yên	12 092	8 955	6 154
56	Khánh Hoà	29 158	8 949	9 547
58	Ninh Thuận	7 864	5 722	6 665
60	Bình Thuận	16 966	4 909	7 792
V4	**Tây Nguyên**	**79 169**	**53 308**	**127 733**
62	Kon Tum	6 904	3 647	16 970
64	Gia Lai	20 736	12 569	23 430
66	Đắk Lắk	27 491	18 611	28 844
67	Đắk Nông	5 220	2 947	31 312
68	Lâm Đồng	18 818	15 536	27 177
V5	**Đông Nam Bộ**	**358 743**	**663 936**	**1 319 701**
70	Bình Phước	12 415	13 207	30 126
72	Tây Ninh	16 828	17 322	18 903
74	Bình Dương	23 826	27 890	444 764
75	Đồng Nai	74 829	32 146	167 815
77	Bà Rịa - Vũng Tàu	34 238	11 557	37 404
79	Tp Hồ Chí Minh	196 607	561 814	620 690
V6	**Đồng bằng sông Cửu Long**	**222 540**	**210 132**	**241 950**
80	Long An	15 520	13 459	35 690
82	Tiền Giang	37 860	26 660	34 098
83	Bến Tre	18 985	15 079	19 882
84	Trà Vinh	13 182	15 814	13 513
86	Vĩnh Long	12 423	16 184	18 831
87	Đồng Tháp	20 180	21 254	14 855
89	An Giang	36 459	26 177	20 300
91	Kiên Giang	16 422	18 702	15 880
92	Cần Thơ	15 610	20 564	38 099
93	Hậu Giang	5 008	3 826	7 647
94	Sóc Trăng	9 652	11 956	10 292
95	Bạc Liêu	6 648	3 938	4 964
96	Cà Mau	14 592	16 518	7 899

Biểu A.7: Tỷ suất di cư và tỷ số phụ thuộc theo đơn vị hành chính

Mã số	Đơn vị hành chính	Tỷ suất xuất cư (‰)	Tỷ suất nhập cư (‰)	Tỷ suất di cư thuần (‰)	Tỷ số phụ thuộc chung (%)
V1	Trung du và miền núi phía Bắc	6,2	14,3	-8,1	48,5
V2	Đồng bằng sông Hồng	10,4	10,1	0,3	46,1
V3	Bắc Trung Bộ và Duyên hải miền Trung	10,0	24,9	-15,0	46,5
V4	Tây Nguyên	18,8	17,8	1,0	50,6
V5	Đông Nam Bộ	70,8	13,9	56,9	36,1
V6	Đồng bằng sông Cửu Long	4,5	34,3	-29,7	41,7
	Tỉnh/thành phố				
1	Hà Nội	31,2	16,3	14,9	45,5
2	Hà Giang	5,1	8,7	-3,6	57,7
4	Cao Bằng	12,4	22,6	-10,2	47,1
6	Bắc Kạn	14,3	23,7	-9,4	40,9
8	Tuyên Quang	10,6	22,4	-11,8	46,1
10	Lào Cai	8,8	12,3	-3,5	52,0
11	Điện Biên	14,2	10,5	3,7	63,5
12	Lai Châu	14,2	10,3	3,9	66,5
14	Sơn La	5,2	9,8	-4,6	55,0
15	Yên Bái	9,1	17,5	-8,3	50,2
17	Hoà Bình	10,4	20,6	-10,2	42,6
19	Thái Nguyên	22,8	25,4	-2,5	43,7
20	Lạng Sơn	7,3	23,3	-16,0	41,6
22	Quảng Ninh	11,9	15,0	-3,2	44,7
24	Bắc Giang	10,6	24,7	-14,1	44,2
25	Phú Thọ	12,8	25,6	-12,7	46,4
26	Vĩnh Phúc	15,5	22,0	-6,5	48,4
27	Bắc Ninh	44,1	21,0	23,1	49,2
30	Hải Dương	10,8	20,6	-9,8	43,5
31	Hải Phòng	16,3	10,9	5,4	44,4
33	Hưng Yên	19,5	21,8	-2,4	46,3
34	Thái Bình	11,3	29,7	-18,5	47,2
35	Hà Nam	11,2	32,6	-21,4	46,2
36	Nam Định	11,1	34,1	-23,0	47,9
37	Ninh Bình	16,7	30,3	-13,6	48,2
38	Thanh Hoá	8,2	41,7	-33,6	43,7
40	Nghệ An	40,0	32,5	7,5	44,5

Mã số	Đơn vị hành chính	Tỷ suất xuất cư (‰)	Tỷ suất nhập cư (‰)	Tỷ suất di cư thuần (‰)	Tỷ số phụ thuộc chung (%)
42	Hà Tĩnh	17,8	41,9	-24,1	54,8
44	Quảng Bình	10,5	30,7	-20,2	49,6
45	Quảng Trị	13,6	33,0	-19,4	57,2
46	Thừa Thiên Huế	19,5	28,2	-8,6	49,0
48	Đà Nẵng	58,8	23,3	35,5	42,6
49	Quảng Nam	9,9	32,2	-22,3	47,7
51	Quảng Ngãi	5,6	33,6	-28,0	46,9
52	Bình Định	9,2	32,0	-22,8	49,1
54	Phú Yên	6,9	25,9	-18,9	46,6
56	Khánh Hoà	8,0	19,7	-11,7	42,7
58	Ninh Thuận	11,3	26,5	-15,1	48,0
60	Bình Thuận	6,5	24,3	-17,9	42,6
62	Kon Tum	35,2	13,2	22,0	59,1
64	Gia Lai	17,1	16,5	0,6	55,1
66	Đắk Lắk	15,8	24,8	-9,1	46,8
67	Đắk Nông	55,5	25,9	29,5	54,4
68	Lâm Đồng	21,6	26,3	-4,7	46,9
70	Bình Phước	32,4	29,5	2,9	47,2
72	Tây Ninh	17,1	21,4	-4,3	39,0
74	Bình Dương	239,7	34,3	205,3	30,8
75	Đồng Nai	59,5	29,0	30,4	38,7
77	Bà Rịa - Vũng Tàu	35,5	30,0	5,5	41,2
79	Tp Hồ Chí Minh	78,0	24,7	53,3	34,2
80	Long An	24,2	31,5	-7,3	41,5
82	Tiền Giang	19,9	33,3	-13,4	42,4
83	Bến Tre	15,8	51,8	-36,0	42,5
84	Trà Vinh	13,1	39,6	-26,5	42,1
86	Vĩnh Long	18,1	43,1	-25,0	41,1
87	Đồng Tháp	8,8	47,0	-38,2	40,7
89	An Giang	9,4	52,2	-42,8	43,8
91	Kiên Giang	9,1	34,7	-25,6	43,5
92	Cần Thơ	30,8	32,6	-1,7	38,9
93	Hậu Giang	10,0	56,4	-46,4	38,7
94	Sóc Trăng	7,9	49,4	-41,6	41,4
95	Bạc Liêu	5,7	47,9	-42,2	38,4
96	Cà Mau	6,5	54,3	-47,8	42,5

Biểu A.8: Số người di cư theo luồng di cư và đơn vị hành chính

Đơn vị tính: Người

Mã số	Đơn vị hành chính	NT-NT	NT-TT	TT-NT	TT-TT	Tổng số
	Toàn Quốc	**1 632 988**	**1 642 186**	**686 551**	**1 707 063**	**5 668 788**
V1	Trung du và miền núi phía Bắc	226 968	83 959	50 125	76 749	437 801
V2	Đồng bằng sông Hồng	311 122	296 902	95 566	340 477	1044 068
V3	Bắc Trung Bộ và Duyên hải miền Trung	281 661	196 386	196 111	235 551	909 708
V4	Tây Nguyên	117 202	55 120	31 776	56 112	260 210
V5	Đông Nam Bộ	397 276	856 723	207 077	881 304	2 342 379
V6	Đồng bằng sông Cửu Long	298 759	153 096	105 896	116 870	674 621
Tỉnh/thành phố						
1	Hà Nội	97 478	167 112	21 442	195 572	481 604
2	Hà Giang	9 250	4 097	2 189	3 404	18 940
4	Cao Bằng	10 746	5 441	2 958	6 695	25 841
6	Bắc Kạn	8 787	2 722	1 413	2 060	14 981
8	Tuyên Quang	18 953	2 727	4 117	3 371	29 167
10	Lào Cai	9 630	5 187	2 369	8 926	26 111
11	Điện Biên	13 138	6 008	2 079	4 709	25 934
12	Lai Châu	7 602	4 469	0 779	5 558	18 408
14	Sơn La	22 329	4 115	2 826	4 142	33 411
15	Yên Bái	15 426	5 138	2 904	5 491	28 959
17	Hoà Bình	17 506	3 552	3 449	3 871	28 378
19	Thái Nguyên	20 900	20 186	6 034	11 749	58 870
20	Lạng Sơn	14 664	5 278	3 007	6 689	29 639
22	Quảng Ninh	8 336	13 565	2 654	23 707	48 262
24	Bắc Giang	31 295	6 866	7 385	5 206	50 751
25	Phú Thọ	26 741	8 174	8 617	4 879	48 411
26	Vĩnh Phúc	13 093	13 453	4 853	5 250	36 648
27	Bắc Ninh	35 443	16 371	11 550	8 638	72 002
30	Hải Dương	22 710	15 561	6 391	8 780	53 441
31	Hải Phòng	28 148	35 657	9 673	66 395	139 874
33	Hưng Yên	27 246	8 586	5 814	2 110	43 756
34	Thái Bình	24 806	4 503	11 743	4 620	45 672
35	Hà Nam	10 360	4 162	3 193	1 168	18 883
36	Nam Định	25 626	9 942	10 678	15 951	62 198
37	Ninh Bình	17 875	7 991	7 576	8 285	41 728
38	Thanh Hoá	57 729	22 164	18 882	15 997	114 772

Mã số	Đơn vị hành chính	NT-NT	NT-TT	TT-NT	TT-TT	Tổng số
40	Nghệ An	87 318	31 308	90 359	20 232	229 217
42	Hà Tĩnh	20 873	8 421	13 620	7 573	50 487
44	Quảng Bình	8 882	6 947	5 788	5 092	26 708
45	Quảng Trị	7 604	5 965	5 234	6 273	25 076
46	Thừa Thiên Huế	8 206	23 803	7 817	23 769	63 594
48	Đà Nẵng	3 866	41 340	3 461	88 845	137 512
49	Quảng Nam	22 793	10 863	11 196	5 629	50 481
51	Quảng Ngãi	12 420	6 452	5 048	3 785	27 704
52	Bình Định	17 394	12 899	8 627	20 465	59 385
54	Phú Yên	9 362	7 131	5 067	5 640	27 200
56	Khánh Hoà	11 590	8 367	11 306	16 392	47 654
58	Ninh Thuận	3 827	4 621	4 312	7 492	20 251
60	Bình Thuận	9 798	6 106	5 393	8 369	29 666
62	Kon Tum	14 442	4 509	3 951	4 619	27 521
64	Gia Lai	20 982	13 759	6 394	15 599	56 734
66	Đắk Lắk	30 896	17 255	9 622	17 173	74 946
67	Đắk Nông	28 425	4 257	3 629	3 167	39 479
68	Lâm Đồng	22 457	15 340	8 180	15 554	61 531
70	Bình Phước	29 124	10 088	9 969	6 565	55 747
72	Tây Ninh	32 176	6 451	10 705	3 721	53 052
74	Bình Dương	42 514	361 403	9 660	82 904	496 480
75	Đồng Nai	145 682	40 002	36 484	52 621	274 790
77	Bà Rịa - Vũng Tàu	16 636	20 494	7 473	38 596	83 199
79	Tp Hồ Chí Minh	131 144	418 285	132 786	696 896	1 379 111
80	Long An	34 605	9 697	13 832	6 535	64 669
82	Tiền Giang	54 131	13 841	20 663	9 983	98 619
83	Bến Tre	31 461	6 728	12 319	3 440	53 947
84	Trà Vinh	22 887	8 807	7 410	3 406	42 509
86	Vĩnh Long	21 933	13 113	6 697	5 696	47 438
87	Đồng Tháp	22 560	18 122	6 947	8 660	56 289
89	An Giang	32 929	16 036	12 734	21 235	82 935
91	Kiên Giang	26 453	8 304	8 240	8 007	51 004
92	Cần Thơ	6 537	33 002	3 410	31 324	74 272
93	Hậu Giang	7 580	3 474	3 524	1 902	16 481
94	Sóc Trăng	12 266	10 268	3 728	5 638	31 900
95	Bạc Liêu	7 276	2 799	2 019	3 456	15 550
96	Cà Mau	18 142	8 905	4 373	7 589	39 009

Biểu A.9: Cơ cấu luồng di cư theo đơn vị hành chính, 2014

Đơn vị tính: %

Mã số	Đơn vị hành chính	NT-NT	NT-TT	TT-NT	TT-TT	Tổng số
	Toàn Quốc	28,8	29,0	12,1	30,1	100,0
V1	Trung du và miền núi phía Bắc	51,8	19,2	11,4	17,5	100,0
V2	Đồng bằng sông Hồng	29,8	28,4	9,2	32,6	100,0
V3	Bắc Trung Bộ và Duyên hải miền Trung	31,0	21,6	21,6	25,9	100,0
V4	Tây Nguyên	45,0	21,2	12,2	21,6	100,0
V5	Đông Nam Bộ	17,0	36,6	8,8	37,6	100,0
V6	Đồng bằng sông Cửu Long	44,3	22,7	15,7	17,3	100,0
Tỉnh/thành phố						
1	Hà Nội	20,2	34,7	4,5	40,6	100,0
2	Hà Giang	48,8	21,6	11,6	18,0	100,0
4	Cao Bằng	41,6	21,1	11,4	25,9	100,0
6	Bắc Kạn	58,7	18,2	9,4	13,7	100,0
8	Tuyên Quang	65,0	9,3	14,1	11,6	100,0
10	Lào Cai	36,9	19,9	9,1	34,2	100,0
11	Điện Biên	50,7	23,2	8,0	18,2	100,0
12	Lai Châu	41,3	24,3	4,2	30,2	100,0
14	Sơn La	66,8	12,3	8,5	12,4	100,0
15	Yên Bái	53,3	17,7	10,0	19,0	100,0
17	Hoà Bình	61,7	12,5	12,2	13,6	100,0
19	Thái Nguyên	35,5	34,3	10,2	20,0	100,0
20	Lạng Sơn	49,5	17,8	10,1	22,6	100,0
22	Quảng Ninh	17,3	28,1	5,5	49,1	100,0
24	Bắc Giang	61,7	13,5	14,6	10,3	100,0
25	Phú Thọ	55,2	16,9	17,8	10,1	100,0
26	Vĩnh Phúc	35,7	36,7	13,2	14,3	100,0
27	Bắc Ninh	49,2	22,7	16,0	12,0	100,0
30	Hải Dương	42,5	29,1	12,0	16,4	100,0
31	Hải Phòng	20,1	25,5	6,9	47,5	100,0
33	Hưng Yên	62,3	19,6	13,3	4,8	100,0
34	Thái Bình	54,3	9,9	25,7	10,1	100,0
35	Hà Nam	54,9	22,0	16,9	6,2	100,0
36	Nam Định	41,2	16,0	17,2	25,6	100,0
37	Ninh Bình	42,8	19,2	18,2	19,9	100,0

Mã số	Đơn vị hành chính	NT-NT	NT-TT	TT-NT	TT-TT	Tổng số
38	Thanh Hoá	50,3	19,3	16,5	13,9	100,0
40	Nghệ An	38,1	13,7	39,4	8,8	100,0
42	Hà Tĩnh	41,3	16,7	27,0	15,0	100,0
44	Quảng Bình	33,3	26,0	21,7	19,1	100,0
45	Quảng Trị	30,3	23,8	20,9	25,0	100,0
46	Thừa Thiên Huế	12,9	37,4	12,3	37,4	100,0
48	Đà Nẵng	2,8	30,1	2,5	64,6	100,0
49	Quảng Nam	45,2	21,5	22,2	11,1	100,0
51	Quảng Ngãi	44,8	23,3	18,2	13,7	100,0
52	Bình Định	29,3	21,7	14,5	34,5	100,0
54	Phú Yên	34,4	26,2	18,6	20,7	100,0
56	Khánh Hoà	24,3	17,6	23,7	34,4	100,0
58	Ninh Thuận	18,9	22,8	21,3	37,0	100,0
60	Bình Thuận	33,0	20,6	18,2	28,2	100,0
62	Kon Tum	52,5	16,4	14,4	16,8	100,0
64	Gia Lai	37,0	24,3	11,3	27,5	100,0
66	Đắk Lắk	41,2	23,0	12,8	22,9	100,0
67	Đắk Nông	72,0	10,8	9,2	8,0	100,0
68	Lâm Đồng	36,5	24,9	13,3	25,3	100,0
70	Bình Phước	52,2	18,1	17,9	11,8	100,0
72	Tây Ninh	60,6	12,2	20,2	7,0	100,0
74	Bình Dương	8,6	72,8	1,9	16,7	100,0
75	Đồng Nai	53,0	14,6	13,3	19,1	100,0
77	Bà Rịa - Vũng Tàu	20,0	24,6	9,0	46,4	100,0
79	Tp Hồ Chí Minh	9,5	30,3	9,6	50,5	100,0
80	Long An	53,5	15,0	21,4	10,1	100,0
82	Tiền Giang	54,9	14,0	21,0	10,1	100,0
83	Bến Tre	58,3	12,5	22,8	6,4	100,0
84	Trà Vinh	53,8	20,7	17,4	8,0	100,0
86	Vĩnh Long	46,2	27,6	14,1	12,0	100,0
87	Đồng Tháp	40,1	32,2	12,3	15,4	100,0
89	An Giang	39,7	19,3	15,4	25,6	100,0
91	Kiên Giang	51,9	16,3	16,2	15,7	100,0
92	Cần Thơ	8,8	44,4	4,6	42,2	100,0
93	Hậu Giang	46,0	21,1	21,4	11,5	100,0
94	Sóc Trăng	38,5	32,2	11,7	17,7	100,0
95	Bạc Liêu	46,8	18,0	13,0	22,2	100,0
96	Cà Mau	46,5	22,8	11,2	19,5	100,0

Biểu A.10: Tình trạng đi học của người di cư từ 6 đến 18 tuổi theo giới tính, loại hình di cư

Đơn vị tính: Người

Loại hình di cư	Nhóm 6-10 tuổi				Nhóm 11-18 tuổi			
	Chưa từng đi học	Đã thôi học	Đang đi học	Tổng số	Chưa từng đi học	Đã thôi học	Đang đi học	Tổng số
Chung								
Di cư trong huyện	642	1 200	100 507	102 349	2 590	41 680	84 206	128 477
Di cư giữa các huyện	1 086	833	87 676	89 595	1 527	35 339	87 798	124 665
Di cư giữa các tỉnh	1 582	3 218	84 340	89 141	2 029	107 609	96 399	206 037
Không di cư	72 541	76 786	6 773 065	6 922 393	133 348	2 172 058	8 212 430	10 517 836
Nam								
Di cư trong huyện	425	372	50 684	51 481	402	9 490	41 610	51 502
Di cư giữa các huyện	654	472	43 651	44 777	321	12 384	43 082	55 788
Di cư giữa các tỉnh	681	1 705	44 407	46 793	463	43 997	43 596	88 055
Không di cư	37 844	41 079	3 498 732	3 577 655	66 175	1 246 214	4 146 260	5 458 649
Nữ								
Di cư trong huyện	217	0 828	49 823	50 868	2 188	32 190	42 597	76 975
Di cư giữa các huyện	432	0 361	44 025	44 818	1 206	22 955	44 716	68 877
Di cư giữa các tỉnh	0901	1 513	39 934	42 348	1 566	63 613	52 804	117 983
Không di cư	34 697	35 708	3 274 333	3 344 738	67 172	925 844	4 066 170	5 059 187

Biểu A.11: Số người di cư 15-54 tuổi theo trình độ CMKT và loại hình di cư

Đơn vị tính: Người

Loại hình di cư	Không có trình độ CMKT	Sơ cấp	Trung cấp	Cao đẳng	Đại học trở lên	Tổng số
Di cư trong huyện	830 121	84 168	80 914	75 921	207 817	**1 278 940**
Di cư giữa các huyện	851 880	89 928	92 047	98 981	316 427	**1 449 263**
Di cư giữa các tỉnh	1 714 440	142 021	92 959	133 223	280 210	**2 362 853**
Không di cư	41 169 937	2 370 036	1 377 753	1 321 787	3 369 496	**49 609 009**

Biểu A.12: Điều kiện nhà ở của người di cư và không di cư

Đơn vị tính: Người

Loại nhà	Di cư trong huyện	Di cư giữa các huyện	Di cư giữa các tỉnh	Không di cư
Đơn sơ	624 352	651 99	741 841	36 481 280
Thiếu kiên cố	715 051	919 588	1 749 721	33 232 598
Bán kiên cố	57 059	44 912	65 073	4 907 339
Kiên cố	33 406	27 953	36 476	2 901 713
KXĐ	366	704	1 186	25 154
Tổng số	**1 430 235**	**1 644 257**	**2 594 297**	**77 548 084**
Diện tích				
Dưới 4 m^2	13 238	25 614	167 724	481 471
4-dưới 6 m^2	55 894	85 127	353 188	1 761 103
6 đến dưới 10 m^2	173 710	253 492	592 988	8 777 527
Trên 10 m^2	1 181 184	1 274 752	1 469 247	66 183 959
KXĐ	6 208	5 271	11 149	344 025
Tổng số	**1 430 235**	**1 644 257**	**2 594 297**	**77 548 084**

Biểu A.13: Danh sách các đô thị Việt Nam, 2014

Đô thị đặc biệt	Hà Nội và Thành phố Hồ Chí Minh
Đô thị loại I	Hải Phòng, Đà Nẵng, Cần Thơ, Huế,Vinh, Đà Lạt, Nha Trang, Buôn Ma Thuột, Quy Nhơn, Thái Nguyên, Nam Định, Việt Trì, Vũng Tàu, Hạ Long, Thanh Hoá
Đô thị loại II	Biên Hoà, Thủ Dầu Một, Mỹ Tho, Hải Dương, Long Xuyên, Phan Thiết, Pleiku, Cà Mau, Tuy Hoà, Thái Bình, Uông Bí, Bà Rịa, Bạc Liêu, Bắc Giang, Bắc Ninh, Đồng Hới, Lào Cai, Ninh Bình, Rạch Giá, Vĩnh Yên
Đô thị loại III	**Các thành phố trực thuộc tỉnh**: Cẩm Phả, Châu Đốc, Phan Rang – Tháp Chàm, Lạng Sơn, Yên Bái, Điện Biên Phủ, Quảng Ngãi, Hòa Bình, Tam Kỳ, Cao Lãnh, Hà Tĩnh, Sóc Trăng, Hội An, Móng Cái, Phủ Lý, Sơn La, Bến Tre, Đông Hà, Hưng Yên, Kon Tum, Tân An, Vĩnh Long, Bảo Lộc, Cam Ranh, Hà Giang, Trà Vinh, Tuyên Quang, Vị Thanh, Cao Bằng, Lai Châu, Sa Đéc, Tây Ninh, Bắc Kạn, Cửa Lò, Đồng Xoài, Sông Công, Tam Điệp
	Các thị xã: Phú Thọ, Bỉm Sơn, Sầm Sơn, Sơn Tây (Hà Nội), Gò Công, Hà Tiên, Phúc Yên, Gia Nghĩa, Ngã Bảy, Chí Linh,
Đô thị loại IV và V	Các thị xã và thị trấn còn lại

Biểu A.14: Dân số chia theo thành thị/nông thôn và đơn vị hành chính, 1999-2014

Đơn vị tính: Người

Mã số	Đơn vị hành chính	1989			2009			2014		
		Tổng số	Thành Thị	Nông thôn	Tổng số	Thành Thị	Nông thôn	Tổng số	Thành Thị	Nông thôn
TOÀN QUỐC		**76 323 173**	**18 076 823**	**58 246 350**	**85 846 997**	**25 436 896**	**60 410 101**	**90 493 352**	**29 876 325**	**60 617 028**
Các vùng kinh tế xã hội										
V1	Trung du và miền núi phía Bắc	10 048 191	1 388 957	8 659 234	11 053 590	1 753 711	9 299 879	11 633 548	1 983 172	9 650 377
V2	Đồng bằng sông Hồng	16 954 521	3 643 700	13 310 821	19 584 287	5 739 684	13 844 603	20 649 605	6 969 571	13 680 033
V3	Bắc Trung Bộ và Duyên hải miền Trung	18 087 097	3 452 975	14 634 122	18 835 154	4 529 571	14 305 583	19 482 435	5 277 317	14 205 118
V4	Tây Nguyên	4 059 928	1 103 798	2 956 130	5 115 135	1 444 835	3 670 300	5 504 560	1 537 597	3 966 962
V5	Đông Nam Bộ	10 158 606	5 593 021	4 565 585	14 067 361	8 043 806	6 023 555	15 721 352	9 787 342	5 934 010
V6	Đồng bằng sông Cửu Long	16 130 675	2 782 104	13 348 571	17 191 470	3 925 289	13 266 181	17 501 852	4 321 325	13 180 528
Các tỉnh/thành phố										
01	Hà Nội	2 675 166	1 523 936	1 151 230	6 451 909	2 644 536	3 807 373	7 067456	3 435 166	3 632 289
28	Hà Tây	2 378 438	184 635	2 193 803						
02	Hà Giang	602 525	63 750	538 775	724 537	84 338	640 199	786 564	115 248	671 316
04	Cao Bằng	490 335	66 361	423 974	507 183	85 769	421 414	519 548	105 821	413 727
06	Bắc Kạn	275 165	38 920	236 245	293 826	47 183	246 643	307 027	50 419	256 608
08	Tuyên Quang	676 174	61 501	614 673	724 821	94 227	630 594	751 580	91 415	660 165
10	Lào Cai	594 364	99 951	494 413	614 595	129 123	485 472	663 037	146 017	517 020
11	Điện Biên	587 582	70 598	516 984	490 306	73 460	416 846	536 069	77 428	458 641
12	Lai Châu				370 502	52 512	317 990	413 420	70 362	343 058
14	Sơn La	882 077	97 942	784 135	1 076 055	148 239	927 816	1 162 376	156 982	1 005 394
15	Yên Bái	679 068	132 450	546 618	740 397	139 374	601 023	780 611	157 879	622 732
17	Hoà Bình	756 713	101 429	655 284	785 217	117 561	667 656	815 907	118 364	697 544
19	Thái Nguyên	1 045 906	228 078	817 828	1 123 116	287 265	835 851	1 168 707	326 636	842 071

Mã số	Đơn vị hành chính	1989			2009			2014		
		Tổng số	Thành Thị	Nông thôn	Tổng số	Thành Thị	Nông thôn	Tổng số	Thành Thị	Nông thôn
20	Lạng Sơn	703 824	129 431	574 393	732 515	140 482	592 033	752 241	146 532	605 709
22	Quảng Ninh	1 004 839	459 601	545 238	1 144 988	593 786	551 202	1 196 763	731 901	464 862
24	Bắc Giang	1 492 899	121 427	1 371 472	1 554 131	145 745	1 408 386	1 619 327	181 799	1 437 528
25	Phú Thọ	1 261 559	177 119	1 084 440	1 316 389	208 433	1 107 956	1 357 134	238 272	1 118 862
26	Vĩnh Phúc	1 092 040	113 982	978 058	999 786	224 432	775 354	1 038 420	242 144	796 276
27	Bắc Ninh	942 106	86 961	855 145	1 024 472	240 987	783 485	1 124 342	310 442	813 900
30	Hải Dương	1 650 624	225 516	1 425 108	1 705 059	323 407	1 381 652	1 760 148	406 093	1 354 055
31	Hải Phòng	1 672 425	569 771	1 102 654	1 837 173	846 191	990 982	1 941 084	898 776	1 042 307
33	Hưng Yên	1 069 158	99 901	969 257	1 127 903	136 208	991 695	1 156 200	137 855	1 018 345
34	Thái Bình	1 786 382	100 328	1 686 054	1 781 842	173 150	1 608 692	1 788 426	174 863	1 613 563
35	Hà Nam	793 103	47 200	745 903	784 045	74 670	709 375	798 572	124 948	673 624
36	Nam Định	1 890 240	231 869	1 658 371	1 828 111	321 511	1 506 600	1 845 388	324 065	1 521 323
37	Ninh Bình	884 155	112 268	771 887	898 999	160 806	738 193	932 806	183 318	749 488
38	Thanh Hoá	3 467 307	314 726	3 152 581	3 400 595	352 594	3 048 001	3 491 079	460 305	3 030 774
40	Nghệ An	2 858 748	288 263	2 570 485	2 912 041	374 797	2 537 244	3 020 407	463 639	2 556 768
42	Hà Tĩnh	1 268 968	118 719	1 150 249	1 227 038	183 355	1 043 683	1 254 035	194 736	1 059 299
44	Quảng Bình	794 880	99 497	695 383	844 893	127 005	717 888	866 626	175 682	690 944
45	Quảng Trị	572 921	133 978	438 943	598 324	163 867	434 457	615 387	178 250	437 137
46	Thừa Thiên Huế	1 044 875	306 112	738 763	1 087 420	391 112	696 308	1 130 101	549 263	580 838
48	Đà Nẵng	684 846	543 637	141 209	887 435	770 911	116 524	1 004 313	876 710	127 603
49	Quảng Nam	1 373 687	203 298	1 170 389	1 422 319	263 898	1 158 421	1 469 426	278 081	1 191 346
51	Quảng Ngãi	1 190 144	136 290	1 053 854	1 216 773	177 928	1 038 845	1 239 824	192 862	1 046 962
52	Bình Định	1 460 727	348 294	1 112 433	1 486 465	412 261	1 074 204	1 513 350	463 450	1 049 900
54	Phú Yên	787 282	147 227	640 055	862 231	188 025	674 206	885 630	247 701	637 929
56	Khánh Hoà	1 031 395	375 995	655 400	1 157 604	461 516	696 088	1 196 403	514 176	682 227
58	Ninh Thuận	504 997	118 826	386 171	564 993	203 782	361 211	589 050	209 374	379 676

Mã số	Đơn vị hành chính	1989			2009			2014		
		Tổng số	Thành Thị	Nông thôn	Tổng số	Thành Thị	Nông thôn	Tổng số	Thành Thị	Nông thôn
60	Bình Thuận	1 046 320	318 113	728 207	1 167 023	458 520	708 503	1 206 804	473 089	733 715
62	Kon Tum	314 216	100 039	214 177	430 133	144 166	285 967	481 549	155 458	326 091
64	Gia Lai	966 950	243 816	723 134	1 274 412	364 064	910 348	1 373 704	396 997	976 707
66	Đắk Lắk	1 780 735	374 496	1 406 239	1 733 624	415 881	1 317 743	1 828 823	436 849	1 391 974
67	Đắk Nông				489 392	72 154	417 238	564 380	79 854	484 526
68	Lâm Đồng	998 027	385 447	612 580	1 187 574	448 570	739 004	1 256 104	468 439	787 665
70	Bình Phước	653 926	101 020	552 906	873 598	144 242	729 356	929 641	179 632	750 009
72	Tây Ninh	967 097	131 623	835 474	1 066 513	166 227	900 286	1 103 207	205 885	897 322
74	Bình Dương	716 661	217 126	499 535	1 481 550	443 245	1 038 305	1 855 788	1 428 898	426 890
75	Đồng Nai	1 990 678	602 704	1 387 974	2 486 154	824 823	1 661 331	2 822 705	905 666	1 917 039
77	Bà Rịa - Vũng Tàu	796 186	332 723	463 463	996 682	496 885	499 797	1 054 730	533 555	521 175
79	Tp. Hồ Chí Minh	5 034 058	4 207 825	826 233	7 162 864	5 968 384	1 194 480	7 955 282	6 533 707	1 421 575
80	Long An	1 305 687	212 006	1 093 681	1 436 066	250 030	1 186 036	1 475 404	262 754	1 212 650
82	Tiền Giang	1 604 165	209 321	1 394 844	1 672 271	228 966	1 443 305	1 712 201	253 286	1 458 915
83	Bến Tre	1 298 959	108 342	1 190 617	1 255 946	124 314	1 131 632	1 262 051	128 766	1 133 285
84	Trà Vinh	966 949	123 709	843 240	1 003 012	153 696	849 316	1 028 550	161 604	866 946
86	Vĩnh Long	1 010 521	143 705	866 816	1 024 707	156 800	867 907	1 041 175	172 420	868 756
87	Đồng Tháp	1 566 571	224 792	1 341 779	1 666 467	295 959	1 370 508	1 681 112	300 049	1 381 063
89	An Giang	2 044 376	441 389	1 602 987	2 142 709	608 273	1 534 436	2 155 381	650 214	1 505 167
91	Kiên Giang	1 497 639	329 432	1 168 207	1 688 248	455 020	1 233 228	1 742 935	463 156	1 279 780
92	Cần Thơ	1 809 444	392 708	1 416 736	1 188 435	783 122	405 313	1 235 450	823 528	411 922
93	Hậu Giang				757 300	148 313	608 987	767 913	185 426	582 487
94	Sóc Trăng	1 172 404	209 005	963 399	1 292 853	250 573	1 042 280	1 307 186	416 234	890 952
95	Bạc Liêu	735 130	179 740	555 390	856 518	223 959	632 559	876 418	230 514	645 904
96	Cà Mau	1 118 830	207 955	910 875	1 206 938	246 264	960 674	1 216 076	273 373	942 703

Biểu A.15: Dân số chia theo loại đô thị và nhóm tuổi

Đơn vị tính: Người

Nhóm tuổi	Đô thị đặc biệt	Đô thị loại I	Đô thị loại II	Đô thị loại III	Đô thị loại IV và V	Nông thôn
0-4	7140 51	422 147	217 098	221 685	695 394	4 940 426
5-9	693 300	408 430	224 547	222 915	686 620	4 908 050
10-14	615 021	350 382	206 331	200 850	658 618	4 850 982
15-19	640 910	371 471	199 158	196 819	655 409	4 911 578
20-24	920 476	486 784	224 757	220 548	796 628	5 348 257
25-29	942 802	458 286	237 009	229 284	831 651	5 120 529
30-34	950 993	461 064	249 325	238 421	777 267	4 762 558
35-39	824 239	404 130	222 608	226 233	700 727	4 434 576
40-44	761 219	404 279	225 609	221 734	670 336	4 287 663
45-49	636 489	368 435	203 239	207 083	618 386	3 999 493
50-54	647 898	371 014	199 171	202 106	548 421	3 687 290
55-59	541 463	317 891	160 989	166 772	427 457	2 875 339
60-64	351 958	200 783	108 368	104 042	275 074	2 000 341
65-69	222 480	124 051	68 789	65 752	171 361	1 259 551
70-74	165 620	88 822	46 187	49 420	127 906	981 082
75-79	124 599	69 785	35 285	39 547	102 902	859 210
80+	148 377	97 255	49 103	53 591	143 881	1 327 112
Tổng số	**9 901 894**	**5 405 011**	**2 877 573**	**2 866 800**	**8 888 038**	**60 554 037**

Biểu A.16: Dân số 15+ chia theo loại đô thị và trình độ CMKT

Đơn vị tính: Người

Trình độ CMKT	Đô thị đặc biệt	Đô thị loại I	Đô thị loại II	Đô thị loại III	Đô thị Loại IV và V	Nông thôn
Không có trình độ CMKT	5 056 250	2 785 513	1 544 883	1 499 703	5 439 166	40 646 637
Sơ cấp và trung cấp nghề	494 884	288 249	169 218	151 920	343 892	1 620 300
Trung cấp chuyên nghiệp	264 165	230 039	120 169	142 611	290 533	1 095 538
Cao đẳng	294 461	175 715	84 389	89 816	220 304	95 6118
Đại học trở lên	1 597 226	652 083	296 691	301 404	541 028	1 391 849
Tổng số	**7 706 986**	**4 131 598**	**2 215 350**	**2 185 454**	**6 834 922**	**45 710 441**

Biểu A 17: Số người di cư theo đô thị nhập cư và đô thị xuất cư

Đơn vị tính: Người

Đô thị nhập cư / Đô thị xuất cư	Đô thị đặc biệt	Đô thị loại I	Đô thị loại II	Đô thị loại III	Đô thị Loại IV và V	Nông thôn	Tổng số
Đô thị đặc biệt	751 812	21 576	10 782	12 581	58 649	282 371	1 137 771
Đô thị loại I	38 487	277 420	6 389	5 943	22 448	93 274	443 960
Đô thị loại II	18 898	7 122	89 411	3 350	11 595	47 023	177 399
Đô thị loại III	24 441	9 168	2 689	70 075	13 700	59 787	179 859
Đô thị loại IV và V	57 407	35 326	18 202	21 096	118 497	204 096	454 625
Nông thôn	583 648	250 640	100 884	133 341	573 673	1 620 337	3 262 523
KXĐ	1 267	789	670	366	1 193	8 367	12 652
Tổng số	**1 475 960**	**602 041**	**229 028**	**246 752**	**799 753**	**2 315 254**	**5 668 788**

TÀI LIỆU THAM KHẢO

1. Ban chỉ đạo Tổng điều tra Dân số và Nhà ở Trung ương, 2010. Tổng điều tra dân số và Nhà ở Việt Nam năm 2009: các kết quả chủ yếu.
2. Đỗ Thị Minh Đức, Nguyễn Viết Thịnh. Kỷ yếu hội thảo quốc tế Việt Nam học lần thứ 3: Phân tích dòng di cư và tính chọn lọc của di cư vào thành phố lớn của Việt nam trong thập kỷ 90 (thế kỷ XX) và thập kỷ đầu thế kỷ XXI.
3. TCTK, 2015. Điều tra dân số và nhà ở giữa kỳ thời điểm 1/4/2014: Các kết quả chủ yếu.
4. TCTK, UNFPA, 2005. Điều tra di cư Việt Nam năm 2004: Các kết quả chủ yếu.
5. TCTK, 2011. Tổng điều tra Dân số và Nhà ở Việt Nam năm 2009; Di cư và đô thị hóa ở Việt Nam: Thực trạng, xu hướng và những khác biệt.
6. TS. Lưu Bích Ngọc, trường ĐHKTQD. Thực trạng di cư nội địa và phát triển kinh tế - xã hội ở Việt Nam, khuyến nghị chính sách giai đoạn 2015-2020 và tầm nhìn đến 2030.
7. UN Viet Nam, 2010. Internal Migration and Socio-economic Development in Viet Nam: A Call to Action.
8. UNFPA, 2010. Di cư trong nước: cơ hội và thách thức đối với phát triển kinh tế xã hội ở Việt Nam.
9. World Bank, 2011. Đánh giá đô thị hóa ở Việt Nam.

ĐIỀU TRA DÂN SỐ VÀ NHÀ Ở GIỮA KỲ 2014

DI CƯ VÀ ĐÔ THỊ HÓA

NHÀ XUẤT BẢN THÔNG TẤN

Địa chỉ: 79 Lý Thường Kiệt, Quận Hoàn Kiếm, Hà Nội

Điện thoại: 04.39332278 - Fax: 04.39332276

Chịu trách nhiệm xuất bản

GIÁM ĐỐC NGUYỄN THẾ SƠN

Chịu trách nhiệm nội dung

TỔNG BIÊN TẬP LÊ THỊ THU HƯƠNG

Biên tập:	**Nguyễn Ngọc Bích**
Trình bày bìa:	**Nguyễn Minh Quốc**
Kt vi tính:	**Nguyễn Minh Quốc**
Sửa bản in:	**Nguyễn Minh Quốc**

In 300 bản, khổ 21 x 29,7cm tại Công ty TNHH In và TM Thái Hà. Địa chỉ: Số 37 phố Trần Quang Diệu, P. Ô Chợ Dừa, Q. Đống Đa, TP. Hà Nội. Giấy ĐKXB số: 2102 - 2016/CXBIPH/01- 48/ThT. Quyết định xuất bản số: 267/QĐ-NXB cấp ngày 15 tháng 8 năm 2016. In xong và nộp lưu chiểu tháng 8 năm 2016. ISBN: 978-604-945-765-4

DANH SÁCH CÁC XUẤT BẢN PHẨM CỦA ĐIỀU TRA DÂN SỐ VÀ NHÀ Ở GIỮA KỲ NĂM 2014

1. Điều tra dân số và nhà ở giữa kỳ 2014: Các kết quả chủ yếu
2. Điều tra dân số và nhà ở giữa kỳ 2014: Một số chỉ tiêu chủ yếu
3. Dự báo dân số Việt Nam, 2014-2049
4. Điều tra dân số và nhà ở giữa kỳ 2014: Cơ cấu tuổi, giới tính và một số vấn đề kinh tế xã hội ở Việt Nam
5. Điều tra dân số và nhà ở giữa kỳ 2014: Mức sinh ở Việt Nam: Những khác biệt, xu hướng và yếu tố tác động
6. Điều tra dân số và nhà ở giữa kỳ 2014: Di cư và đô thị hóa ở Việt Nam
7. Điều tra dân số và nhà ở giữa kỳ 2014: Mất cân bằng tỷ số giới tính khi sinh tại Việt Nam: Khuynh hướng hiện nay, những nhân tố ảnh hưởng và sự khác biệt
8. Tỷ số giới tính khi sinh tại Việt Nam: Những bằng chứng mới từ Cuộc điều tra dân số và nhà ở giữa kỳ năm 2014 (Sách nhỏ)

ĐIỀU TRA DÂN SỐ VÀ NHÀ Ở GIỮA KỲ 2014

DI CƯ VÀ ĐÔ THỊ HÓA Ở VIỆT NAM

SÁCH KHÔNG BÁN

9 786049 457654